

**Jaarstukken
2016**

Gemeente Bedum

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Algemeen	8
2.1 Samenstelling Bestuur	8
2.2 Kerngegevens	9
3. Jaarverslag	11
3.1 Programmaverantwoording	13
3.1.1 Programma 0: Algemeen Bestuur	15
3.1.2 Programma 1: Openbare orde en veiligheid	19
3.1.3 Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat	23
3.1.4 Programma 3: Economische Zaken	29
3.1.5 Programma 4: Onderwijs	33
3.1.6 Programma 5: Cultuur en recreatie	37
3.1.7 Programma 6: Sociale Voorzieningen en Maatschappelijke Dienstverlening	41
3.1.8 Programma 7: Volksgezondheid en milieu	49
3.1.9 Programma 8: Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting	53
3.1.10 Programma 9: Financiën	57
3.1.11 Algemene dekkingsmiddelen	61
3.1.12 Onvoorzien	64
3.2 Paragrafen	65
3.2.1 Lokale heffingen	67
3.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	71
3.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	81
3.2.4 Financiering	85
3.2.5 Bedrijfsvoering	87
3.2.6 Verbonden partijen	93
3.2.7 Grondbeleid	103
3.2.8 Interbestuurlijk toezicht (IBT)	111
3.2.9 Gemeentelijke subsidies	117
3.2.10 Controle en Onderzoek	119
4. Jaarrekening	123
4.1 Inleiding	125
4.3 Balans per 31 december 2016	130
4.4 Toelichting op de balans	133
4.5 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	154
4.6 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	157
4.7 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (Single Information Single Audit (Sisa-bijlage))	163
4.8 Overzicht bezoldiging topfunctionarissen	169
5. Controleverklaring	170
6. Vaststellingsbesluit	174
7. Bijlagen	178
7.1 Overzicht begrotingswijzigingen	180
7.2 Overzicht investeringskredieten	181
7.2.1 Kredieten	181
7.2.2 Exploitaties	184
7.3 Over te hevelen budgetten	185

1. Inleiding

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid en beheer in 2016. Deze verantwoording vindt per programma plaats. Daarnaast wordt in de paragrafen ingegaan op diverse verplichte onderwerpen.

In de jaarrekening komt o.a. het financieel resultaat aan de orde. Daar waar nodig wordt een toelichting gegeven op de posten. De wijze van presenteren sluit grotendeels aan bij de begroting 2016 en de jaarstukken 2015.

De jaarrekening 2016 geeft een voordelig saldo van € 2.620.637. Op 16 maart jl. heeft u reeds besloten een deel van dit resultaat te bestemmen voor nog uit te voeren werkzaamheden die waren gepland voor 2016, maar nog niet zijn uitgevoerd. Deze zogenaamde budgetoverheveling betreft een bedrag van per saldo € 1.323.529. In hetzelfde voorstel hebben wij u ook reeds aangekondigd bij de vaststelling van de jaarrekening 2016 voor te stellen de ontvangen bedragen voor schadeherstel aan gemeentelijke gebouwen in een bestemmingsreserve te storten, ter dekking van de nog uit te voeren herstelwerkzaamheden. Een derde voorstel voor bestemming van het resultaat betreft de ontvangen rijksmiddelen voor het scholenprogramma. Deze moeten beschikbaar blijven ter gedeeltelijke dekking van de investeringen die gepaard gaan met het scholenprogramma. Na aftrek van de genoemde resultaatsbestemmingsvoorstellen komt het resultaat uit op € 314.682. In de onderstaande tabel valt te zien dat het overschot is opgebouwd uit verschillende voor- en nadelen. Tevens is te zien dat de afwijkingen grotendeels een incidenteel karakter hebben. Het gepresenteerde overschot is dan ook niet structureel van aard.

De grootste incidentele effecten betreffen de rijksvergoeding voor het scholenprogramma (Algemene Uitkering), de NAM vergoedingen in het kader van het gaswinningsdossier, verstrekkingen van huishoudelijke hulp en vervoer in het kader van de Wmo, de aflossing van een oude EDON lening en een voordeel op bijstandsgerelateerde uitgaven.. Daar staan deels ook nadelen tegenover op o.a. de BTW met betrekking tot rioleringen en het nog te betalen vakantiegeld over 2016.

Het resultaat kan in grote lijnen als volgt worden uitgesplitst:

Resultaat 2016			€ 2.620.637
1 Overheveling budgetten (doorlopende posten, raad 16-3-2017)	€ 1.323.529		
Resultaat excl. overheveling budgetten			€ 1.297.108
2 Verwacht resultaat na najaarsnota			-305.025
Resteert te verklaren:			€ 1.602.133
<i>Voordelig:</i>			
3 Vrijval General Escrow Essent/rente en aflossing EDON lening	€ 227.000		
4 Nog te bestemmen NAM vergoedingen voor bevestigingschades	€ 222.000		
5 Vergoeding NAM project Wolddijk	€ 160.000		
6 Huishoudelijke hulp en vervoer	€ 128.000		
7 WWB	€ 107.000		
8 Huurinkomsten en onderhoud pand De Vliet	€ 75.000		
9 Reintegratiemiddelen	€ 68.000		
10 Vergoeding NCG voor frictiekosten gaswinningsdossier	€ 64.000		
11 BTW afvalstoffenheffing	€ 42.000		
12 Algemene Uitkering	€ 800.000		

13	Leges omgevingsvergunning (zorginstelling)	€	35.000		
14	Onvoorzien	€	26.000		
15	Openbare verlichting	€	25.000		
16	Energielasten zwembad De Beemden	€	25.000		
17	Wmo (hulpmiddelen en woningaanpassingen)	€	17.000		
18	Informatierubriek Noorderkrant	€	14.000		
19	BRIM subsidie toren Westerdijkshorn	€	14.000		
	<i>Totaal voordelen:</i>			€ 2.049.000	
	<i>Nadelig:</i>				
20	BTW rioolheffing	€	151.000-		
21	Nog te betalen vakantiegeld 2016	€	118.000-		
22	WSW	€	40.000-		
23	Vorming voorziening verliezen grondexploitaties	€	34.000-		
24	Minimabeleid	€	25.000-		
25	Hogere kosten bezwaar en beroep WOZ	€	13.500-		
26	Bestuurlijke samenwerking	€	11.000-		
27	Te betalen Vennootschapsbelasting	€	10.000-		
28	Overige verschillen per saldo	€	44.367-		
	<i>Totaal nadelen:</i>			€ 446.867-	
	Saldo				€ 1.602.133
					€ -

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de verschillen van de realisaties met de begroting verwijzen wij u naar de verschillende programmaverantwoordingen in de jaarrekening.

Naast de reguliere jaarlijks terugkerende werkzaamheden zijn er ook activiteiten ontplooid en projecten ontwikkeld die in het oog springen. Enkele belangrijke staan hieronder weergegeven:

- Herindeling 'Het Hogeland';
- Invoering Vennootschapsbelasting;
- Elektronische overheid;
- Bevingsproblematiek;
- Versteving/nieuwbouw scholen;
- Voortgang in de ontwikkeling van het centrumplan/nieuwbouw Bederawalda;
- Planvorming ontsluitingsweg;
- Uitvoering decentralisaties (Wet werken naar vermogen, AWBZ en Jeugdzorg);

Wij stellen u voor:

1. het jaarverslag en de jaarrekening 2016 met een resultaat van € 2.620.637 vast te stellen.
2. het resultaat voor een bedrag van € 1.323.529 te bestemmen voor nog uit te voeren werkzaamheden 2016;
3. het resultaat voor een bedrag van € 760.086 te bestemmen voor het scholenprogramma en hiervoor een bestemmingsreserve te vormen;
4. het resultaat voor een bedrag van € 222.340 te bestemmen voor nog uit te voeren schadeherstel gemeentelijke gebouwen als gevolg van bevingschade en hiervoor een bestemmingsreserve te vormen;
5. het resterend resultaat van de punten 1, 2, 3 en 4 ad € 314.682 toe te voegen aan de (vrij aanwendbare) algemene reserve;

Bedum, 27 juni 2017

Burgemeester en wethouders van de gemeente Bedum,

De secretaris,

R. Wiltjer

De burgemeester,

drs. E. van Lente

2. Algemeen

2.1 Samenstelling Bestuur op 31-12-2016

De samenstelling van de raad is als volgt geweest:

Leden van de raad	Namens
J. Heres	PvdA
W. Rus	PvdA
R.G. Kuiper	PvdA
A.R. Wijnstra	CDA
K. Rutgers-Swartjes	CDA
B.P. Koster	CDA
R. van Bruggen	CDA
J. Berghuis	ChristenUnie
T.G. Doesburg	ChristenUnie
B. de Jong	ChristenUnie
K.W. Hoekzema	VVD

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 zijn 4 raadszetels niet ingevuld.

drs. H.P. Bakker	Voorzitter

drs. H. P. Reijsoo	Griffier

De samenstelling van het college van burgemeester en wethouders is als volgt geweest:

Leden van het college van burgemeester en wethouders	
drs. H.P. Bakker	Burgemeester
drs. J.W. van de Kolk	PvdA
J. de Vries	CDA
M. van Dijk	ChristenUnie

R. Wiltjer	Gemeentesecretaris

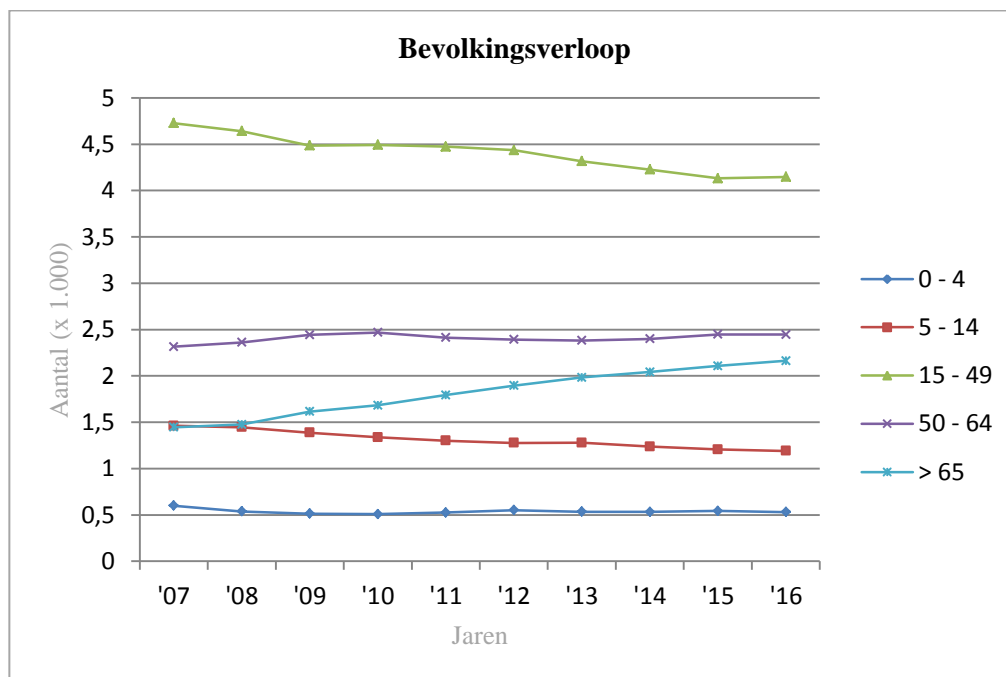

2.2 Kerngegevens

	31-12-2015	31-12-2016
Sociale structuur		
Aantal inwoners	10.433	10.479
waarvan:		
Jonger dan 20 jaar	2.403	2.395
65 jaar en ouder	2.107	2.163
Clënten in de WWB	162	160

Bevolkingsverloop (per 31 december)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal inwoners	10.444	10.491	10.507	10.550	10.494	10.438	10.433	10479
Waarvan:								
0-4 jaar	513	509	525	551	534	532	542	531
5-14 jaar	1.387	1.338	1.301	1.277	1.278	1.238	1.206	1190
15-49 jaar	4.485	4.493	4.473	4.435	4.316	4.227	4.131	4147
50-64 jaar	2.443	2.468	2.414	2.392	2.382	2.399	2.447	2448
65 jr. & ouder	1.616	1.683	1.794	1.895	1.984	2.042	2.107	2163

Fysieke structuur per 31 december

	2015	2015 (opp.)	2016	2016 (opp.)
oppervlakte gemeente		4.496 ha		4.496 ha
waarvan: binnenwater		39 ha		39 ha
historische kern		0 ha		0 ha
Woonruimten	4.787		4.787	
lengte van de wegen	92,9 km	419.704 m ²	92,9 km	419.704 m ²
waarvan: wegen buiten de bebouwde kom	43,9 km	159.751 m ²	43,4 km	159.751 m ²
wegen binnen de bebouwde kom	50,1 km	259.953 m ²	50,1 km	259.953 m ²
lengte fiets / ruiter- en wandelpaden	14,0 km	31.547 m ²	14,0 km	31.547 m ²
rest verharding (trottoirs / parkeerplaats)		160.859 m ²		160.859 m ²
totaal verharding		612.110 m ²		612.110 m ²
lengte waterwegen	12,0 km		12,0 km	
aantal m ² openbaar groen		330.901 m ²		330.901 m ²
aantal m ² sportaccommodaties		155.530 m ²		155.530 m ²
aantal m ² begraafplaatsen		61.178 m ²		61.178 m ²

3. Jaarverslag 2016

3.1 Programmaverantwoording

Inleiding

Op de volgende bladzijden zijn de programma's opgenomen. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten om bepaalde maatschappelijk gewenste effecten te verwezenlijken.

Het programma is voor uw raad een handvat om op hoofdlijnen te kunnen besturen. Het is kaderstellend, budgetbepalend en biedt mogelijkheden om te kunnen controleren. Hiervoor wordt per programma in de begroting aangegeven:

- wat we willen bereiken;
- wat we er voor gaan doen;
- wat het mag gaan kosten.

Na afloop van het jaar leggen wij verantwoording af door opnieuw de programma's te presenteren en daarbij aan te geven:

- wat hebben we bereikt;
- wat hebben we er voor gedaan;
- wat heeft het gekost.

NB: in deze jaarrekening verantwoorden we op basis van het bestuursprogramma 2014 – 2018, zoals vastgesteld door uw raad op 8 mei 2014.

Na de programma's is een hoofdstuk "Algemene dekkingsmiddelen" opgenomen. De presentatie sluit aan bij de presentatie zoals die is gegeven in de begroting 2016.

Ten slotte treft u een hoofdstuk aan met de onderbouwing van de post "Onvoorzien".

De voorschriften geven tevens aan dat bij het onderdeel "programmaverantwoording" ook moet worden ingegaan op het verloop van de post onvoorzien gedurende het rekeningsjaar.

3.1.1 Programma: 0 Algemeen Bestuur

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Op initiatief van het provinciaal bestuur is het onderwerp herindeling op de bestuurlijke agenda gekomen. Dat initiatief wordt gesteund door meerdere gemeentebesturen. De eerste voorkeur van Bedum is zelfstandigheid én samenwerking met de buurgemeenten. Zelfstandigheid is de beste optie voor een nabij en benaderbaar gemeentebestuur. Samenwerking is nodig om de taken in het sociale domein goed te kunnen uitvoeren maar zelfstandigheid biedt stevig invloed op het beleid. Wij willen dat het gemeentebestuur de komende tijd de ingezette lijn blijft volgen. Wij wachten de resultaten van onderzoeken naar de (on)mogelijkheid van een 'G7-gemeente' af, in lijn met het raadsbesluit van 3 december 2013.

Betrokkenheid van onze inwoners versterkt het beleid van onze gemeente. Om burgerparticipatie te stimuleren willen wij in de komende jaren:

- burgerinitiatieven stimuleren en faciliteren;*
- het idee van een vrijwilligersprijs voor jongeren uitwerken;*
- themagerichte wijk- en dorpenrondes organiseren;*
- de wijkaanpak uitbreiden over de gehele gemeente;*
- burgers actief uitnodigen als 'Gast van de Raad';*
- Inventariseren welke andere vormen van burgerparticipatie er zijn en inzichtelijk krijgen hoe burgerparticipatie kan bijdragen aan het behoud van onze leefbaarheid en ons voorzieningenniveau in het licht van een terugtrekkende overheid.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma en andere onderwerpen, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Herindeling

Nadat in maart 2016 de vorming van een G7 gemeente niet kon rekenen op een bestuurlijke meerderheid heeft de provincie het eigen wetgevingstraject in de vorm van het "open overleg" gestart. Doel van dat overleg was om te bezien of, onder regie van de provincie, alsnog met 7 gemeenten gefuseerd kon worden. Op dat moment hadden de BMW E - gemeenten al ingestemd met een fusie waarbij de deur naar de DAL - gemeenten nadrukkelijk open stond. Uiteindelijk zijn de inspanningen van de provincie om te komen tot een G7 gemeente zonder resultaat gebleven en is de provincie akkoord gegaan met de herindelingsvisie van de BMW E - gemeenten. Dit met een ongedeeld Eemsmond waardoor de Eemshaven onderdeel blijft van de fusiegemeente. Het fusieproces is vanaf december in volle gang om de beoogde herindelingsdatum van 1 januari 2019 te halen.

Bedum over de grenzen 2016

De werkgroep Internationale betrekkingen is per 1-1-2016 opgeheven. De relaties tussen de gemeenten zijn geconcentreerd op de officiële momenten.

Elektronische overheid

De inzet lijn om de communicatie meer vraaggericht op te pakken is doorgezet. De uitrol van meer vraaggericht werken is daarbij een hulpmiddel. Mede uit bedrijfseconomisch oogpunt is een terughoudend beleid gevoerd op de inzet van social media. Desondanks is in de gemeenteraad van november budget vrijgemaakt voor een sobere inzet van social media. Mede vanwege de herindeling, vereist dit afstemming omdat een deel van de communicatie nu via de lijnen van de projectstructuur gaat lopen.

Burgerparticipatie

Ons beleid om burgers meer te stimuleren om zich in te zetten voor de samenleving wordt onverminderd doorgezet. Dit gaat via de wijkgerichte aanpak en betreft veelal de inrichting van de eigen leefomgeving. Goede voorbeelden zijn de projecten aan de Ommelanderdrift, de Populieren en aan de Waldadrift. Vanuit Zuidwolde en Onderdendam zijn door inwoners dorpsvisies opgesteld. De gemeente heeft in de uitvoering hiervan (op onderdelen) een rol, die kan variëren van geen rol tot een sturende rol. De gemeentelijke dorpencoördinator heeft hierin een belangrijke rol.

Vrijwilligersprijs voor jongeren

Een kleine commissie bestaande uit vertegenwoordigers van raadsfracties, de jongerenwerker en dorpencoördinator kijkt samen met de stichting Welzijn Bedum naar een manier om de inzet van vrijwilligers te waarderen.

Wijkaanpak

In 2014 en 2015 heeft de SW&D in opdracht van de gemeente Bedum de wijkaanpak in de wijken Bedum Oost en West uitgevoerd. Vanuit deze wijkaanpak is een inventarisatie gedaan van behoeften en wensen van wijkbewoners. In wijk west heeft deze inventarisatie op straatniveau plaatsgevonden. De informatie die via de wijkaanpak aan het licht is gekomen, is waardevol: het zijn initiatieven, ideeën, maar ook problemen die direct van invloed zijn op de leefomgeving van inwoners. Echter de manier zoals de wijkaanpak is uitgevoerd (op straatniveau, met een extern ingehuurd opbouwwerker) vraagt veel tijd en inzet en levert verhoudingsgewijs te weinig op. Daarom is gekozen om de wijkaanpak, zoals deze in 2014 en 2015 is uitgevoerd niet voort te zetten. Wel is gekozen voor de inzet van een dorpencoördinator, die een spilfunctie op initiatieven rond de thema's welzijn, zorg en leefbaarheid heeft in de dorpen van de gemeente Bedum. De dorpencoördinator staat met 1 been in de leefwereld van de burger en met 1 been in het gemeentehuis en heeft een verbindende en faciliterende rol richting zowel inwoners als de gemeentelijke organisatie (zowel horizontaal als verticaal). Een integrale en verbindende aanpak die werkt.

Kindergemeenteraad

De op dinsdag 17 november 2015 succesvol georganiseerde kindergemeenteraad heeft er toe geleid dat het winnende project van de Regenboogschool in 2016 gerealiseerd is. Op 14 juli 2016 heeft wethouder de Vries het speelkwadrant (voor alle leeftijdsgroepen) aan de Vrije Gang feestelijk geopend. Kinderen hebben daarmee bewezen niet alleen mee te denken over de gemeente, maar ook in staat te zijn een daadwerkelijke en concrete bijdrage te kunnen leveren.

De kinderen van groep 7/8 hebben meegedacht over de in ontwikkeling zijnde centrumplannen en voorgesorteerd op een toekomstige loop/zichtlijn. In het turbulente proces van nieuwbouw dan wel versteviging van scholen is er mogelijk even wat minder behoefte aan een kindergemeenteraad. Mochten evenwel wensen of verzoeken op dit gebied ons ter ore komen, dan zullen we daar ontvankelijk voor zijn.

Themagerichte wijks- en dorpenrondes

In 2016 zijn rondom de nieuw op te stellen woonvisie gesprekken gevoerd met dorpen in de gemeente Bedum.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Inspraakverordening, vastgesteld d.d. 29 januari 2004;
- Nota jeugd en veiligheid, d.d. 29 januari 2004;
- Integriteitscode, vastgesteld d.d. 19 februari 2004;
- Regeling burgerinitiatief, vastgesteld d.d. 25 maart 2004;
- Algemeen Plaatselijke verordening, vastgesteld (wijzigingen) d.d. 8 juli 2010;
- Handhavingsbeleidsplan en handhavingsuitvoeringsprogramma 2011 – 2014, vastgesteld d.d. 22 september 2011;
- Handhavingsbeleidsplan Omgevingsrecht 2011 – 2015 BMW-gemeenten, vastgesteld d.d. 28 juni 2011 (B&W);
- Organisatiebesluit, d.d. 1 juli 2008;

- Regeling faciliteiten voor studie en persoonlijke ontwikkeling d.d. 1 januari 2008;
- Communicatienota, vastgesteld d.d. 23 april 2009;

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	200.283	189.107	187.914	11.176
Lasten	1.729.983	1.760.978	1.684.017	30.995
Saldo van baten en lasten	-1.529.700	-1.571.871	-1.496.103	42.171

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		90.700 V
Te verklaren verschillen		
- Door de administratieve verwerking van de salarislasten van de griffie ontstaat er een nadeel op dit programma ter hoogte van € 65.000. Dit heeft overigens geen effect in het rekeningresultaat.		65.000 N
- O.a. door een eerder doorgevoerde versoering van de informatierubriek in de Noorderkrant is er een voordeel ontstaan.		11.500 V
- Door nog af te rekenen kosten in het kader van de herindeling met de partnergemeenten is er een nadeel ontstaan op de post 'Bestuurlijke Samenwerking'.		11.000 N
- De secretarieleges vallen per saldo iets lager uit dan begroot.	6.024 V	9.324 N
- De kosten voor rechtskundige bijstand zijn lager uitgevallen dan begroot.		6.600 V
- Overige kleine afwijkingen	5.152 V	7.519 V
Totaal	11.176	30.995

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016, de volgende kredieten beschikbaar gesteld:

	Krediet	Uitgaven	Restant
Stoomcleaner buitendienst	€ 3.493,00	0	€ 3.493,00
Gebouw buitendienst – 4 schuifdeuren-	€ 41.330,00	0	€ 41.330,00

Producten die onder dit programma vallen

00100 Raad en commissies
00200 College van burgemeester en wethouders
01200 Bestuursondersteuning
01300 Voorlichting algemeen
01400 Kabinetszaken
01450 Representatie
02000 Rij- en reisdocumenten
02200 Burgerlijke stand
02400 Naturalisatie en geslachtsnaamwijziging
02600 Gemeentelijke basisadministratie bevolking
02700 Verkiezingen

02800 Leges algemeen
02850 Secretarieleges
02900 Bestuurlijke samenwerking
02910 Internationale contacten
02950 Raadsgriffie
02970 Ondersteunende activiteiten

3.1.2 Programma: 1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Veiligheid is een basisvoorwaarde in onze samenleving. Het garanderen van veiligheidsgevoel onder de inwoners is één van de kerntaken van de overheid. Toch is veiligheid primair een verantwoordelijkheid van burgers zelf. Door regels én elkaar te respecteren kan iedereen bijdragen aan een veilige samenleving. Daar waar meer nodig is om veiligheid te bevorderen, treedt de overheid op

De gaswinning en de effecten daarvan doen ons beseffen dat het veiligheidsgevoel is geschaad. Wij willen dat onze inwoners zich weer veilig voelen in hun eigen huis. Ook willen wij waken over de leefbaarheid van onze regio. Daarom heeft de gemeente een rol bij de verdeling van het geld dat vanuit Rijk en NAM beschikbaar wordt gesteld. Bedum moet dit samen met de omliggende gemeenten oppakken. De uitgangspunten van de commissie Meijer worden onderschreven.

In de komende jaren willen wij vanuit onze verantwoordelijkheid en onze positie:

- behoud van de leefbaarheid in onze regio ondanks aardbevingen;*
- dat burgers zich weer veilig voelen in hun eigen huis;*
- de nota Veiligheidsbeleid opnieuw vaststellen, concretiseren en implementeren;*
- bevorderen dat wordt toegezien op de naleving van de snelheid in 30 km/u zones.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Integrale veiligheid

In de raadsvergadering van september 2015 is het Integraal veiligheidsbeleid vastgesteld; een gezamenlijk product van de gemeenten in het basisteam Ommelanden – West. In 2016 is een start gemaakt met de uitvoering van dit plan. Met raadsleden is een preventie – actie “Voorkom woninginbraken” gehouden. Voor de komende jaren wordt, samen met de gemeente Winsum, een uitvoeringsplan opgesteld. Dit plan beschrijft per thema of prioriteit, de uit te voeren activiteit met daaraan gekoppeld de voor de uitvoering verantwoordelijk partner.

Rampen en calamiteiten

Taken op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing worden uitgevoerd door de Veiligheidsregio Groningen in samenwerking met de regionale partners. De Gemeentelijke Kolom Groningen (GKG) is het organisatieonderdeel van de Veiligheidsregio Groningen dat zowel in de voorbereiding als in de uitvoering regionaal is belast met de zorg voor Bevolkingszorg: de gemeentelijke- of bevolkingszorgprocessen van rampenbestrijding en crisisbeheersing. In 2016 is er ingezet op verdere professionalisering van deze processen.

Sociale veiligheid

In de eerste helft van 2016 is de verlichting in Bedum west, Plantsoenstraat, De Kamp, Plantsoen en het buitengebied vervangen. Alle lichtmasten zijn voorzien van armaturen met LED lampen. Aansluitend is gewerkt aan de voorbereidingen van de vervangingen die gepland stonden in 2015 en 2016. De uitvoering daarvan is voorzien in 2017.

Huiselijk geweld

Veilig Thuis (afgekort: VTG) is de organisatie die in Groningen verantwoordelijk is voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Naar aanleiding van een inspectieonderzoek (oktober 2015) zijn er binnen deze organisatie verbeteringen doorgevoerd. Deze hadden ook tot doel om de samenwerking tussen VTG en het lokale veld te verbeteren. Inmiddels hebben de verbeteringen ertoe geleid dat er geen wachtlijsten meer zijn voor VTG.

In 2016 zijn er in Bedum geen huisverboden opgelegd.

Hieronder de aantallen huiselijk geweld 2016. Er is overigens een afname van het aantal (geregistreerde) huiselijk geweldsincidenten (vgl. 35 in het jaar 2015).

	Groen	Oranje	Rood	Huisverbod	Totaal 2016
Bedum	16	4	0	0	20
De Marne	16	1	1	3	21
Winsum	23	6	0	1	30
Eemsmond	26	6	0	4	36
Totaal	81	17	1	8	107

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Startnotitie IVB, vastgesteld d.d. 21 september 2006;
- IVB Bedum in beeld, vastgesteld d.d. 28 mei 2009;
- IVB Bedum in beeld, Stand van zaken april 2011;
- Notitie ‘Groninger aanpak van (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties’, november 2010.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	0	0	0	0
Lasten	626.709	663.425	607.926	36.716
Saldo van baten en lasten	-626.709	-663.425	-607.926	36.716

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		59.000 V
Te verklaren verschillen		
- Het huurcontract voor de huisvesting van de brandweer met de veiligheidsregio is pas eind 2016 getekend. De huisvestingslasten zaten daardoor nog niet in de begroting 2016 van de Veiligheidsregio, waardoor er op dit programma een nadeel op de huisvestingslasten ontstaat. Dit nadeel valt grotendeels weg tegen een voordeel op de door ons ontvangen huur voor de kazerne in Bedum. Dit voordeel wordt echter verantwoord in een ander programma.		24.000 N
- Overige kleine afwijkingen.		1.716 V
Totaal	0	36.716

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 geen kredieten beschikbaar gesteld.

Producten die onder dit programma vallen

04000 Personeelsbeleid en –beheer brandweer
04100 Materiaal en materieel brandweer
04200 Brandmelding en alarmering brandweer
04300 Regionale taken brandweer
04400 Rampenbestrijding
06000 Uitvoering bijzondere wetten
06500 Openbare orde en veiligheid

3.1.3 Programma: 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid staan bij alle partijen hoog in het vaandel. Het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer wordt gestimuleerd. Renovatie van het stationsgebied ligt daarmee in lijn.

Speciale aandacht is er voor verkeersveiligheid. Wij willen een onderzoek naar de veiligheid van de schoolomgeving. Daar waar nodig willen wij veiligheidszones instellen rondom scholen.

Gestreefd wordt naar uitbreiding van het project aanpak buitenwegen: de buitenwegen die nog niet zijn verbeterd en waarvan de berm nog niet structureel is verhard, blijven onze aandacht houden. Wij streven ook hier naar verbetering.

In de komende jaren willen wij:

- speciale aandacht besteden aan de veiligheid rondom scholen;*
- het huidige voorzieningenniveau van het openbaar vervoer in stand houden;*
- vervoerstromen beter op elkaar afstemmen, zoals OV en doelgroepen-vervoer;*
- het stationsgebied vernieuwen. Uitbreiding van de parkeergelegenheid moet daarbij speciale aandacht krijgen;*
- het niveau van het onderhoudsbudget voor de openbare ruimte, zoals in de bezuinigingsvoorstellen is opgenomen, als minimumbasis nemen;*
- voortvarend invulling geven aan de oostelijke ontsluiting van Bedum, met daarbij speciale aandacht voor de gevolgen van de aanleg van die weg voor de verkeerssituatie in Onderdendam;*
- aandacht blijven vragen bij de provincie voor de verdubbeling van de Eemshavenweg tot aan de Sint Annerweg;*
- onderzoek naar de mogelijkheden van reconstructie van De Vliet en Waldadrift;*
- speciale aandacht voor de fietsveiligheid op de Waldadrift;*
- onderzoek naar uitbreiding van bermverharding in het buitengebied;*
- onderzoek naar de mogelijkheden van verdere uitbreiding van recreatieve fiets- en wandelpaden;*
- een schuilvoorziening voor fietsers bij de rotonde bij de Nije Klap in Bedum;*
- onderzoek naar de staat van kademuren en beschoeiingen.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Bermverharding buitengebied

In 2016 is er overleg geweest met de NAM over het geschikt maken van de route Wolddijk-Pijpsterweg als aan- en afvoerroute naar de boorlocatie aan de Wolddijk en de overname van een buiten bedrijf gestelde leiding van de Gasunie. Het plan van de NAM voorziet in de aanleg van een vijftal passeerstroken. De ‘afkoopsom’ die we ontvangen voor de overname van de leiding van de Gasunie willen we benutten voor het aanbrengen van bermbeton langs deze route.

Het lag in de bedoeling om in 2016 ook bermverharding aan te brengen aan de Oude Dijk in Bedum en de Beijumerweg in Zuidwolde. Dat is niet gelukt. Deze werkzaamheden staan nu gepland 2017.

Onderhoud infrastructuur

Reconstructie Waldadrift

Op 30 juni 2016 heeft de gemeenteraad besloten tot de aanleg van een vrij liggend fietspad van de rotonde Boterdiep-Oost/Waldadrift tot ongeveer Ommelanderdift/Lijsterbes. Het fietspad wordt gerealiseerd aan de zuid-/oostzijde van de Waldadrift, grotendeels op grond in eigendom van Staatsbosbeheer. Voor het vervolg van het fietsverkeer zal de Waldadrift worden voorzien van fietssuggestiestroken. Na besluitvorming in de raad is gewerkt aan de planologische voorbereidingen van de noodzakelijke wijziging van het bestemmingsplan voor het vrij liggend fietspad, het flora en fauna onderzoek, de grondaankoop van Staatsbosbeheer en afstemming met waterschap Noorderzijlvest omtrent waterhuishouding in het gehele gebied.

Oorspronkelijk lag het in de bedoeling de reconstructie uit te voeren in 2017, maar vanwege de relatie met het centrumplan en de uit te voeren werkzaamheden aan De Vlijt die hoge prioriteit hebben is de uitvoering van de reconstructie van de Waldadrift doorgeschoven naar 2018. Vanwege de verkeersafwikkeling is het niet mogelijk de werkzaamheden aan De Vlijt en de Waldadrift gelijktijdig uit te voeren. In 2017 zal verder worden gewerkt aan het aanbestedingsgereed maken van de reconstructie van de Waldadrift. Hierbij maken we dankbaar gebruik van betrokkenheid van de bewonerswerkgroepen.

De Vlijt

Eind 2015 is het project Herinrichting Kleinestraat en het parkeerterrein bij de Plus supermarkt uitgevoerd. Eind 2016 is het gedeelte achter Bederawalda bouwrijp gemaakt en tevens is een gedeelte in de omgeving van de Jeu de Boulesbaan bij Bederawalda gebruiksklaar gemaakt.

Aansluitend is gewerkt aan de voorbereiding van aanpassingen aan de riolering, verleggen van kabels en leidingen aan De Vlijt (t/m de Bazuinslaan) om nieuwbouw op het huidige parkeerterrein mogelijk te maken. De uitvoering van deze werkzaamheden zal starten in het 2^e kwartaal van 2017. Voor de markt zullen tijdelijke voorzieningen worden aangelegd. Als deze werkzaamheden afgerond zijn, dan zal ook in het resterende deel van De Vlijt (van de Bazuinslaan t/m de Waldadrift) de bestaande riolering worden vervangen door een riolering met fors grotere diameters. De voorbereidingen van deze rioolvervanging zijn eind 2016 al gestart.

Asfaltonderhoud/herstraten

In 2016 is verder uitvoering gegeven aan het in 2014 vastgestelde beheerplan wegen 2014-2018. Diverse reparaties zijn uitgevoerd aan straatwerk en asfaltverhardingen. De asfalteringswerkzaamheden aan Boterdiep Oz en de Beijumerweg in Zuidwolde en aan de Oude Dijk in Bedum, inclusief aanpassing van de kruising met de Kerkuil, zouden uitgevoerd worden in de 2^e helft van 2016, maar dat is niet gelukt. De voorbereidingen hebben meer tijd gevraagd omdat we met de gemeente Groningen en de verkeerscommissie Zuidwolde in gesprek zijn over mogelijkheden voor de inrichting van de Beijumerweg als fietsstraat.

Bruggen

In 2016 is het beheerplan bruggen 2016-2020 vastgesteld. Ook is de brug in Zuidwolde elektrisch/mechanisch bedienbaar gemaakt.

Kademuren en beschoeiingen

In 2016 is een inventarisatie gemaakt van alle kademuren en beschoeiingen die in eigendom en beheer zijn van de gemeente. Deze zijn op kaart aangegeven. Aan de hand van deze kaart zijn offertes gevraagd voor de inventarisatie en inspectie. Deze werkzaamheden starten in het 1^e kwartaal van 2017.

Als de inventarisatie en inspectie afgerond is dan hebben we inzicht in;

- De locatie van kademuren en beschoeiingen.
- De onderhoudstoestand.
- Het eventueel benodigde budget per locatie voor herstel.

Voor de kademuren en beschoeiingen in het Boterdiep geldt dat deze ook onder water zal worden geïnspecteerd door middel van sonar apparatuur. In enkele gevallen is het onduidelijk of de desbetreffende beschoeiing in (of in de nabijheid van) een watergang van het waterschap onder ons beheer valt. Na de inventarisatie gaan wij met het waterschap in overleg om vast te stellen wie eigenaar en/of verantwoordelijk

voor het onderhoud is. Daarnaast gaan we intern na of wij beschoeiing willen behouden of laten vergaan, dit laatste uit kostenbesparing, mits dit geen negatieve gevolgen veroorzaakt. Bij de inspectie is er ook aandacht voor mogelijke schade als gevolg van aardbevingen in ons gebied. In 2017 komen we met een beheerplan kademuren en beschoeiingen.

Veiligheid rondom scholen

De aanpak van de veiligheid in de omgeving van scholen wordt op ‘natuurlijke’ momenten uitgevoerd; dus bijvoorbeeld in combinatie met (onderhouds-)werkzaamheden. Gezien de aanpak van de scholen uit de verstevigingsopgave, zal dit nu gecombineerd worden.

Upgrading stationsgebied en uitbreiding parkeergelegenheid

Voor het herinrichtingsplan van het stationsgebied, wat onder ander behelst een herinrichting van het voorterrein en uitbreiding van de parkeergelegenheid, is een bijdrage van € 300.000 toegezegd vanuit het Regiofonds van de Regio Groningen-Assen. Voor uitvoering is medewerking van de grondeigenaar benodigd; deze medewerking is in 2016 niet verkregen (onderhandeling loopt door in 2017). Afhankelijk van die benodigde medewerking zal het plan dan uitvoering gereed worden gemaakt dan wel worden aangepast. Eerst dan zijn ook de financiële consequenties duidelijk. We verwachten in 2017 met de uitvoering te kunnen starten.

Ontsluitingsweg Bedum

In 2016 is besloten de aan te leggen ontsluitingsweg het spoor te laten kruisen middels een tunnel. De uitwerking van die keuze, evenals andere ontwerpgegevens, hebben geleid naar een realisatiebesluit door uw raad (15 december 2016) en Provinciale Staten eind 2016. In 2017 zullen dan de benodigde planologische procedures gestart worden. Tevens wordt samen met ProRail en de provincie gewerkt aan de uitwerking van de tunnel. In 2016 is gestart met het opstellen van een anterieure overeenkomst met de provincie en FrieslandCampina.

Verdubbeling Eemshavenweg

In de Provinciale Omgevingsvisie 2016-2020 is een mogelijke verdubbeling van deze provinciale weg niet opgenomen. In de Omgevingsvisie is ten aanzien van de N46 opgenomen dat dit één van de wegen is waardoor de provincie goed en veilig bereikbaar is en onderdeel is van de goede verbindingen die er moeten zijn. Dit houdt onze aandacht en we bundelen onze inzet als BMW-gemeenten richting de provincie.

Uitbreiding recreatieve fiets- en wandelpaden

Wij participeren binnen de provinciale fietsambitie en hebben een subsidieverzoek van het Routebureau Groningen gehonoreerd en nemen daarmee deel aan de verdere ontwikkeling van de routegebonden recreatie binnen de provincie Groningen. Hierbij wordt ook gerefereerd aan de in ontwikkeling zijnde gemeentelijke fietsstrategie. Het subsidieverzoek is gehonoreerd en de bekostiging wordt meegenomen in de voorjaarsnota én in het meerjarenperspectief fietsstrategie gemeente Bedum

Verkeersveiligheid

Bij alle reconstructies en herinrichtingen zijn en worden de uitgangspunten en aanbevelingen van het Gemeentelijk Verkeersveiligheidsplan meegenomen. Voorlichting en educatie naar de verschillende doelgroepen gebeurt onder de paraplu van het Verkeer en Vervoerberaad van de provincie Groningen.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Verkeersveiligheidsplan, vastgesteld 20 september 2012;
- Beheerplan wegen 2014-2018, vastgesteld 18 juni 2014;
- Beheerplan bruggen 2016-2020, vastgesteld 24 maart 2016.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	27.311	22.042	22.029	5.269
Lasten	1.699.005	2.037.062	1.817.338	338.057
Saldo van baten en lasten	-1.671.694	-2.015.020	-1.795.309	343.326

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		80.291 V
Te verklaren verschillen		
- Het wegenonderhoud heeft een rechtstreekse link met de bestemmingsreserve 'Onderhoud wegen'. De ontstane voor- en nadelen t.o.v. de ramingen worden gemuteerd op de bestemmingsreserve 'Onderhoud wegen'. In de rekening is dit onderhoud dus budgettair neutraal verwerkt. Het verschil wordt veroorzaakt doordat niet al het voor 2016 geplande onderhoud in dit jaar is uitgevoerd.		192.000 V
Voor het wegenonderhoud is er tevens een voordeel te zien in de kapitaallasten. Dit komt door de onderuitputting in 2015 als gevolg van later uitgevoerde investeringen. Dit effect is reeds bij de voorjaarsnota verwerkt, maar geeft op dit programma wel weer een voordeel.		142.000 V
- Het onderhoud van de bruggen laat een overschrijding zien van per saldo € 139.000. Deze wordt gedekt uit de bestemmingsreserve 'Bruggen'. De te ontvangen vergoeding van ProRail en de provincie valt hoger uit dan geraamd.	7.000 V	151.000 N
- Er is een voordeel te zien op de activiteit Openbare Verlichting (OVL). Dit voordeel bestaat voor een deel uit lagere energielasten, lagere kosten voor onderhoud en een lager uitvallende kapitaallast. De kapitaallasten hebben in totaal in deze rekening geen effect en zijn bij de voorjaarsnota reeds in zijn totaliteit neerwaarts bijgesteld als gevolg van de onderuitputting in 2015, maar geeft in dit programma wel een voordeel.		59.999 V
- Een nog te ontvangen subsidie voor de aanpassing van de opstapplaatsen voor het openbaar vervoer was dubbel opgenomen. In deze rekening is dat gecorrigeerd, wat een nadeel in deze rekening oplevert. Tegelijkertijd zijn de kosten voor de aanschaf van strooizout hoger uitgevallen dan begroot.		5.000 V
- Overige kleine afwijkingen.	1.731 N	9.767 V
Totaal	5.269	338.057

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 de volgende kredieten beschikbaar gesteld:

	Krediet	Uitgaven	Restant
Vervanging busje	€ 9.225,00	€ 56.218	€ -46.993
Vervanging busje 98-BT-XV	€ 9.812,00	€ 28.248	€ -18.436
Openbare verlichting 2016	€ 127.500,00	€ 11.258	€ 116.242

Producten die onder dit programma vallen

07000 Deklagen en bestratingen buiten de bebouwde kom
07100 Deklagen en bestratingen binnen de bebouwde kom
07102 Gereedschappen wegen
07200 Onderhoud wandelpaden
07300 Bermen en sloten buiten de bebouwde kom
07400 Onderhoud goten, bermen en sloten en schoonhouden straten binnen de bebouwde kom
07500 Onderhoud en bediening bruggen
07600 Openbare verlichting
07700 Straatmeubilair enabri's
07800 Gladheidbestrijding
07900 Voorlichting en klachtenafhandeling
08000 Inritvergunningen
08100 Overige zaken (binnen bebouwde kom)
08200 Onderhoud duikers
09000 Bewegwijzering en straatnaamborden
09100 Verkeer en verkeersveiligheid
09500 Openbaar vervoer en verkeer
10000 Onderhoud kade, kademuur en beschoeiing

3.1.4 Programma: 3 Economische Zaken

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Juist in tijden van economische crisis willen wij een gezonde, dynamische en toekomstgerichte lokale economie. Daarom speelt de gemeente tijdig in op ontwikkelingen, die de plaatselijke economie kunnen versterken. Dat geldt ook voor de uitbreidingsplannen van de plaatselijke vestiging van FrieslandCampinaDomo. Wij staan daar in beginsel positief tegenover, vooropgesteld dat die uitbreiding planologisch en milieutechnisch haalbaar is.

Bedum is een plattelandsgemeente. Wij willen dan ook ruimte voor een sterke agrarische sector. Groei van deze sector is mogelijk, zolang die groei in balans blijft met het landschap en de omgeving.

De ontwikkeling van de centrumplannen staat goed op de rails. Wij willen voortvarend aan de plannen blijven werken, samen met betrokken ondernemers en organisaties. De overeengekomen uitgangspunten blijven overeind. De ondernemers zijn nu aan zet. In deze periode verwachten wij, samen met hen, tot uitvoering te kunnen komen. Het einddoel is een aantrekkelijk, leefbaar en toekomstbestendig dorpscentrum.

De contacten met de lokale bedrijven en ondernemers gaan we nog verder intensiveren. Het algemene overlegorgaan is daarvoor de bedrijvenvereniging. Wij hebben afgesproken het huidige beleid van de winkelpenstelling te continueren en geen koopzondagen toe te staan.

In de komende jaren willen wij:

- de rol die lokale ondernemers kunnen spelen in de bestrijding van de jeugdwerkloosheid met hen verkennen en bespreken;*
- de kansen voor het midden- en kleinbedrijf stimuleren;*
- het goede contact tussen het gemeentebestuur en de bedrijvenvereniging handhaven;*
- samen met ons bedrijfsleven de deelname aan de bedrijvencontactdagen in Groningen continueren;*
- mogelijkheden voor groei van de agrarische sector benutten en daarbij oog voor landschap en omgeving houden;*
- de vitaliteit van het buitengebied versterken door het tegengaan van ‘verrommeling’ en leegstand;*
- verder gaan met de ontwikkeling en uitvoering van de centrumplannen;*
- onderzoek doen naar de verbetering en verfraaien van de entree van Bedum;*
- onderzoek doen naar de mogelijkheden van de aanleg van een glasvezelnetwerk.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Stimulering kansen voor midden- en kleinbedrijf

Hiervoor hebben wij geen speciale maatregelen genomen. Vanzelfsprekend gaan we naar aanleiding van een verzoek van een bedrijf in nauw overleg om te bezien of we, en zo ja hoe, kunnen ondersteunen; dit is onder meer gebeurt bij verzoeken om eventueel te vestigen op het Bedrijvenpark Boterdiep. Overigens is de rol van de gemeente vooral faciliterend.

Contact lokale ondernemers

In het afgelopen jaar heeft de gemeente op de promotiedagen voor het bedrijfsleven in Groningen, samen met Bedumer ondernemers, het Plein Bedum gevormd. Hierover zijn alle betrokkenen in het algemeen tevreden. Naast incidenteel overleg op verzoek van bedrijven of van de gemeente (bijvoorbeeld bij de

ontwikkeling van de centrumplannen of verzoeken om aankoop van gronden op het Bedrijvenpark Boterdiep) zijn er in 2016 ook vanuit het college een viertal bedrijfsbezoeken geweest.

Vitaliteit buitengebied

De in 2015 aangekondigde bouw van een zorgboerderij in brede zin, gaat door beëindiging door de initiatiefnemer niet door. Door een andere gegadigde is een verzoek in verkleinde vorm bij ons ingediend. Hierover zijn we nog in gesprek. Er heeft dus nog geen besluitvorming plaatsgevonden. Andere grote ontwikkelingen zijn er niet geweest.

Ontwikkeling en uitvoering centrumplannen

Aan de planvorming voor het gezondheidscentrum en het centrale bouwblok aan De Vliet (commercieel met appartementen) is in het begrotingsjaar samengewerkt met verschillende partijen, maar heeft niet geleid tot besluitvorming hierover. Dit zal in 2017 plaatsvinden. Voor het centrumplan hebben we bijdragen ontvangen uit het Regiofonds Groningen-Assen (substantieel project) en uit het programma Leefbaarheid van toen nog de Dialoogtafel; deze bijdragen zijn en worden ingezet t.b.v. deze plannen.

Entree Bedum

De alternatieve invulling voor de gronden in het bestemmingsplan Boterdiep langs het Boterdiep (van 'kantoren' naar 'werken' en wonen is planologisch geregeld in het in 2016 vastgestelde bestemmingsplan Bedrijvenpark Boterdiep. De verkoop van kavels waarop dit past is gestart. Voor de groenstrook langs het bestaand bedrijventerrein hebben we nog geen plannen opgesteld. In dit verband speelt ook de toekomstige reconstructie van Boterdiep Oz een rol.

Glasvezelnetwerk

Door de Provincie Groningen is dit opgepakt; dit moet leiden tot een provincie dekkend netwerk waarbij ook de zogenaamde onrendabele gebieden worden aangesloten. Het belang van een snelle internetverbinding wordt door veel ondernemers onderstreept.

Uitbreidingsplannen FrieslandCampina Domo (FCD)

In maart 2015 hebben we met de provincie en FrieslandCampina een intentieovereenkomst ondertekend. Gewerkt is aan de ruimtelijke inpassing, waarbij vanzelfsprekend ook andere aspecten, zoals milieutechnisch, en flankerende inpassingsmaatregelen zijn betrokken. De directe relatie met de ontsluitingsweg is daarbij steeds in ogenschouw gehouden. In 2016 hebben we hierover een publieke informatieavond gehouden en hebben we u geïnformeerd. Gestart is met het opstellen van de anterieure overeenkomst. Deze informatieavond was de start van de voorbereiding van het bestemmingsplan en het milieueffectrapport (M.E.R.); de daartoe benodigde notitie Reikwijdte en Detailniveau is ter inzage gelegd.

Zondagopenstelling

In 2016 is door een aantal ondernemers verzocht om de winkeltijdenverordening aan te passen om op zondag open te mogen zijn. Hiertoe hebben wij niet besloten. Wel bieden we de ondernemers via de feestdagenregeling van de winkeltijdenverordening de mogelijkheid om vijf maal per jaar (Nieuwjaarsdag, 2^e Paasdag, Hemelvaartsdag, 2^e Pinksterdag en 2^e Kerstdag) de winkel op feestdagen te openen.

Bestaand beleid

- Gemeentelijke marktverordening, vastgesteld d.d. 22 september 2005;
- Notitie Economisch Beleid in de gemeente Bedum, vastgesteld d.d. 17 december 2009;
- Verordening Winkeltijden, vastgesteld d.d. 15 december 2011.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	268.981	94.128	94.128	174.853
Lasten	207.932	183.145	141.105	-24.787
Saldo van baten en lasten	61.049	-89.017	-46.977	150.066

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		
Te verklaren verschillen		
- Op de activiteit Economische zaken zijn de ontvangen huren hoger uitgevallen dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het aangekochte pand aan de Vlijt. Deze wordt nu aan de bestaande ondernemers verhuurd. Deze tijdelijke extra huurinkomst was nog niet begroot. De kosten zijn iets lager uitgevallen.	50.000 V	25.000 V
- Door de administratieve verwerking van de vrijval van de General Escrow bij Enexis, waarbij de opgenomen voorziening kon vrijvallen, is er per saldo sprake van een voordeel op deze activiteit. Tevens vallen de ontvangen rente-inkomsten hoger uit als gevolg van de aflossing van de EDON lening waarbij een suppletie van 3 jaar rente is ontvangen.	127.000 V	52.000 N
- Overige kleine afwijkingen	2.147 N	2.213 V
Totaal	174.853	-24.787

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 geen kredieten beschikbaar gesteld.

Producten die onder dit programma vallen

12000 Straatmarkten
 12100 Economische zaken, incl. promotie en acquisitie
 12500 Marktgelden
 13000 Nutsbedrijven

3.1.5 Programma: 4 Onderwijs

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Onderwijs is cruciaal voor de toekomst en de ontwikkeling van onze jeugd. De eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders. Wij streven naar ondersteuning waar dat nodig is en willen zorgen voor goede voorzieningen. Wij wachten daarbij niet af maar zijn proactief.

In de komende jaren willen wij:

- keuzevrijheid voor ouders in het onderwijs voorop laten staan;*
- schoolgebouwen multifunctioneel inrichten, mede in het kader van te realiseren kind voorzieningen;*
- de samenwerking tussen scholen en het CJG verder intensiveren.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Multifunctionele inrichting schoolgebouwen

In het kader van het verstevigingsprogramma van de onderwijsgebouwen bent u in uw oktobervergadering geïnformeerd over de toenmalige stand van zaken. Sindsdien is de planvoorbereiding voor alle 5 scholen doorgegaan. De werkzaamheden aan de Walfridus en de Horizon zijn inmiddels gestart; van de andere 3 scholen is de planvoorbereiding van start gegaan.

Onderdeel van het programmaplan is het toekomstbestendig maken van de scholen; dat betekent toekomstbestendig qua duurzaamheid en qua onderwijsvisie.

Samenwerking tussen scholen en CJG

In 2016 is de samenwerking tussen CJG (Noord-Groningen) en scholen nog verder verbeterd. Tussen basisonderwijs en CJG is er ieder kwartaal een (regionaal) afstemmingsoverleg. Hier worden knelpunten in de samenwerking besproken. Om de samenwerking rond de aanpak van ziekteverzuim op scholen te verbeteren hebben we in 2016 een aparte themabijeenkomst georganiseerd.

Met alle scholen voor voortgezet onderwijs en gemeenten zijn in de provincie ondersteuningsroutes afgesproken. Zowel voor CJG als onderwijs hebben we contactpersonen benoemd. In de BMW-regio is de jeugdgezondheid het aanspreekpunt van het CJG op scholen. Daarnaast is er met de VO-scholen in onze regio een stappenplan afgesproken, waarin staat hoe de doorverwijzing naar jeugdhulp verloopt. Voor de VO-scholen en CJG organiseren we ook met regelmaat afstemmingsoverleggen. Hierbij worden het samenwerkingsverband (VO Groningen Ommelanden 20.01) en leerplicht eveneens betrokken.

In 2017 starten we met twee pilots (in DAL/ BMW-verband) om de samenwerking tussen scholen, leerplicht en CJG te verbeteren bij de aanpak van ziekteverzuim en het terugdringen van thuiszitters. Ook zijn we bezig met een plan om de ondersteuning van MBO-leerlingen (die in de stad naar school gaan; dit project heet “school als wijk”) te organiseren.

Leerlingenvervoer

De gemeente Bedum is in 2015 gestart met een pilot opstapplaatsen, waarbij kinderen van een centrale opstapplaats worden vervoerd. Een leerling wordt dan niet van huis opgehaald, maar stapt, al dan niet onder begeleiding van de ouders, op de afgesproken opstapplaats in. Deze pilot is zeer goed verlopen en uitgebreid naar de regio.

Tevens zijn er leerlingen van statushouders in het leerlingenvervoer gekomen, omdat zij de internationale schakelklas in Delfzijl bezoeken. Daar verblijven zij ongeveer anderhalf jaar. Daarna kunnen zij zich inschrijven bij een basisschool in de gemeente Bedum.

Jaarlijks wordt een klanttevredenheidsonderzoek afgenomen. De klanttevredenheidsscore van 2015- 2016 van het leerlingenvervoer van Noord Groningen valt in de categorie van 7.5 tot 8.0. Deze bedraagt gemiddeld een 7.6 voor de regio Noord Groningen.

In 2016 is er gestart met OV ambassadeurs, deze geven uitleg over het gebruik van het openbaar vervoer in de directe woonomgeving, geven uitleg over de kaartsoorten en tarieven en helpen bij het plannen van een reis. Ook maken ze eventueel een proefreis met de leerling.

Boekstart en Boekenpret

Het doel van Boekenpret is om ervoor te zorgen dat ouders en kinderen meer plezier gaan beleven aan (voor)lezen en dat kinderen zich gaan ontwikkelen tot goede en enthousiaste lezers. Hierdoor wordt ook de aansluiting bij het (lees) onderwijs vergemakkelijkt. Kinderen die jong worden voorgelezen starten met een voorsprong op de basisschool en deze voorsprong behouden zij gedurende hun hele schoolperiode.

Alle scholen, kinderopvang en peuterspeelzalen lenen wekelijks boeken uit aan alle kinderen. De instellingen zijn tevreden over de collectie boeken. De intentie van het project: Elk kind telt mee in Bedum, waarbij de gemeente Bedum, Bibliotheek Bedum en alle scholen en voorschoolse instellingen samenwerken, wordt landelijk gepromoot als voorbeeld.

Boekenpret zal worden voortgezet in 2017 en volgende jaren.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Bedum, vastgesteld d.d. 20 april 2006;
- Beleidsmatig Integraal huisvestingsplan Bedum, vastgesteld 23 april 2009;
- Procesplan Brede School, vastgesteld door B&W op 8 april 2008;
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Bedum, vastgesteld d.d. 28 mei 2009;
- Regionale notitie “Sluitende aanpak voortijdig schoolverlaters”;
- Statuten “Stichting openbaar primair onderwijs Appingedam, Bedum, Delfzijl, Loppersum en Ten Boer”.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	51.015	31.195	31.195	19.820
Lasten	819.998	875.369	762.060	55.371
Saldo van baten en lasten	-768.983	-844.174	-730.865	75.191

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		28.280 V
Te verklaren verschillen		
- Doordat nog niet alle schades als gevolg van de bevingen zijn hersteld, is er een voordeel te zien op huisvesting onderwijs. Deze restantbudgetten, waarvoor reeds vergoedingen zijn ontvangen van de NAM, worden bij het voorstel omtrent de resultaatsbestemming meegenomen. Voorgesteld wordt deze in een bestemmingsreserve te storten.		45.000 V
- Door hogere huurinkomsten in verband met het gebruik van de sportzalen voor het gymonderwijs en de hogere vergoeding voor het gymonderwijs aan de scholen, vallen de baten hoger uit dan geraamd. Door de lagere onderhoudskosten voor de gymzalen als gevolg van het nog uit te voeren herstel van bevingsschade, vallen de lasten lager uit. Dit laatste voordeel wordt weer meegenomen bij het voorstel omtrent de bestemming van het resultaat.	21.000 V	3.000 V
- Door de administratieve verwerking van de kosten van de leerplichtambtenaar is er sprake van een overschrijding in dit programma. De dekking is voorzien in het budget voor salarislasteren.		31.000 N
- Door het strikter toepassen van de verordening leerlingenvervoer en door de invoering Passend Onderwijs, zijn de lasten lager uitgevallen dan begroot.		5.000 V
- Niet het gehele restant budget voor de VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) is overgeheveld naar 2017.		5.000 V
- Overige kleine afwijkingen	1.180 N	91 V
Totaal	19.820	55.371

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 geen kredieten beschikbaar gesteld.

Producten die onder dit programma vallen

15000 Openbaar basisonderwijs – algemeen
 15200 Gymnastiekonderwijs (openbaar)
 15250 Openbaar basisonderwijs huisvesting algemeen
 15300 Togtemaarschool: huisvesting
 15500 RA Venhuisschool: huisvesting
 17000 Bijzonder onderwijs – algemeen
 18300 Gymnastiekonderwijs (bijzonder)
 18400 Overschrijding (art.102 WBO)
 19000 Bijzonder basisonderwijs huisvesting algemeen
 19100 Sint Walfridusschool
 19200 Dr. K.Schilderschool
 19300 De Regenboog
 19400 De Haven Onderdendam
 19500 De Akker Zuidwolde
 21000 Onderwijsbegeleiding
 21100 Leerplichtwet
 21200 Overige voorzieningen onderwijs
 21300 Leerlingenvervoer

3.1.6 Programma: 5 Cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Het voorzieningenniveau in onze gemeente is hoog. Dat willen wij ook zo houden. Wij streven naar behoud van onze culturele voorzieningen, zoals de muziekschool en de bibliotheek. Ook onze sportvoorzieningen moeten qua kwaliteit op het huidige niveau behouden blijven.

In de komende jaren willen wij:

- de bibliotheek en het muziekonderwijs in stand houden;*
- uitvoering geven aan de sportnota;*
- onderzoek naar een meer efficiënte inzet van middelen in zwembad, de sporthal en overige sportvoorzieningen;*
- stimulering van het toerisme op een op de mogelijkheden van Bedum toegesneden schaal. Dit doen we samen met ondernemers;*
- verdere uitwerking van de recreatie en toerisme nota;*
- onderzoeken of onze inwoners en onze bedrijven meer bij het beheer van het openbaar groen kunnen worden betrokken;*
- het groenbeleids- en groenbeheerplan als uitgangspunt nemen.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Behoud culturele voorzieningen

Het bestuur van de Stichting Muziekschool Hunsingo bestaat conform de statuten minimaal uit vijf leden en maximaal uit zeven leden. In 2016 zijn de wethouders Sienot (gemeente Eemsmond) en De Vries (gemeente Bedum) afgetreden als interim bestuurders. Voor hen zijn drie nieuwe bestuursleden door de raden van de betreffende gemeenten benoemd.

In het bezuinigingsscenario dat de Stichting Muziekschool Hunsingo voor heeft gesteld, wordt de bezuiniging over een langere periode uitgesmeerd, waarbij er in de eerste jaren geen gedwongen ontslagen zijn en afvloeiing via natuurlijke weg plaatsvindt.

Sport/Sportvoorzieningen (efficiënte inzet middelen)

De introductie van een dalurentarief heeft, tot op dit moment, niet significant geleid tot een verhoogd structureel gebruik van de sporthal binnen de beoogde tijdspanne.

Behoud niveau sportvoorzieningen

Ook in 2016 is samen met het Onderwijsbureau Marenland en het Huis voor de Sport Groningen succesvol gewerkt aan het in stand houden van de combinatiefunctionaris. De combinatiefunctionaris is bij uitstek de verbindende factor tussen de sport, het onderwijs en de gemeente Bedum bij hun inspanningen om meer mensen, met name jongeren, te stimuleren om deel te gaan nemen aan, of langer, de zelf gekozen sport- en beweegactiviteiten te blijven beoefenen. Voorts brengt de gemeente Bedum lokale sportaanbieders op de hoogte van andere (financiële) sportstimuleringsprogramma's, zoals bijvoorbeeld de "Sportimpuls", een landelijk sportstimuleringsprogramma dat open is gesteld voor lokale sportaanbieders. U bent medio 2016 per brief geïnformeerd over de voortgang van de in de sportnota opgenomen actiepunten.

Het in 2015 gerenoveerde oostelijk gelegen wedstrijdvoetbalveld in Noordwolde bleek nadat het in gebruik was genomen, toch niet het gewenste effect te sorteren. Er was sprake van vervilting van de top laag, wat tot een slechte waterdoorlatendheid leidde. Met extra inzet is dit in 2016 succesvol hersteld.

Recreatie en toerisme

De VVV Bedum opteert in het bedrijfsplan 2016 voor het versterken van de lokale betrokkenheid van ondernemers bij de VVV. Men profileert zich als 'Poort van Noord Groningen' om onder andere via internet de bekendheid verder op te voeren. Voorts wil men een verbindend platform voor ondernemers, inwoners en toeristen zijn.

De VVV profileert zich lokaal door haar betrokkenheid bij een aantal activiteiten en evenementen en brengt daarmee de gemeente Bedum onder de aandacht. In 2016 is het aantal bezoekers licht gestegen van 1640 (2015) naar 1712 (2016). Het betrekken van (lokale) ondernemers bij de verdere ontwikkeling van de VVV is in 2016 een punt van aandacht gebleven. Op het gebied van regiomarketing wordt samen gewerkt met Regiomarketing Groningen. Onder de vlag van Regiomarketing Groningen kan gebruik worden gemaakt van de VVV-licentie.

In het kader van toerisme en recreatie is ingespeeld op de ontwikkeling van het Routebureau Groningen. Deze houdt zich bezig met het ontwikkelen van routegebonden recreatie, als fiets- en wandelpaden. Het Routebureau Groningen is ondergebracht bij Landschapsbeheer Groningen. De gemeente Bedum heeft zich hierbij aangesloten. Er wordt nu gewerkt aan een wandelknooppuntensysteem gelijkend op het fietsknooppuntensysteem.

Beheer openbaar groen

In 2016 is opdracht gegeven voor de boomveiligheidsinspectie en inventarisatie. Verder zijn in overleg met de bewoners van de Ommelandersdrift en de Lijnbaan omvormingsplannen gemaakt. Deze plannen zullen in 2017 worden gerealiseerd. De rotondes in Bedum en Zuidwolde zijn geadopteerd en opnieuw ingericht. Het beheer en onderhoud is nu over gegaan naar deze bedrijven.

Verder is er gekozen voor een andere werkwijze in het groenonderhoud. De medewerkers van Ability zijn ingezet op basis van een urencontract, waarbij duidelijke afspraken zijn gemaakt over de uitvoering van de werkzaamheden en de voorwaarden die hier aan verbonden zijn. De ervaringen met deze werkwijze zijn over het algemeen goed, maar in de zomermaanden komen we nog handen tekort.

Over de inrichting van het groen bij de reconstructie van de Waldadrift vindt overleg plaats met een bewonerscommissie. Bij deze reconstructie is het de bedoeling dat ook de zichtbaarheid en beleving van de vijvers aan de Waldadrift en het Geert Reinderspark worden verbeterd. Het Geert Reinderspark maakt onderdeel uit van de 'groene long' van Bedum en in aansluiting op de werkzaamheden aan de Waldadrift zal ook dit park gerevitaliseerd en de waterkwaliteit verbeterd worden.

Vanuit de dorpsvisie Zuidwolde zijn plannen ontstaan voor het 'aantrekkelijker' maken van het wandelgebied Noord- en Zuidwolde. Samen met een werkgroep groen uit Zuidwolde en landschapsbeheer zijn deze plannen verder uitgewerkt. Voor de realisatie van de plannen is met succes een aanvraag voor een financiële bijdrage ingediend bij het leefbaarheidsloket van de NAM. De uitvoering van de plannen is voorzien in 2017.

Routebureau Groningen

In het kader van toerisme en recreatie is ingespeeld op ontwikkeling van het Routebureau Groningen die zich bezig houdt met het ontwikkelen van routegebonden recreatie, als fiets- en wandelpaden. Het Routebureau Groningen is ondergebracht bij Landschapsbeheer Groningen. De gemeente Bedum heeft zich hierbij aangesloten. Er wordt nu gewerkt aan een wandelknooppuntensysteem gelijkend op het fietsknooppuntensysteem.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Convenant “Groninger Sport Model”(ondertekend);
- Notitie Stimulering Vrijwilligerswerk gemeente Bedum (vastgesteld);
- Subsidieverordening gemeente Bedum, vastgesteld op 9 juni 2011;
- Projectplan BOS-impuls;
- Beleidsplan Wmo 2012-2015, vastgesteld op 26 januari 2012;
- Beleidsnota “Sport en bewegen 2013 – 2019 “Samenwerken, vernieuwen, binden en boeien”, vastgesteld op 19 september 2013;
- Groenbeleidsplan, vastgesteld op 21 januari 2010;
- Groenbeheersplan vastgesteld op 17 oktober 2013.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	316.731	287.813	280.171	28.918
Lasten	2.455.525	2.642.314	2.354.648	186.789
Saldo van baten en lasten	-2.138.793	-2.354.501	-2.074.477	215.708

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		48.816 V
Te verklaren verschillen		
- Door o.a. de inzet van de combinatiefunctionaris, die wordt gedekt uit een bijdrage van de stichting Marenland, is er zowel aan de baten als aan de lastenkant op het product Sportzaken algemeen een overschrijding te zien.	18.000 V	14.000 N
- Door verschillende oorzaken zijn de lasten op de posten Sporthal en Zwembad De Beemden lager uitgevallen dan begroot. Deze oorzaken zijn: Lager uitvallende energielasten ad € 25.000 (door de nieuwe warmte-installaties); Lagere kapitaallasten ad € 33.000, door een lager uitgevallen investering in de vervanging van de installaties (in totaliteit reeds in de voorjaarsnota); Nog niet herstelde bevingschade ad € 17.000 (wordt meegenomen in het voorstel m.b.t. resultaatbestemming).		84.000 V
- Doordat de bevingschade aan verschillende sportgebouwen nog niet is hersteld, is er een voordeel aan de lastenkant van de producten m.b.t. de sportterreinen te zien van ongeveer € 43.000. Dit zal zoals eerder gemeld worden meegenomen bij het voorstel omtrent de resultaatbestemming.		43.000 V
- Doordat de bevingschade aan verschillende monumentale gebouwen nog niet is hersteld, is er een voordeel aan de lastenkant van de producten m.b.t. monumenten te zien van ongeveer € 27.000. Dit zal zoals eerder gemeld worden meegenomen bij het voorstel omtrent de resultaatbestemming. Verder is er een overschrijding te zien van de inkomsten op het product 'Monumenten-gebouwen'. Deze wordt veroorzaakt door een ontvangen Brim subsidie voor de restauratie van de Toren aan de Westerdijkshorn.	14.000 V	27.000 V
- Overige kleine afwijkingen per saldo.	3.082 N	2.027 N
Totaal	28.918	186.789

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 geen kredieten beschikbaar gesteld.

Producten die onder dit programma vallen

23000 Openbare bibliotheek Bedum
24000 Stichting Muziekschool Hunsingo
24100 Stichting Welzijn Bedum
24200 Overig vormings- en ontwikkelingswerk
25000 Sportzaken – algemeen
25100 Sportvelden Bedum: gebouwen
25101 Sportvelden Bedum: terreinen
25102 Sportvelden Bedum: materieel
25200 Sportvelden Onderdendam: gebouwen
25201 Sportvelden Onderdendam: terreinen
25202 Sportvelden Onderdendam: materieel
25300 Sportvelden Noordwolde: gebouwen
25301 Sportvelden Noordwolde: terreinen
25302 Sportvelden Noordwolde: materieel
25400 Tennisbanen Bedum
25500 Tennisbanen Zuidwolde
25700 Sporthal De Beemden
25800 Zwembad De Beemden
27000 Kunstbeoefening/kunstbevordering
27100 Overige kunst
28000 Monumenten – Gebouwen
28100 Monumentenzorg, overige cultuur en oudheidkunde
29000 Natuurbescherming (kapvergunningen)
29100 Natuurbescherming (subsidies/kapitaallasten)
30000 Plantsoenen, parken en ander openbaar groen
30002 Gereedschappen plantsoenen
30200 Volkstuinen
30300 Overige openluchtrecreatie
32000 Speelterreinen

3.1.7 Programma: 6 Sociale Voorzieningen en Maatschappelijke Dienstverlening

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

De jaren 2014 tot en met 2018 staan in het teken van de introductie van veel nieuwe taken voor de gemeente als gevolg van de decentralisaties. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de jeugdzorg, de begeleiding en dagbesteding uit de AWBZ (die overgaat naar de WMO) en de invoering van de Participatiewet. De WSW verdwijnt grotendeels waardoor de gemeente ook verantwoordelijk wordt voor de arbeidsbemiddeling van mensen met een beperking.

In deze veranderingen blijft de gemeente Bedum samen optrekken met de gemeenten De Marne, Winsum en Eemsum, maar ook op provinciaal niveau. Lokaal zal de gemeente Bedum de komende jaren invulling geven aan de basiszorg, die aansluit bij de vraag van de inwoners van onze gemeente.

Wij willen iedereen die aangewezen is op voorzieningen en die onvoldoende op ondersteuning uit de eigen omgeving kan terugvallen, ondersteunen in zelfstandige en volwaardige deelname aan de samenleving. Uitgangspunten daarbij zijn de menselijke maat en het persoonlijk contact. Ook in tijden van krapte willen wij zwakkeren zo veel als mogelijk ontzien.

In de komende jaren hanteren wij daarvoor de volgende uitgangspunten:

- *de inwoners van de Bedum zijn zelfstandig en zelfredzaam. Ze voeren zelf de regie op hun eigen leven en organiseren de verschillende aspecten in het sociale domein (inkomen, wonen, vrije tijd, werk, etc.). In dit kader past het ontwikkelen van een zorgconcept waarbij onze inwoners in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen;*
- *de inrichting van de basiszorg en informele zorg realiseren we in samenspraak met de inwoners en de instellingen in Bedum;*
- *inwoners die zijn aangewezen op professionele ondersteuning en die niet voldoende op ondersteuning uit de eigen omgeving kunnen terugvallen, wordt zorg op maat geboden;*
- *de belangen van jongeren, mensen met een beperking en sociaal zwakkeren worden bij de vernieuwing voorop gesteld;*
- *doorgaan met het investeren in de zorg voor de jeugd, zoals die onder meer door het CJG vorm wordt gegeven;*
- *de aanvraag van extra zorg of ondersteuning wordt op een laagdrempelige manier georganiseerd;*
- *het beleid wordt zo vorm gegeven dat de ketenpartners aanvullend werken op de zelfredzaamheid waardoor kinderen en jeugdigen optimaal kunnen opgroeien en hun veiligheid is geborgd;*
- *de decentralisaties worden bij voorkeur budgetneutraal uitgevoerd.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Decentralisaties

In onderstaande tekst wordt ingegaan op de gebeurtenissen binnen het sociaal domein. Deze tekst is gebaseerd op bekende informatie eind januari 2017. In 2015 zijn de decentralisaties gestart, waarna er in 2016 een doorontwikkeling heeft plaatsgevonden binnen de drie domeinen Jeugdzorg, Wmo en Participatie.

Jeugdhulp

In 2016 heeft een doorontwikkeling plaatsgevonden in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). De organisaties binnen het CJG bieden in onze gemeenten zowel de basisondersteuning, als toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. De opdracht die het CJG heeft gekregen is om oplossingen zo dicht mogelijk in de eigen kracht en eigen omgeving te zoeken en scherp zicht te krijgen wanneer gespecialiseerde hulp nodig is (de toegangsfunctie). Dit vereist zowel een brede als gespecialiseerde blik van de organisaties die het CJG vormen. Om betere sturing aan deze processen te geven is in 2016 een CJG coördinator aangesteld. Dit heeft

geleid tot het leggen van de focus op het normaliseren van problemen en het organiseren van een kwalitatief goede toegang. Resultaten hiervan zijn onder andere het wegwerken van wachtlijsten en het structureren van werkprocessen.

De RIGG heeft de inkoop van jeugdhulp, monitoring en kwaliteitsbewaking als kerntaken. De RIGG heeft de opdracht om vooralsnog t/m 2017 de inkoop van jeugdhulp op zich te nemen. In 2016 zijn de voorbereidingen gestart om te bepalen hoe de inkoop van jeugdhulp en de overige kerntaken vanaf 2018 wordt vormgegeven. Een belangrijke opdracht van de RIGG is om te zorgen voor het soepel verlopen van de betalingen van de jeugdhulpinstellingen. In het kader daarvan is er voor gezorgd dat we zijn aangesloten op een landelijk declaratiesysteem.

Een andere belangrijke ontwikkeling die het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden is de intensivering van contacten tussen het CJG en het onderwijs. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over wanneer professionals in het CJG en in het onderwijs met elkaar contact hebben. Deze afspraken hebben er voor gezorgd dat we in meer gevallen integraal werken volgens het principe 1 gezin 1 plan.

Participatiewet

In 2016 is de nieuwe werkorganisatie Participatie Noord Groningen ontstaan. Dit is de samenvoeging van het Werkplein Noord Groningen en Ability. De vorming van de nieuwe organisatie is uitgebreid voorbereid door informatieve raadsbijeenkomsten voor de raden.

De samenvoeging moet leiden tot een nog betere toeleiding naar werk. Dit door mensen te plaatsen in 1 van de drie sporen. Het doel van de nieuwe Participatiewet is om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, op (bij voorkeur) de reguliere arbeidsmarkt, aan de slag te krijgen. Dit geldt voor de gehele breedte van de doelgroepen, maar zeker voor jongeren. Via allerlei trajecten wordt er op ingezet hen te geleiden naar werk of terug naar een opleiding.

Voor nieuwe jonggehandicapten betekent dit bijvoorbeeld dat wanneer zij nog arbeidsvermogen hebben zij niet meer zoals voorheen een beroep op de Wajong kunnen doen, maar onder de Participatiewet vallen en dus in de bijstand terecht komen. Alleen jongeren die duurzaam niet kunnen werken kunnen een beroep op de Wajong blijven doen en vallen dus onder het UWV. Volgens het UWV is er bij jongeren echter nauwelijks sprake van dat zij duurzaam niet zouden kunnen werken. Hierdoor vindt er op dit moment een instroom van jongeren in de bijstand plaats met een enorme afstand tot de arbeidsmarkt. Dit vraagt de nodige tijdsinvestering en aandacht.

Ook het realiseren van banen voor arbeidsgehandicapten in het kader van de banenafpraak voor arbeidsgehandicapten heeft op dit moment de nodige aandacht. Verder wordt in het kader van een nieuwe uitvoeringsstructuur aandacht besteed aan de positie van het Wsw-bedrijf Ability omdat er sinds 2015 geen nieuwe mensen meer in de WSW kunnen instromen.

Tot halverwege 2016 was er sprake van een toename van het aantal mensen in de uitkeringsregelingen. Die opgaande lijn is omgebogen in een licht dalende lijn in het derde kwartaal. De cijfers over het 4^e kwartaal waren op het moment van schrijven nog niet bekend.

Minima kunnen via de middelen die beschikbaar zijn voor dit doel blijven meedoen aan de samenleving op bijvoorbeeld het terrein van sport en cultuur. Minimaregelingen worden bekend gemaakt via (lokale) media en de gemeentelijke websites, maar ook via stichtingen die worden gesubsidieerd met de Klijsmagelden.

De verhoogde instroom van asielzoekers in 2015, gaf een verhoogde uitstroom uit de AZC's naar plekken voor statushouders. Het betreft hier veelal mensen uit Syrië en Eritrea, die gehuisvest zijn in de dorpen in onze gemeenten. Niet alle BMW gemeenten hebben voldaan aan hun taakstelling. Afsproken is daarom om ook op dit terrein meer samen te werken.

WMO

WMO adviesraden

In 2016 is de samenwerking tussen de vijf adviesraden van de BMW-gemeenten verder versterkt. Begin 2016 hebben we een grote bijeenkomst georganiseerd voor alle leden van de adviesraden, de wethouders sociaal domein en de beleidsmedewerkers sociaal domein. Tijdens deze bijeenkomst zijn ideeën uitgewisseld over een mogelijke toekomstige rol van de adviesraden en een nieuwe werkwijze van samenwerking tussen adviesraden en gemeenten. De nieuwe werkwijze houdt in dat de adviesraden samenwerken in kernteams, die betrokken worden bij verschillende onderwerpen en namens de vijf adviesraden met de projectleiders meedenken en advies uitgeven. In de loop van 2016 hebben we de werkwijze geëvalueerd en verder ontwikkeld, om zo toe te groeien naar een nieuwe structuur voor de advisering voor Wmo en Jeugd.

Inkoop basisondersteuning

De BMW gemeenten hebben in 2016 de inkoop van basisondersteuning (maatschappelijk werk, welzijnswerk, jongerenwerk en CJG) afgerond. Vooruitlopend op de herindeling zijn alle overeenkomsten gesynchroniseerd. (ook het jongeren- en welzijnswerk van Stichting Welzijn Bedum is hierin- maar dan wel met behoud van de subsidierelatie - meegenomen).

Ook hebben we een nieuwe koepelovereenkomst afgesloten met de partners van het CJG. Daarin hebben we ruimte gecreëerd om tot een betere samenwerking te komen en als gemeenten meer regie te kunnen voeren op de uitvoering. In 2017 wordt een nieuw inkoopproces opgestart om een vervolgstap te maken in de transformatie.

Toezicht WMO

Sinds september 2016 is het toezicht op de WMO formeel geregeld. Het toezicht wordt uitgevoerd door 2 toezichthouders van de GGD. De keuze voor de GGD is weloverwogen genomen, net als in veel andere gemeenten in Nederland. Het toezicht bestaat uit algemeen toezicht WMO en toezicht op calamiteiten en geweld (vanaf 1 januari 2017). Het toezicht calamiteiten en geweld bevat niet het toezicht op calamiteiten en geweld binnen de Centrumregeling Beschermd Wonen. Dit wordt door de gemeente Groningen uitgevoerd.

De 2 toezichthouders zijn in contact met de WMO-consulenten en met de andere toezichthouders in de provincie Groningen. De eerste inventarisatie van de zorgaanbieders wordt in het eerste kwartaal van 2017 afgerond. Aansluitend wordt het toetsingskaders bijgesteld en aan de colleges aangeboden ter vaststelling. Ook is gestart met een overleg tussen OOV ambtenaren, de toezichthouders WMO en de beleidsmedewerker WMO voor een goede en snelle verbinding in geval van calamiteiten.

Actieplan mantelzorgondersteuning

In september/oktober 2016 hebben de colleges van de BMW gemeenten het actieplan mantelzorgondersteuning "Hoe helpen wij u te helpen?" vastgesteld. Dit actieplan is tot stand gekomen op basis van landelijke informatie, een enquête onder onze inwoners en een persoonlijk gesprek met 27 mantelzorgers uit onze gemeenten. Verder is het gebaseerd op de vier aandachtspunten (Vinden, Verbinden, Verlichten en Versterken) die naar aanleiding van de Wmo 2015 door het Ministerie van VWS, in samenwerking met de VNG en Mezzo zijn opgesteld.

Waardering werd in de enquête door mantelzorgers het vaakst genoemd als belangrijke vorm van ondersteuning. Naast de jaarlijkse Dag van de Mantelzorg hebben we daarom eind 2016 als blijk van waardering een cadeaubon uitgereikt aan mantelzorgers die geregistreerd staan bij onze steunpunten. Dit heeft de BMW gemeenten al veel nieuwe registraties van mantelzorgers opgeleverd!

Integrale dienstverlening

Vanaf september 2016 is er een pilot gestart om werkende weg vorm en invulling te geven aan integrale ondersteuning op het gebied van het sociaal domein. Aan de hand van concrete casuïstiek wordt een werkmethode ontwikkeld.

Wat hebben we bereikt?

1. Er is een nieuwe organisatie gevormd voor werk en inkomen.
2. Er is een schuldhulpverleningsplan gemaakt
3. De extra middelen voor bestrijding van armoede zijn volledig ingezet. Dit is gedaan door subsidiering van minimastichtingen en de uitreiking van de fashioncheques.
4. Bestaande en nieuwe zorgtaken zijn en blijven een aandachtspunt. Gezien de scores uit Wmo cliëntonderzoeken mag er vanuit worden gegaan dat hier op efficiënte en betaalbare wijze mee wordt omgegaan.
5. Vanuit het gezondheidsbeleid is in 2016 nader vorm gegeven aan de gezondheidsbevordering van onze inwoners. Dit onder andere door de inzet van de GIDS gelden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Het cliënttevredenheidsonderzoek met betrekking tot onze dienstverlening aan onze inwoners is uitgevoerd. Het resultaat was een goede gemiddelde score.
2. Er is blijvend ingezet op de werkgeversdienstverlening. Dit wordt gedaan vanuit de Werk In Zicht (alle Groninger gemeenten en enkele gemeenten in noord Drenthe).
3. De aanbesteding voor het regionaal vervoer in Groningen en Drenthe loopt nog en zal worden afgerond in 2017.
4. Er is een uitvoeringsplan vastgesteld voor de uitvoeringsorganisatie op het terrein van werk en inkomen.
5. Op basis van de evaluatie van het beleidskader 2015 is het beleidskader voor werk en inkomen voor de jaren 2016 tot en met 2018 opgesteld en vastgesteld.

Overzicht decentralisaties financieel

In onderstaand overzicht hebben we de financiële resultaten weergegeven van het sociaal domein. Dit betreft zowel 'oude' als nieuwe taken. De grootste verschillen ontstaan bij de PGB's, zowel voor de jeugdzorg als ook voor de WMO. Naar de toekomst toe blijft het lastig om een inschatting te maken van het structurele effect van deze afwijkingen. Parallel aan de voorjaarsnota 2017 zal er wel een actualisatie van de begroting sociaal domein worden opgesteld. Hierin zal ook een nadere duiding van de cijfers worden opgenomen. Diverse voordelen hebben ertoe geleid dat er in 2016 ruim € 777.000 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein, daarmee blijven deze middelen beschikbaar voor zorg. Mede gezien de dalende trend van de inkomsten is deze buffer wenselijk.

	Totaal	Totaal	Totaal	
	primitief	na wijziging	realisatie	
Sociale werkvoorziening	1.520.805	1.520.805	1.533.042	
Re-integratie en participatievoorzieningen	220.466	341.466	288.881	
Maatwerkvoorziening natura materieel WMO	288.800	288.800	271.933	¹
HH (ZIN), vervoer en begeleiding	1.093.398	1.185.522	906.090	²
Opvang en beschermd wonen WMO	28.570	22.790	-154.329	
Algemeen maatschappelijk werk	99.341	115.451	115.078	
Algemene voorzieningen WMO/Jeugd	529.980	610.080	255.777	
Jeugd en Gezin	141.288	170.338	311.249	
Clientondersteuning	114.412	114.412	93.623	
PGB WMO en Jeugd	1.281.650	1.281.650	569.698	
Individuele voorzieningen natura Jeugd	1.576.311	1.576.311	2.052.192	
Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd	-	-	-	
Totaal uitgaven	6.895.021	7.227.625	6.243.233	
Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang	147.196	147.196	132.304	
Eigen bijdragen alg. Voorzieningen WMO en Jeugd	-	-	-	
Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang	-	-	-	
Totaal inkomsten	147.196	147.196	132.304	
Subtotaal	6.747.825	7.080.429	6.110.930	
Integratieuitkering sociaal domein				
Jeugdzorg	2.402.371	2.451.371	2.451.218	
WMO 2015	1.582.469	1.600.469	1.600.798	
WMO 'oud'	772.155	772.155	785.913	
Participatiebudget	1.619.174	1.712.174	1.712.677	
Subtotaal	6.376.169	6.536.169	6.550.606	
Saldo	-371.656	-544.260	439.676	
¹ betreft met name woonvoorzieningen en hulpmiddelen				
² betreft met name vervoer en huishoudelijke hulp				

Kinderopvang

Jaarlijks worden de locaties van de kinderopvang, peuterspeelzalen en gastouders door de GGD geïnspecteerd. De GGD controleert of deze locaties voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. In de gemeente zijn er geen tekortkomingen geconstateerd, waardoor er tot op heden niet gehandhaafd hoeft te worden. De gemeente heeft de A-status behouden.

Naast het reguliere peuterspeelzaalwerk biedt Kids2b vanaf maart 2012 ook de mogelijkheid van extra opvang in een VVE groep aan in de gemeente Bedum. De toeleiding naar de VVE dagdelen verloopt in goede samenwerking met de coördinator van de JGZ Bedum en de Intern begeleider. Voor doelgroepkinderen is er de mogelijkheid voor het bezoeken van een derde en vierde dagdeel peuterspeelzaal. Tijdens deze VVE dagdelen wordt er gericht gewerkt aan de ontwikkeling van het kind. De VVE dagdelen hebben als doel om vroegtijdig ontwikkelingsachterstanden te signaleren en te bestrijden, zodat doelgroepkinderen gemakkelijker in het basisonderwijs kunnen instromen.

Om segregatie zoveel mogelijk tegen te gaan bezoeken de doelgroepkinderen, behalve de VVE dagdelen ook de reguliere dagdelen. Dit kan naast de peuterspeelzaal ook de kinderdagverblijven binnen de gemeente betreffen.

De gemeenten Bedum, De Marne en Winsum hebben gezamenlijk de beleidsnotitie “Doelgroepen bepaling en toeleiding Voor- en Vroegschoolse Educatie (verder VVE)” opgesteld. Het speerpunt van deze beleidsnotitie is het vroegtijdig signaleren en terugdringen van taal- en ontwikkelingsachterstanden. In het kader van deze beleidsnotitie is door Biblionet een aanbod opgesteld om VVE te implementeren op de basisscholen (groepen een en twee), de peuterspeelzalen en in de kinderopvang in de gemeente Bedum. Het project heeft de titel gekregen: “Elk kind telt mee in Bedum!”. Het project verloopt volledig naar wens en is helemaal ingebed in de deelnemende organisaties

Werk/minimabeleid/sociale werkvoorziening

De inhoudelijke verantwoording van dit beleidsveld zal via een afzonderlijk jaarverslag in BMWV verband plaatsvinden.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

WMO

- Startnotitie Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), vastgesteld door B&W op 2 mei 2006;
- Notitie burgerparticipatie en de Wmo in de gemeente Bedum vastgesteld door B&W op 2 mei 2006;
- Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning, vastgesteld door de raad op 9 juni 2011;
- Beleidsregels Wet maatschappelijke ondersteuning, vastgesteld door B&W op 31 mei 2011;
- Beleidsplan Wmo 2012-2015, vastgesteld door de raad op 26 januari 2012;
- Verstrekkingenboek Wet maatschappelijke ondersteuning;
- Besluit (financieel) Wet maatschappelijke ondersteuning;

Sociale Zaken

- Startnotitie Wet werk en bijstand;
- Verordening Re-integratie, vastgesteld door de Raad op 29 april 2010;
- Notitie participatiebudget, vastgesteld door de Raad op 29 april 2010;
- Beleidsregels re-integratie, vastgesteld door B&W op 23 maart 2010;
- Verordening Wet Inburgering, vastgesteld door de Raad op 29 april 2010;
- Verordening Werkleeraanbod WIJ, vastgesteld door de Raad op 3 juni 2010;
- Beleidsregels werkleeraanbod WIJ, vastgesteld door B&W op 13 juli 2010;
- Maatregelverordening WIJ, vastgesteld door de Raad op 3 juni 2010;
- Toeslagenverordening WIJ, vastgesteld door de Raad op 3 juni 2010;
- Maatregelverordening WWB, vastgesteld door de Raad op 8 juli 2010;
- Toeslagenverordening WWB, vastgesteld door de Raad op 8 juli 2010;
- Maatregelverordening Ioaw en Ioaz, vastgesteld door de Raad op 8 juli 2010;
- Intern controleplan;
- Debiteurenbeleidsplan 2004-2005;
- Notitie minimabeleid maart 2007;
- Verordening Stimuleringsfonds;

Overig

Nota jeugdbeleid 2008-2012;

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	2.799.187	2.419.829	1.961.523	379.358
Lasten	10.298.988	10.972.019	10.141.906	673.031
Saldo van baten en lasten	-7.499.801	-8.552.190	-8.180.383	1.052.389

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten		Lasten	
Budgetoverheveling				
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		0		0
Te verklaren verschillen				
- Bij de voor- en najaarsnota zijn de uitgaven en inkomsten van de bijstandverlening op basis van de ontwikkelingen in bijgesteld. Desondanks zien we als gevolg van ontwikkelingen in deze rekening per saldo een positieve afwijking van de ramingen. De kosten vallen weliswaar hoger uit, Maar in het kader van de bijstandverlening is te zien dat de inkomsten uit verhaal hoger zijn dan begroot. Tevens is de rijksvergoeding iets hoger uitgevallen dan bij de najaarsnota geraamd is. Aan de andere kant zijn echter ook de uitgaven behoorlijk hoger uitgevallen dan begroot.				
	210.000	V	103.000	N
- De re-integratiemiddelen worden op begrotingsbasis budgettair neutraal geraamd. Bij de najaarsnota is zowel de rijksvergoeding als de uitgavenraming omhoog bijgesteld. De kosten zijn echter iets minder gestegen dan gedacht. De inkomsten vallen iets hoger uit door de ontvangen bijdragen van het COA.	41.000	V	27.000	V
- Door een niet geraamde bijdrage aan de WSW plaatsen van Ieders is er een kleine overschrijding te zien op de kosten van de sociale werkvoorziening. Tevens was er een inkomst vanwege verhaal geraamd die niet is gerealiseerd.	25.000	N	15.000	N
- De verstrekkingen in het kader van het minimabeleid laten een overschrijding zien van ca. € 25.000.			25.000	N
- Doordat de bevestigingsaanpak aan het gebouw voor de peuterspeelzaal nog niet is hersteld, is er een voordeel aan de lastenkant van de producten m.b.t. de sportterreinen te zien van ongeveer € 7.000. Dit zal zoals eerder gemeld worden meegenomen bij het voorstel omtrent de resultaatbestemming.			7.000	V
- De materiële verstrekking van hulpmiddelen en woningaanpassingen in het kader van de Wmo laten een bescheiden voordeel ten opzichte van de begroting zien.			17.000	V
- De uitgaven in het kader van de nieuwe Wmo (AWBZ) en de jeugdzorg zijn in totaliteit lager uitgevallen dan begroot. De grootste verschillen ontstaan bij de PGB's (voordeel van € 700.000), een vrij vallende stelpost (voordeel € 350.000) en een nadeel op jeugdzorg (€ 470.000). Daarnaast ontvangen we nog een bedrag voor Beschermd Wonen (€ 175.000). Het deel dat wordt gedekt uit de rijksmiddelen met betrekking tot de decentralisaties is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein (€ 785.000). Deze dotatie vindt plaats in programma 9 Financiën).	174.841	V	610.412	V
- Op huishoudelijke hulp en vervoer is tevens een voordeel ten opzichte van de begroting te zien, doordat er minder aanvragen zijn geweest.			128.000	V
- De eigen bijdragen in het kader van de Wmo zijn lager uitgevallen dan begroot.	22.000	N		
Overige kleine afwijkingen.	517	V	26.619	V
Totaal	379.358		673.031	

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 geen kredieten beschikbaar gesteld.

Producten die onder dit programma vallen

34000 WWB: algemeen
34001 WWB: hercontroles
34002 WWB: individuele trajectbemiddeling
34003 WWB: verhaal/terugvordering
34004 WWB: sociale recherche
34600 Bijzondere bijstandsverlening
34700 Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
36000 Sociale werkvoorziening
36500 Participatie budget: reïntegratie
37000 Inkomensvoorziening werkloze werknemers
37100 Inkomensvoorziening gewezen zelfstandigen
37500 Gemeentelijk minimabeleid stimuleringsfonds
38000 Maatschappelijke dienstverlening
38200 Ouderenwerk
38600 Bijstandsmaatschappelijk werk – algemeen
38700 Inburgering
38950 Huishoudelijke hulp
39000 Jongerenwerk, jeugdhulpverlening
39100 Dorpshuizen en verenigingsgebouwen
42100 Peuterspeelzalen gemeente Bedum
42500 Kinderdagverblijven
42600 Wmo: leefvoorzieningen gehandicapten
42700 Wmo: woonvoorzieningen gehandicapten

3.1.8 Programma: 7 Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Wij kiezen waar mogelijk voor duurzaamheid. Die keuze is in het belang van de huidige en de toekomstige generaties. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie en kan daarin vaak een voortrekkersrol vervullen.

In de komende jaren willen wij:

- het gebruik van alternatieve energiebronnen -zoals aardewarmte, zonne- en windenergie- stimuleren;*
- het klimaat en energiebeleid actualiseren;*
- investeren in duurzame en de veiligheid bevorderende openbare verlichting;*
- samenwerking in waterketen in BMWWE-verband en met het waterschap stimuleren;*
- afvalverwerking verder verduurzamen.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Samenwerking waterketen;

In de regionale samenwerking is uitwerking gegeven aan het opzetten van een centrale dienst voor meten, monitoren en gegevensbeheer. Begin 2017 vindt besluitvorming plaats voor het opzetten van een regionale dienst voor meten en monitoren. Het gegevensbeheer wordt nog niet regionaal opgezet, maar zal in 2017 starten met de clusters BMWWE en GO (Groningen Oost).

In de clustersamenwerking BMWWE hebben wij in 2016 een Optimalisatie studie (OAS) op zuiveringskring niveau uitgevoerd. De aandachtspunten en de visie voor de zuiveringskringen in de BMWWE gemeenten is daar vastgelegd. In 2017 zal in fase 2 van de OAS een uitwerking naar concrete maatregelen plaatsvinden.

De gemeente Bedum is samen met gemeente De Marne bezig met het opstellen van een baggerplan.

Riolering

- Overstortingen riolering op vijvers Geert Reinderspark en bergbezinkzak;
In een basisrioleringsplan (BRP) is onderzoek gedaan naar de klimaatbestendigheid van de kern Bedum en de optimalisatie van het rioolsysteem m.b.t. de overstorten in het Geert Reinderspark en De Vlijt. In 2017 zal de riolering in De Vlijt worden omgebouwd.
- Uitvoering rioolvervanging Tuinbouwstraat en Schoolstraat Zuidwolde;
Als gevolg van een integraal afwegingskader zijn de rioolvervangingen in de kern Zuidwolde doorgeschoven in de planning naar 2017 en 2018.
- Wijziging riolering Waldadrift;
In het kader van de bereikbaarheid en de ontsluiting zijn een aantal rioolprojecten opnieuw in de planning gezet. Het project Waldadrift is daarin doorgeschoven op de planning naar 2018. De rioleringsprojecten in het centrum en De Vlijt hebben voorrang gekregen om de bouw van het gezondheidscentrum mogelijk te maken.
- Wijziging riolering Centrumplan;
Er is een nieuw ontwerp gemaakt voor de invulling van de openbare ruimte in het centrum die aansluit op de nieuwbouw van het gezondheidscentrum, blok A en het park bij Bederawalda. Tevens heeft de bestekvoorbereiding voor het ombouwen van de riolering in het centrum en De Vlijt plaatsgevonden. De uitvoering gaat plaatsvinden in 2017.
- Rioolreparaties kern Zuidwolde.

De reparaties aan de riolering in Zuidwolde worden samen met het onderhoud en de herinrichting van de wegen opgepakt. Uitvoering staat gepland voor 2017.

Klimaat, energie en duurzaamheid

Met de actualisatie van het klimaat en energiebeleid is in het begrotingsjaar nog niet concreet gestart.

Afval

Voor de gemeenten ligt er een uitdaging op het gebied van optimalisatie van de recyclingdoelstellingen voor veel gemeentelijke deelstromen. Het ingezette beleid van de mogelijkheid om gratis grof vuil af te geven bij de ARCG (met een maximum van 4 keer per jaar en onder bepaalde voorwaarden qua hoeveelheid) en de mogelijkheid van gratis inbrengen tuinafval en ophalen gratis compost, is gecontinueerd.

Milieu / Handhaving

Het opgesteld uitvoeringsplan Toezicht- en Handhaving en het jaarverslag Toezicht- en handhaving zijn separaat aan u aangeboden.

De ODG (OmgevingsDienst Groningen) en DEAL hebben de werkzaamheden conform de afgesloten dienstverleningsovereenkomst uitgevoerd.

Volksgezondheid.

De nota lokaal volksgezondheidsbeleid is in 2013 geactualiseerd en heeft een looptijd tot en met 2017. De nota is tot stand gekomen door de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking in BMW-verband. De speerpunten in de nota sluiten naadloos aan bij het “Gezondheidsprofiel Groningen 2012”, zoals deze onlangs door de GGD Groningen is gepresenteerd. Het betreft hier de bestrijding van het overgewicht, het ontmoedigen van het roken en het inperken van het alcoholgebruik (met name onder jongeren). Ook wordt in Bedum de aandacht gevestigd op eenzaamheid onder ouderen.

In uitvoerende zin wordt binnen dit beleidsterrein samengewerkt met partners in gezondheid. Kort samengevat komt het beleid neer op het stimuleren van een gezonde leefwijze. Dit zal ook de kern zijn van het nieuw te formuleren Lokaal Volksgezondheidsbeleid vanaf 2018. Hiervoor wordt ook aangesloten bij de nieuwe definitie van “positieve gezondheid”. Machteld Huber introduceerde dit begrip in Nederland in 2012. In dit concept wordt gezondheid niet meer gezien als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren.

Openbare verlichting

In de eerste helft van 2016 is de verlichting in Bedum west, Plantsoenstraat, De Kamp, Plantsoen en het buitengebied vervangen. Alle lichtmasten zijn voorzien van armaturen met LED lampen. Aansluitend is gewerkt aan de voorbereidingen van de vervangingen die gepland stonden in 2015 en 2016. De uitvoering daarvan is voorzien in 2017.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Milieubeleidsplan 2009-2012, vastgesteld in mei 2009;
- Intergemeentelijk bodembeleidsplan Regio Noord 2014 - 2018, vastgesteld 3 december 2013;
- Handhavingsbeleidsplan Omgevingsrecht 2011-2015 BMW-gemeenten, d.d. 28 juni 2011 (B&W);
- Afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV 2014 – 2018, vastgesteld d.d. 12 december 2013;
- Waterplan vastgesteld in 2009;
- Stedelijke Wateropgave d.d. april 2008;
- Nota lokaal gezondheidsbeleid 2008-2012;
- Plan van Aanpak Gemeentelijk klimaatbeleid, d.d. juni 2004;
- Afvalstoffenverordening, d.d. 25 maart 2004;
- Notitie Toezicht en handhaving bij evenementen, vastgesteld in 2009;
- Gemeentelijk Afvalstoffen Plan 2009-2012, d.d. 17 november 2009;
- Handhavingsbeleidsplan en uitvoeringsprogramma 2011-2014, vastgesteld d.d. 22 september 2011;

- Nota lokaal gezondheidsbeleid 2013-2017, d.d. 30 mei 2013.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	2.546.836	2.611.945	2.445.554	-65.109
Lasten	2.939.705	3.259.957	2.927.521	320.252
Saldo van baten en lasten	-392.869	-648.012	-481.967	255.143

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		67.871 V
Te verklaren verschillen		
- In het kader van de jeugdgezondheidszorg is een subsidie van de provincie ontvangen voor gebiedsgericht werken. Daardoor vallen de inkomsten op deze activiteit hoger uit. De kosten voor (jeugdgezondheidszorg) vallen wat hoger uit dan geraamd.	16.000 V	7.000 N
- De afvalstoffenheffing loopt, afgezien van de BTW, budgettair neutraal door de begroting. Immers, de heffing is 100% kostendekkend. Een eventueel verschil tussen de opbrengsten en de gemaakte kosten wordt gemuteerd op de voorziening 'Egalisatie tarief afvalstoffenheffing'. Doordat de kosten in dit jaar hoger zijn dan begroot, is de BTW component ook hoger dan begroot. Aangezien deze BTW wordt meegenomen in de berekening van de mutatie van de genoemde voorziening en ook wordt gecompenseerd bij het BTW compensatiefonds, levert dit per saldo een voordeel in de rekening.	131.000 V	89.000 N
- Ook de rioolheffing loopt (BTW weer buiten beschouwing gelaten) budgettair neutraal door de begroting en rekening. De lagere realisatie van de lasten en baten in het kader van de riolering komen ten gunste van de voorziening riolering.	172.000 N	314.000 V
- Op de post gemeentelijke milieuzorg vallen zowel de uitgaven als de inkomsten lager uit.	39.000 N	33.000 V
- Overige kleine afwijkingen	1.109 N	1.381 V
Totaal	-65.109	320.252

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 de volgende kredieten beschikbaar gesteld:

	Krediet	Uitgaven	Restant
Akkerstraat Zuidwolde BRP	€ 108.000	€ -	€ 108.000
Centrumplan Bedum BRP	€ 300.000	€ 11.258	€ 288.742
Afkoppelen i.h.k.v KRW/WB21	€ 40.000	€ 14.621	€ 25.379
BRP maatregelen	€ 33.430	€ 2.684	€ 30.746

Producten die onder dit programma vallen

43100 Volksgezondheid

44000 Gemeenschappelijke geneeskundige dienst (GGD)

44500 Jeugdgezondheidszorg

44900 Destructie
45000 Heffing&invordering Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
45100 Ophalen en afvoeren van huishoudelijk afval
45200 Inzameling glas
45300 KGA/WEB/ICT en metaal
45500 Inzameling oud papier
46000 Heffing en invordering rioolrechten
46100 Riolen
46200 Rioolgemalen
47000 Beleidsadvisering milieu
47100 Verlening milieuvergunningen
47200 Handhaving (controle) milieubeheer
47300 Milieucommunicatie
47400 Afwikkeling milieuklachten
47500 Bodem
47600 Geluidhinder
47700 Gemeentelijke interne milieuzorg
47800 Klimaatbeleid
49000 Begravingen en onderhoud begraafplaatsen
49400 Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
49500 Rioolrechten
49900 Begraafplaatsrechten

3.1.9 Programma: 8 Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

Het herstel van de woningmarkt gaat langzamer dan werd gehoopt. Toch zijn er signalen dat de markt de komende jaren gaat aantrekken. We verwachten niet dat de tijden van grootschalige nieuwbouwplannen terug zullen keren. Daarom gaan we van realistische verwachtingen uit.

Bedum is en blijft een aantrekkelijke woongemeente door zijn voorzieningen en ligging ten opzichte van stad Groningen. Wij willen een goede mix van verschillende segmenten op de woningmarkt in samenwerking met woningcorporatie Wierden en Borgen. Wij vinden het belangrijk dat nieuwbouw duurzaam en toekomstbestendig is.

In de komende jaren willen wij:

- een goede mix van woningen, afgestemd op de verschillende doelgroepen;*
- duidelijke afspraken maken met Wierden & Borgen en geïnteresseerde commerciële partijen over de invulling en de realisatie van woningbouwlocaties;*
- samen met Wierden & Borgen en geïnteresseerde commerciële partijen een actieve rol spelen met als inzet, behoud van het woningaanbod en de verdere ontwikkeling daarvan;*
- een woon-zorgvisie opstellen, op grond van de veranderende samenstelling van de bevolking en het vergroten van de zelfredzaamheid;*
- levensloopbestendige woningen daar waar mogelijk en nodig;*
- een onderzoek naar de mogelijkheid van invoering van een starterslening;*
- het stimuleren van voldoende sociale woningbouw en starterswoningen;*
- de hoofdlijnen opstellen voor een nieuwe omgevingsvisie opstellen;*
- energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen toepassen voor woningen, te bekostigen uit gaswinningsmiddelen.*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Woningbouw, bouwen voor verschillende doelgroepen

Bij de diverse projecten zoals hieronder genoemd wordt gestreefd naar een breed scala van woningtypen, zodat alle doelgroepen aan bod komen. Per project zijn de ontwikkelingen opgenomen.

Bedum:

- *Ter Laan 4 – 22 kavels verkocht, waarmee het totaal aantal verkochte kavels op 157 komt.*
- *Vogelzang – Wierden en Borgen is niet gestart met de bouw van woningen.*
- *Kop van Noord (terrein voormalige gasfabriek) – Het bestemmingsplan vooromzetting naar grondgebonden woningen is afgerond; inmiddels (2017) zijn alle kavels verkocht.*
- *De Plank – de bouw van de woningen is op 1 vrijstaande na, in 2016 afgerond.*
- *Bederawalda – in 2015 is fase 1 met 15 appartementen door Wierden en Borgen in verhuur gedaan. Fase 2 (9 grondgebonden woningen) is in 2016 voorbereid, de start is in 2017.*
- *Krijthestate – alle 9 appartementen zijn door de ontwikkelaar eind 2016 opgeleverd.*

Onderdendam:

- *Stadsweg 10 t/m 24 – de woningen zijn gesloopt, er is nog geen nieuwe invulling. In het kader van de Proeftuin Onderdendam is een project gestart om tot een gebiedseigen invulling te komen.*

Zuidwolde:

- *Oosterseweg – het plan met een zorgboerderij en woningen is door de initiatiefnemer stopgezet. Er is mogelijk een alternatief plan, doch hierover valt nog niets te melden.*

Bestemmingsplannen

In het begrotingsjaar zijn de volgende bestemmingsplannen onder handen geweest:

- *Bestemmingsplan uitbreiding bedrijventerrein en Bestemmingsplan Bedrijvenpark Boterdiep – wijziging wonen-werken aan het Boterdiep- is vastgesteld.*
- *Bestemmingsplan Bedum Kern locatie Gasfabriek – wijziging naar grondgebonden woningen- is vastgesteld.*
- *Oostelijke ontsluitingsweg – start bestemmingsplan procedure is afhankelijk van de voortgang van de planvorming, deze is nog niet afgerond en daarom zal dit bestemmingsplan in 2017 starten.*
- *Uitbreiding FrieslandCampina – bestemmingsplan is afhankelijk van definitieve ruimtelijke inpassing en Planmer etc.; afronding is voorzien in 2017, aansluitend start de bestemmingsplanprocedure.*

Starterslening

Het budget is uitgeput, bij de voorjaarsnota heeft u op basis van de gemaakte evaluatie besloten geen nieuw budget beschikbaar te stellen.

Woonvisie

In 2016 zijn we gestart met het opstellen van de Woonvisie. Bij het opstellen daarvan bent u in de raadscommissie betrokken. Bij het opstellen hebben Woningstichting Wierden en Borgen en de Huurdersvereniging geparticipeerd. Tevens zijn inwoners erbij betrokken door bijeenkomsten en via de dorpsverenigingen. Vaststelling zal in 2017 plaatsvinden.

Omgevingsvisie

Het Rijk is bezig met de invoering van een nieuwe Omgevingswet. Invoering is opgeschoven naar nu 2019; met het oog op deze verschuiving en de komende herindeling per 1-1-2019 zijn er in het afgelopen jaar geen initiatieven genomen voor de voorbereiding op de implementatie. Dit wordt nu in het verband van voorbereiding op de nieuwe gemeente opgepakt.

Basisadministraties BGT en BAG

De BGT en de BAG maken onderdeel uit van het stelsel van basisregistraties. Hieraan wordt toegevoegd de BRO (Basisregistratie Ondergrond). Aan de door het Rijk gehanteerde invoeringsdatum voor de BGT van 1 januari 2016 hebben we voldaan.

Aansluitend op de BGT wordt een koppeling met het beheer van de openbare ruimte (BOR) gemaakt. Hiervoor is een plan van aanpak gemaakt; dit doen we samen met Winsum en De Marne en de gemeente Groningen. Realisering zal in 2017 gedaan worden.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Structuurplan Bedum - Onderdendam, vastgesteld op 6 juli 2006;
- Welstandsnota, vastgesteld op 27 mei 2004;
- Basisplan detailhandel, vastgesteld op 27 mei 2004;
- Notitie Behoedzaam vernieuwen, structuurplan+ vastgesteld augustus 2004;
- Woonplan 2002-2010, vastgesteld op 19 december 2002;
- Woonschepenverordening, vastgesteld op 1 juli 1999;
- Nota Archeologiebeleid, vastgesteld 22 maart 2007;
- Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart Regio Noord-Groningen – gemeente Bedum, vastgesteld 26 februari 2009;
- Bouwverordening, vastgesteld 29 maart 2012;
- Monumentenverordening, vastgesteld 8 juli 2010;
- Brandpreventiebeleid bestaande bouw, vastgesteld op 13 april 2004;
- Brandbeveiligingsverordening, vastgesteld op 29 maart 2012;

- Bestemmingsplan Buitengebied, vastgesteld 17 december 2009;
- Bestemmingsplan Bedum kern, vastgesteld 26 juni 2008;
- Bestemmingsplan Bedrijvenpark Boterdiep fase 1, vastgesteld 27 mei 2004;
- Bestemmingsplan Bedrijvenpark Boterdiep fase 2, vastgesteld 26 juni 2008;
- Bestemmingsplan Bedum-Kern locatie Vogelzang / Gemeentelijke Kwekerij, vastgesteld 24 januari 2008;
- Bestemmingsplan Ter Laan 4, vastgesteld 20 december 2007;
- Bestemmingsplan Zuidwolde, vastgesteld op 17 oktober 2013;
- Bestemmingsplan Onderdendam, vastgesteld op 26 januari 2012;
- Bestemmingsplan Noordwolde, vastgesteld op 28 juni 2012;
- Bestemmingsplan Oosterseweg 8, Zuidwolde, vastgesteld op 8 juli 2010;
- Bestemmingsplan Dagbesteding Zuidwolde, vastgesteld op 2 oktober 2008;
- Bestemmingsplan Bedum Kern locatie Gasfabriek, vastgesteld op 28 juni 2012;
- Bestemmingsplan Bedum Kern locatie HEMA, Grotestraat 14-16, vastgesteld op 28 september 2010;
- Bestemmingsplan Buitengebied, Landgoed "De Vrie Heerlykheid", Westerdijkshorn 14 te Bedum, vastgesteld op 20 september 2012;
- Bestemmingsplan Bederawalda, vastgesteld op 24 april 2014;
- Bestemmingsplan Bedum Kern, locatie De Plank, in procedure;
- Verordening naamgeving en nummering (adressen) 2011, vastgesteld 16 december 2010.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	1.023.691	452.078	323.312	571.613
Lasten	1.635.147	1.897.964	1.236.022	262.817
Saldo van baten en lasten	-611.456	-1.445.886	-912.710	834.430

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.	233.000 V	568.406 V
Te verklaren verschillen		
- De activiteit ruimtelijke ontwikkelingen/bestemmingsplannen laat een iets lagere realisatie zien o.a. als gevolg van lagere kapitaallasten	6.000 N	35.000 V
- De rente op de verstrekte geldlening aan de woningstichting valt lager uit dan begroot. Aangezien dit wordt doorbelast aan de stichting, heeft dit geen effect.	5.500 N	5.500 V
- Door de verbouw van een zorginstelling vallen de leges in het kader van de omgevingsvergunning hoger uit dan geraamd.	35.000 V	
- Door de afwikkeling van het project 'De Plank', inclusief de te ontvangen subsidie van de provincie, vallen zowel de kosten als de baten hoger uit dan geraamd. Verder zijn er een paar stukjes grond verkocht voor in totaal ruim € 7.000.	110.000 V	97.000 N
- Op het product bouwgrondexploitatie ontstaat bij zowel de baten als de lasten een overschrijding. Dit wordt veroorzaakt door de administratieve verwerking van de rentetoerekening aan de post onderhanden werk. Door de verhoging van de voorzieningen voor voorzienbare verliezen op de grondexploitaties is per saldo een overschrijding op dit product te zien.	208.000 V	241.000 N

- De inventarisatie voor wat betreft de vennootschapsbelasting is afgerond. De eerste doorrekeningen lijken te leiden tot een bescheiden belastingplicht. Voor 2016 hebben we een voorlopige aangifte ingediend van € 10.000.			10.000	N	
- Overige kleine afwijkingen		2.887	N	1.911	V
	Totaal	571.613		262.817	

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma zijn, naast de structurele middelen die beschikbaar zijn, in de begroting 2016 geen kredieten beschikbaar gesteld:

Producten die onder dit programma vallen

50000 Structuur- en bestemmingsplannen
 50100 Planologische procedures (vrijstellingen)
 50200 Juridische procedures
 51000 Woningbouw toegelaten instellingen
 51100 Gemeentewoningen
 52000 Stedelijke vernieuwing
 53000 Bouw-, woning- en welstandstoezicht
 53100 Gebruiksvergunningen
 53200 Integrale handhaving
 53300 BAG/GIS
 53500 Ligplaatsen woonschepen
 54500 Leges omgevingsvergunningen
 55000 Gronden en landerijen
 55100 Bouwgrondexploitatie

3.1.10 Programma: 9 Financiën

Wat willen we bereiken

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen:

De gemeentekas staat blijvend onder druk. In meerjarig perspectief moet de komende jaren ca. € 500.000,- worden bezuinigd. Dit dwingt ook de gemeente Bedum om financiële keuzes te maken. Daarnaast stelt het Rijk ons voor nieuwe bezuinigingsopdrachten. In de komende jaren zullen we het met minder geld moeten doen.

Ondanks dat kent Bedum nog altijd een relatief lage belastingdruk. Wij willen evenwicht houden tussen bezuinigingen en de lage belastingdruk. Tekorten dichten door lasten te verzwaren, vinden wij niet de eerst aangewezen optie.

Wij houden vast aan een sluitende meerjarenbegroting. De gemeente moet in principe niet meer uitgeven dan dat er binnenkomt. Welke concrete maatregelen genomen moeten worden om dat doel te behalen, moet raadsbreed bepaald worden.

In de komende jaren willen wij:

- streven naar een sluitende meerjarenbegroting;*
- indien nodig passende bezuinigingsmaatregelen treffen, waarbij lasten pas worden verhoogd nadat er kritisch is gekeken naar de eigen bedrijfsvoering;*
- de nieuwe decentrale taken bij voorkeur budgetneutraal invoeren*

Uitvoering bestuursprogramma

Hieronder wordt aangegeven wat de realisatie is van de uitvoering van het bestuursprogramma, zoals dat is opgenomen in de begroting 2016.

Meerjarenbegroting

Het begrotingsjaar 2016 is gestart met een structureel overschot van ongeveer € 44.000. Dit overschot is in de voor- en najaarsnota bijgesteld tot een verwacht tekort van ongeveer € 305.000. De meerjarenraming 2017-2019 geeft echter een positief beeld. Door het positieve accres van de algemene uitkering en gewijzigde BBV voorschriften is het financieel perspectief aanzienlijk verbeterd. Er blijven echter onzekerheden bestaan. Wij noemen hier het grillige karakter van de Algemene Uitkering, de verdere implementatie en uitvoering van de decentralisaties, de aanstaande gemeentelijke herindeling en de gevolgen van de aardbevingen in onze regio. Het is derhalve belangrijk waakzaam te blijven op onze financiële positie.

Bezuinigingsmaatregelen

In de begroting 2015 hebben wij een pakket met bezuinigingsmaatregelen verwerkt. In de voorjaarsnota 2016 bent u geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot deze maatregelen. De maatregelen zijn grotendeels gerealiseerd. Het nog te realiseren deel van de maatregelen vindt u op de stelposten. Dit betreft o.a. (een deel van) de bezuiniging op de subsidie aan de muziekschool en de bezuiniging op het onderhoud in de openbare ruimte (groen).

Lokale lasten

De lokale lasten zijn in de begroting verwerkt conform de door uw raad vastgestelde verordeningen en tarieven. Hoewel de OZB een stijgende trend laat zien, zijn we erin geslaagd de –provinciaal gezien- lage lokale lasten in onze gemeente te handhaven.

Decentralisaties

Duidelijk is dat de decentralisaties, naast grote financiële gevolgen en risico's, ook grote organisatorische consequenties voor de gemeenten hebben. In 2016 hebben we gezien dat de kosten gedekt konden worden uit de rijksvergoeding. De middelen die vooralsnog niet zijn besteed, zijn aan de bestemmingsreserve 'Sociaal

Domein' gedoteerd, waardoor de middelen voor dit domein beschikbaar blijven. Budgetneutraliteit blijft het uitgangspunt.

Vennootschapsbelasting

In 2015 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen aangenomen. Dat betekent dat overheidsondernemingen, bijvoorbeeld gemeenten, provincies en waterschappen, per 1 januari 2016 belastingplichtig zijn geworden voor de vennootschapsbelasting.

Met de wetswijziging wil de Nederlandse overheid gelijkheid creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Voor overheidsondernemingen gelden nu dezelfde verplichtingen voor de vennootschapsbelasting als voor private ondernemingen. De nieuwe wet bepaalt dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig zijn.

Wij hebben inmiddels een inventarisatie gemaakt van onze activiteiten. Per activiteit is beoordeeld of deze Vpb plichtig is. De problematiek blijkt zich toe te spitsen op onze grondexploitaties. Inmiddels is voor de eerste keer aangifte gedaan. Voor Bedum betekent dit een voorlopige aangifte van € 10.000.

Bestaand beleid

Bestuurlijke kaders:

- Financiële verordeningen gemeente Bedum (o.g.v. art. 212 Gemeentewet), vastgesteld door de raad op 19 juni 2014;
- Controleverordening gemeente Bedum (o.g.v. art. 213 Gemeentewet), vastgesteld door de raad op 20 december 2007;
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Bedum (o.g.v. art. 213a Gemeentewet), vastgesteld door de raad op 20 december 2007;
- Nota waardering en afschrijving vaste activa, vastgesteld door de raad op 19 juni 2014;
- Nota reserves en voorzieningen, vastgesteld door de raad op 19 juni 2014;
- Nota "Weerstandsvermogen gemeente Bedum", vastgesteld 29 maart 2012.

Wat heeft het gekost?

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	668.191	270.383	11.455	397.808
Lasten	1.173.379	965.584	479.246	-207.795
Saldo van baten en lasten	-505.189	-695.201	-467.791	190.012

De verschillen kunnen als volgt worden verklaard:

	Baten	Lasten
Budgetoverheveling		
- Een deel van het verschil betreft budgetten die zijn overgeheveld naar 2017.		188.160 V
Te verklaren verschillen		
- De post onvoorziene uitgaven is niet aangewend.		26.000 V

- Op de post 'Algemene uitgaven en inkomsten' zijn de ontvangen vergoedingen voor gemeentelijke kosten (€ 270.000) grotendeels nog niet uitgegeven. Het restant is gestort in de reserve 'Frictie Personeelskosten'. Verder zijn er incidentele bedragen ontvangen in verband met de vervallen 'Edon lening' en is er een bedrag ontvangen van de NAM i.v.m. het Wolddijk project. De laatste twee inkomsten waren niet geraamd. Aan de lastenkant zijn verschillende geraamde stelposten in 2016 niet besteed. Dit geeft een voordeel in de lasten.			
	376.000	V	401.000 V
- De kosten voor bezwaar en beroep in het kader van de WOZ zijn met ruim 12.000 overschreden. Dit als gevolg van het toegenomen aantal bezwaren in het kader van de bevestigingsproblematiek.			
			13.500 N
- Saldi kostenplaatsen: Dit saldo is opgebouwd uit de diverse saldi van de interne kostenplaatsen, voor zover ze niet worden doorbelast naar de externe producten. De verschillen worden veroorzaakt door o.a. hogere inhuurkosten als gevolg van o.a. de decentralisaties en andere omvangrijke dossiers. Deze zijn o.a. gedekt uit de bestemmingsreserve 'frictie personeelskosten'. Ook is er een reservering gedaan voor het nog te betalen vakantiegeld over 2016. Tevens kunnen er minder kapitaallasten worden doorbelast naar de grondexploitaties, waardoor er een nadeel ontstaat voor de gemeentelijke exploitatie. Daar tegenover zijn de automatiseringskosten lager uitgevallen, doordat nog niet alle software ontwikkelingen die eerder zijn gepresenteerd al gerealiseerd zijn. Tenslotte zijn de bijramingen op de interne kostenplaatsen bij de voor en najaarsnota op de interne kostenplaatsen verwerkt en op begrotingsbasis niet doorverdeeld. Op realisatiebasis gebeurt dit wel.			
	21.500	V	810.000 N
- Overige kleine afwijkingen			
	308	V	545 V
Totaal	397.808		-207.795

Kredieten 2016

Voor de uitvoering van dit programma worden naast de structurele middelen die beschikbaar zijn in de begroting in 2016 geen kredieten beschikbaar gesteld.

Producten die onder dit programma vallen

57000 Renten, dividenden en winstaandelen
 58000 Bespaarde rente
 59000 Algemene uitkering uit het gemeentefonds
 60000 Onvoorziene uitgaven
 60100 Algemene uitgaven en inkomsten (stelposten)
 60400 Wet waardering onroerende zaken
 60500 Onroerende-zaakbelastingen gebruikers
 60600 Onroerende-zaakbelasting eigenaren
 60700 Roerende-zaakbelastingen
 60800 Hondenbelasting
 60900 Lasten heffing en invordering belastingen
 61000 Saldi van kostenplaatsen
 62000 Mutaties in de reserves

Deze producten vallen allemaal voor wat betreft de beleidsmatige kant onder dit programma. Voor wat betreft de financiële kant valt een deel van de producten niet binnen dit programma. Het gaat daarbij om de algemene dekkingsmiddelen en de onvoorziene uitgaven. Op grond van de nieuwe voorschriften mogen de algemene dekkingsmiddelen en de onvoorziene uitgaven niet toegerekend worden aan de programma's. Deze baten en lasten worden apart toegelicht in de volgende hoofdstukken. Op het totaal overzicht van baten en lasten in de jaarrekening komen de algemene dekkingsmiddelen en de onvoorziene uitgaven apart tot uitdrukking. Dit geldt ook voor de mutaties in de reserves.

3.1.11 Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen dient volgens de voorschriften ten minste te omvatten:

- lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- algemene uitkeringen;
- dividend;
- saldo van de financieringsfunctie;
- saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW- compensatiefonds;
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen worden niet als baten in de diverse programma's opgenomen. Ze zijn immers bedoeld om te dienen als dekkingsmiddel voor alle programma's.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Lokale heffingen	1.853.305	1.850.382	1.837.909	2.923
Algemene Uitkering	15.625.580	14.824.838	14.564.838	800.742
Dividend	153.033	127.470	497.885	25.563
Saldo van de financieringsfunctie	0	0	0	0
Totaal	17.631.918	16.802.690	16.900.632	829.228

Lokale heffingen

Een aantal lokale heffingen is aan te merken als algemeen dekkingsmiddel. Het betreft dan die heffingen waarvan de besteding niet gebonden is. Het gaat om de onroerende-zaakbelastingen, roerende zaakbelasting en de hondenbelasting. Heffingen zoals de riool- en reinigingsrechten en de afvalstoffenheffing vallen niet onder de begripsomschrijving. De opbrengsten hiervan worden rechtstreeks verantwoord op de programma's.

In onderstaande tabel worden de werkelijke opbrengsten voor 2016 in relatie tot de ramingen weergegeven. In de paragraaf lokale heffingen wordt dieper ingegaan op het beleid ten aanzien van de lokale heffingen.

Lokale heffingen	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
OZB gebruikers	239.575	239.170	233.962	405
OZB eigenaars	1.555.331	1.553.834	1.434.586	1.497
Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten	2.411	1.364	1.281	1.047
Hondenbelasting	55.989	56.014	59.420	-25
Totaal	1.853.305	1.850.382	1.729.249	2.923

In de raadsvergadering van 3/5 november 2015 zijn de tarieven voor 2016 vastgesteld. De aanslagen zijn met dagtekening 28 februari 2016 verzonden.

Voor een verklaring van het verschil verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering

De gemeente ontvangt uit het gemeentefonds een algemene uitkering van het rijk. Deze uitkering is vrij besteedbaar.

In onderstaande tabel wordt de realisatie van de algemene uitkering voor 2016 weergegeven.

Algemene uitkering	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Algemene uitkering	9.860.887	9.060.824	8.960.824	800.063
AU sociaal domein	5.764.693	5.764.014	5.604.014	679
Totaal	15.625.580	14.824.838	14.564.838	800.742

De raming voor wijziging is berekend op basis van de zogenaamde septembercirculaire 2015. Daarbij is rekening gehouden met de bekende vaste en variabele gegevens van de gemeente die de grondslag zijn voor de berekening van de algemene uitkering. In de voor- en najaarsnota 2016 is de algemene uitkering bijgesteld tot een bedrag van € 9.060.824.

Na het opstellen van de najaarsnota is duidelijk geworden dat de bijdrage van het Rijk in de versterking van de scholen, het zogenaamde scholenprogramma, via de algemene uitkering wordt uitgekeerd. Voor 2016 betekent dit een voordeel van bijna € 761.000. Daarnaast zijn in december 2016 een aantal afrekeningen ontvangen voor eerdere jaren. In totaliteit resulteert dit in een voordelig verschil van € 800.000.

Het deel van de algemene uitkering dat betrekking heeft op het sociaal domein is conform de begroting. Bij het programma Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening gaan we verder in op de realisatie van de budgetten in het sociaal domein.

Dividend

Dividend en rente	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Aandelen BNG	5.370	6.055	6.055	-685
Enexis N.V.	136.247	110.000	110.000	26.247
Enexis B.V.	11.415	11.415	11.415	0
NV Waterleidingmij Groningen	0	0	0	0
Totaal	153.033	127.470	127.470	25.563

Jaarlijks ontvangt de gemeente van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten een dividenduitkering uit hoofde van het aandelenbezit in de bank. In 2016 is een dividenduitkering ontvangen over 2015 van € 5.370. Dit is € 1,02 per aandeel (5.265 aandelen).

Aan rente hebben we een bedrag ontvangen van € 34.245. Dit betreft rente van onze aandeelhouderslening aan Enexis.

Als gevolg van de verkoop van onze aandelen Essent hebben we aandelen gekregen in een aantal nieuwe BV's. Voor deze aandelen hebben we ook dividend ontvangen in 2015, te weten:

- Enexis € 79.398
- Publiek Belang BV € -
- Attero BV € -
- Vordering op Enexis BV € -
- Verkoop vennootschap BV € -

Om eventuele claims te kunnen bekostigen is een bedrag achtergehouden bij de verkoop van de aandelen Essent. Dit bedrag is gestald bij Vordering op Enexis BV. De afgelopen jaren is deze in 4 tranches alsnog uitbetaald. In 2016 hebben we de laatste tranch ontvangen. Daarmee is de vordering ingelost en kan de gevormde voorziening vrijvallen. Dit leidt tot een incidenteel voordeel van € 52.000 in 2016.

Aan rente achtergestelde lening NV Elektriciteitsbedrijf Groningen en Drenthe (Enexis) is € 11.415 ontvangen.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Overige algemene dekkingsmiddelen	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Bespaarde rente	577.491	577.491	370.415	0
Totaal	577.491	577.491	370.415	0

Bij de bespaarde rente gaat het om de rente over de reserves en voorzieningen. De reserves en voorzieningen worden ingezet als financieringsmiddel, waardoor er niet geleend hoeft te worden. Deze rente is grotendeels toegevoegd aan de Algemene reserve.

De post bespaarde rente 2016 laat bij de jaarrekening geen verschillen zien; de raming is bij de voorjaarsnota aangepast. De raming is aangepast omdat de stand van de reserves en voorzieningen op 1 januari 2016 hoger is dan bij de begroting geschat omdat wij ervan uitgaan dat claims grotendeels worden besteed in het jaar waarin de begroting wordt opgesteld.

Saldo van de financieringsfunctie

De gemeente heeft voor de financiering van de diverse investeringen langlopende leningen aangetrokken. Het saldo van deze leningen bedraagt per 31-12-2016 € 15.045.076 .

Naast de langlopende geldleningen worden ook de reserves en voorzieningen gebruikt als financieringsmiddel. Per 31-12-2016 bedraagt de omvang € 13.200.933 (exclusief het niet vrij aanwendbare deel). Dit is exclusief het rekeningsaldo 2016.

Indien het saldo van bovenstaande bedragen niet toereikend is om het totaal van de uitgaven te financieren, wordt veelal (afhankelijk van de behoefte en de rentestand) kort geld aangetrokken door middel van rekening-courantovereenkomsten of kasgeldleningen. In 2016 zijn geen langlopende leningen aangetrokken. In de primitieve begroting 2016 is de totale rentelast berekend op € 1.131.768. Bij de voorjaarsnota is deze raming verhoogd met € 207.076. Dit is inclusief de berekende rente over de eigen financieringsmiddelen en de geraamde rentevergoeding voor onze liquide middelen. De werkelijke rentelast (lasten en baten) 2016 bedraagt inclusief rente eigen financieringsmiddelen € 1.302.779. Er is een verschil ten opzichte van de raming van € 36.065.

De kostenplaats kapitaallasten laat een aantal voor- en nadelen zien. De rente op langlopende leningen laat een voordeel zien. De rente op onze rekening-courant laat een voordelig verschil zien.

3.1.12 Onvoorzien

Onvoorzien	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	0	0	0	0
Lasten	0	26.095	26.095	-26.095
Totaal	0	-26.095	-26.095	26.095

Het beleid in de gemeente Bedum is om een post onvoorzien beschikbaar te hebben voor incidentele uitgaven van € 2,50 per inwoner. Bij de opstelling van de begroting 2016 is uitgegaan van 10.438 inwoners.

De post onvoorzien 2016 voor incidentele uitgaven komt dan uit op € 26.585.

Naast een post onvoorzien voor incidentele uitgaven is voor structurele onvoorziene zaken geen bedrag beschikbaar in de exploitatie.

De post onvoorzien is in 2016 niet gebruikt.

3.2 Paragrafen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft in artikel 26 voor dat in het jaarverslag dezelfde paragrafen opgenomen moeten worden die ook staan opgenomen in de begroting. Het gaat om de volgende paragrafen:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid
- Interbestuurlijk Toezicht (IBT)
- gemeentelijke subsidies
- controle & onderzoek

In de paragrafen dient te worden ingegaan op de realisatie van het beleid met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die in het verleden versnipperd in de begroting stonden, nu worden gebundeld. Hierdoor ontstaat een beter totaal inzicht.

3.2.1 Lokale heffingen

In deze paragraaf informeren wij u over:

- de gerealiseerde inkomsten;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
- het gerealiseerde beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een aanduiding van de lokale belastingdruk;
- een beschrijving van het gerealiseerde kwijtscheldingsbeleid.

Gerealiseerde inkomsten

Lokale heffingen	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
OZB gebruikers	239.575	239.170	233.962	405
OZB eigenaars	1.555.331	1.553.834	1.434.586	1.497
Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten	2.411	1.364	1.281	1.047
Hondenbelasting	55.989	56.014	59.420	-25
Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	1.057.245	1.061.581	1.067.581	-4.336
Rioolrechten	1.000.622	1.004.051	1.007.051	-3.429
Leges Burgerzaken	195.131	189.107	187.914	6.024
Omgevingsvergunning	311.496	276.730	170.589	34.766
Begraafrechten	151.288	148.283	146.815	3.005
Marktgelden	5.865	6.988	6.988	-1.123
Totaal	4.574.952	4.537.122	4.316.187	37.830

De totale opbrengst lokale heffingen ligt bijna € 38.000 boven de raming na wijziging. Hierin is de meeropbrengst geraamd van de vastgestelde tariefstijgingen 2016 evenals de correcties uit de najaarsnota (raad 10 december 2015). Voor de meeste belastingen/heffingen geldt dat het resultaat conform de raming is gerealiseerd.

Enkele opmerkingen op hoofdlijnen.

- Het grootste verschil laat zich zien bij de leges Omgevingsvergunning. Als gevolg van een aantrekkende economie worden er meer huizen verkocht, gebouwd en verbouwd. Daarnaast zijn er een aantal grote projecten gestart in 2016. Bij de najaarsnota is dit al voorzien, daarom hebben we toen de raming al bijgesteld met € 100.000. Nu een paar maanden later, pakt het nog weer iets positiever uit.
- De overige posten laten een realisatie zien die nagenoeg conform begroting is.

Hoofdlijnen diverse heffingen

De gemeente Bedum kent de volgende heffingen:

- a. onroerende zaakbelasting;
- b. belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten;
- c. hondenbelasting;
- d. afvalstoffenheffing en reinigingsrechten;
- e. rioolheffing;
- f. overige rechten.

De heffingen die onder de punten a, b en c genoemd zijn, dienen voor het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen. De afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, rioolheffing en de overige rechten hebben een relatie met de door de gemeente te verstrekken diensten en mogen maximaal 100% kostendekkend zijn (inclusief BTW).

WOZ en onroerende zaakbelastingen

Gebruikers van alle woningen (alleen eigenaren), bedrijfspanden, overige gebouwen en bouwgrond worden hiervoor aangeslagen. Deze belastingen worden geheven over de waarde van de onroerende zaak, de zogenaamde WOZ-waarde. Voor het heffingsjaar 2016 geldt de waarde met peildatum 1-1-2015.

De WOZ-beschikkingen en de aanslagen OZB 2016 zijn met dagtekening 29 februari 2016 verstuurd. In totaal zijn er 4.707 beschikkingen / aanslagen verstuurd. Er zijn het afgelopen jaar 51 bezwaarschriften binnengekomen en afgehandeld (49%). Dit zijn er minder dan in 2015 (85). Het aandeel bezwaren van professionele bureaus was 20. Hiervan zijn er 14 gegrond verklaard. Totaal is in deze gevallen bijna € 7.736 (bedrag kan naar aanleiding van beroep nog oplopen) aan proceskostenvergoeding uitbetaald. Van de 51 bezwaarschriften waren er 38 gericht tegen de WOZ-waarde en/of afbakening. Naar aanleiding van de afhandeling van de bezwaarschriften is er dit jaar 1 beroepschrift ingediend door een commerciële partij.

Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten

Onder de naam 'belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten' wordt belasting geheven van eigenaren en gebruikers van binnen de gemeente gelegen woon- of bedrijfsruimten, die duurzaam aan een plaats gebonden zijn en dienen tot permanente bewoning of permanent gebruik, maar niet onroerend zijn. Deze belastingen komen qua karakter overeen met de onroerende-zaakbelastingen. De maatstaf van heffing is de waarde van de roerende zaak. Roerende zaken, zoals woonboten, zijn geen WOZ-objecten. De gemeente laat derhalve roerende zaken separaat taxeren.

Hondenbelasting

Onder de naam hondenbelasting wordt een belasting geheven op het houden van één of meer honden. Ieder jaar wordt in een vooraf bepaald gebied een controle uitgevoerd om onder andere niet aangemelde honden op te sporen. Op deze wijze wordt de hele gemeente in een periode van vier jaar gecontroleerd.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Er zijn twee reinigingsheffingen: de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten.

De reinigingsrechten worden geheven voor de ophaal- en verwerkingskosten van bedrijfsafval, terwijl de afvalstoffenheffing huisvuil betreft. Iedere woning binnen de gemeente wordt aangeslagen voor afvalstoffenheffing, ongeacht het feit of men wel of niet gebruik maakt van de diensten. Door uw raad is het dekkingspercentage ingaand 2010 vastgesteld op 100%.

Rioolheffing

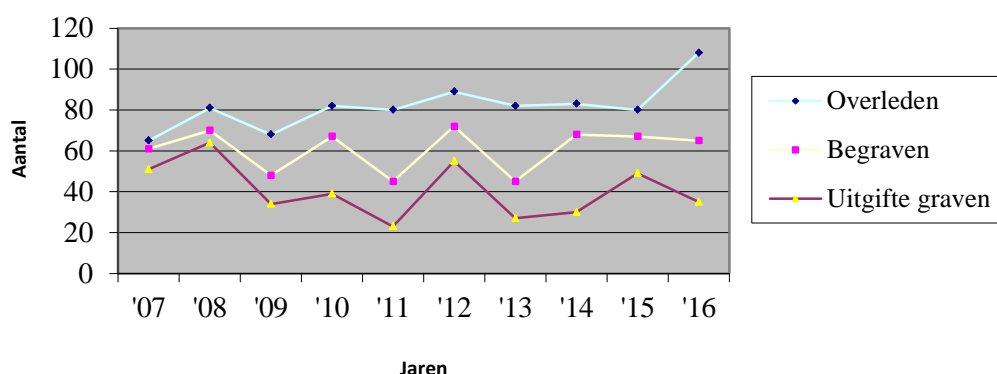
Ter dekking van de kosten onderhoud, vervanging en nieuwe aanleg (m.u.v. exploitatiegebieden) wordt een rioolrecht geheven van eigenaren van woningen, bedrijven etc.

Voor een beter beheer en onderhoud, maar ook op grond van de wettelijke verplichting is een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vastgesteld. In de raadsvergadering van 17 februari 2010 is het Verbreed GRP vastgesteld. Ingaande 2011 hebben we de BTW op de rioolinvesteringen ook meegenomen in de tariefberekening. Hierdoor is het tarief in 2011 en 2012 gestegen met 13,75%. In de loop van 2012 heeft er een herverdeling plaatsgevonden en is een extra tarief ingevoerd voor percelen met alleen hemelwaterafvoer. Door de herverdeling en een toename van het aantal percelen is het basistarief iets gedaald in 2013. Het tarief voor 2014 was gelijk aan die van 2013. Voor de jaren 2015 tot en met 2018 is/wordt gerekend met een stijging van 0,5%.

Begraafrechten

In de raadsvergadering van 25 juni 2009 is het voorstel betreffende de kostendekkendheid van de exploitatie van de begraafplaatsen aangenomen. Het oude voorstel om de tarieven kostendekkend te maken is hiermee herzien. Ook is vastgesteld dat het tarief voor 2009 de basis is voor verdere ontwikkelingen van de tarieven. In 2016 zijn er 29% minder graven uitgegeven dan in 2015. De realisatie van de opbrengst ligt in lijn met het begrote bedrag voor 2016.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Overleden	65	81	68	82	80	89	82	83	80	108
Begraven	61	70	48	67	45	72	45	68	67	65
Uitgifte graven	51	64	34	39	23	55	27	30	49	35

Overige rechten

Naast bovengenoemde heffingen bestaat er in de gemeente Bedum nog een aantal andere heffingen. Het gaat daarbij om leges en marktgelden. Het betreft hier rechten die worden geheven naar aanleiding van een gemeentelijke dienstverlening.

Een opsomming van de diensten waarvoor in de legesverordening een vergoeding wordt gevraagd, voert in het kader van deze programmarekening te ver. Bekend zijn met name de dienstverlening voor de burgerlijke stand, de gemeentelijke basisadministratie, afgifte van reisdocumenten en bouwvergunningen. De “verordening op de heffing en invoering van leges” bevat een uitgebreide tarieventabel.

Degene die een standplaats inneemt, dan wel koopwaar op de markt uitstalt, heeft tegenover de gemeente een marktgeldplicht. Voor de tariefberekening maakt men gebruik van de frontbreedte en geldt de strekkende meter als maatstaf.

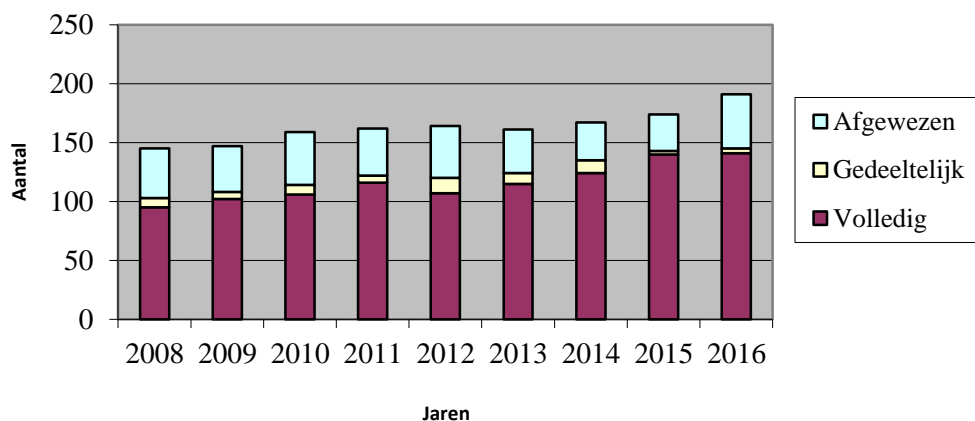
Belastingcapaciteit

In de paragraaf “Weerstandsvormogen” (zie volgende paragraaf) wordt ingegaan op de belastingcapaciteit.

Kwijtscheldingsbeleid

In de begroting 2016 is een bedrag geraamd van € 32.500 voor het verstrekken van kwijtschelding op de aanslagen afvalstoffenheffing en rioolrechten. Voor de overige heffingen is het krijgen van kwijtschelding uitgesloten in de belastingverordening. Over het jaar 2016 is, conform het vastgestelde beleid, kwijtschelding verleend voor een totaal bedrag van bijna € 34.447. Daar de rioolheffing nu een eigenarenheffing betreft wordt hiervoor nog nauwelijks kwijtschelding verleend. Het aantal kwijtscheldingsverzoeken in 2016 bedroeg 191. Hiervan zijn 147 volledig kwijtgescholden en 4 gedeeltelijk. De rest is afgewezen.

Meerjarig verloop kwijtscheldingsverzoeken

3.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Gemeenten lopen steeds meer risico's bij de uitvoering van een toenemend takenpakket in een complexer wordende samenleving; risico's die gepaard gaan met de uitvoering van de door de rijksoverheid opgelegde (openeinde) regelingen (bijv. WMO) of met eigen beleid (bijv. grondexploitaties).

Voor een aantal risico's heeft de gemeente maatregelen getroffen zoals het afsluiten van een verzekering, het vormen van een voorziening of andere beheersmaatregelen. Voor andere risico's is dit niet het geval. Wanneer deze laatste categorie risico's zich voordoet en negatieve financiële gevolgen heeft voor de gemeente, is een financiële buffer noodzakelijk om te voorkomen dat deze onverwachte tegenvallers dwingen tot bezuinigingen of tot een drastische beleidsbijstelling. Deze financiële buffer wordt uitgedrukt in het weerstandsvermogen.

Het begrip "Weerstandsvermogen"

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van niet afgedekte risico's op te vangen zonder dat het beleid en de daaraan verbonden activiteiten moeten worden gewijzigd. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de volgende elementen:

1. De beschikbare weerstandscapaciteit: de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: over hoeveel middelen moet (wil) de gemeente kunnen beschikken om de financiële gevolgen van de risico's te kunnen opvangen. Het begrip risico moet hierbij als volgt worden gedefinieerd: een onvoorziene, niet exact kwantificeerbare gebeurtenis waarvoor geen maatregelen getroffen zijn en die van materiële betekenis kan zijn in relatie tot de financiële positie.

Om uitspraken te kunnen doen over het weerstandsvermogen moet de beschikbare weerstandscapaciteit worden afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit: over hoeveel middelen moet (wil) de gemeente kunnen beschikken om de financiële gevolgen van de risico's te kunnen opvangen. Er is geen wettelijke norm voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Beleid

Het beleidskader voor het weerstandsvermogen is vastgelegd in de nota "Weerstandsvermogen gemeente Bedum", door uw raad vastgesteld op 29 maart 2012.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelnaam van de bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden. Het gaat om buffers in het eigen vermogen (balans) en in de exploitatie. Middelen die vrijgemaakt kunnen worden, zonder dat hierdoor het beleid of de uitvoering van taken worden aangetast. De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten in één keer af te dekken zonder dat dit de beleidsuitvoering aantast. Dit komt overeen met de reservepositie (algemene reserve, bestemmingsreserves, stille reserves).

De structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die permanent (meerjarig) ingezet kunnen worden in de lopende exploitatie (bijv. post onvoorziene uitgaven, onbenutte belastingcapaciteit, meerjarige bestedingsruimte).

Hierna komen de afzonderlijke onderdelen van de beschikbare weerstandscapaciteit, toegespitst op de situatie van Bedum, aan de orde.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit geeft de ruimte aan die nog aanwezig is tussen de huidige opbrengst en de maximaal toegestane opbrengst.

Onbenutte belastingcapaciteit riool- en reinigingsrechten en de afvalstoffenheffing

In het kader van de opstelling van het GRP zijn er afspraken gemaakt over de tarieven van het rioolrecht. Ten aanzien van het rioolrecht is er geen onbenutte belastingcapaciteit.

In de begroting 2016 is rekening gehouden met een dekkingspercentage afvalstoffenheffing en reinigingsrechten van 100%. Ten aanzien van de afvalstoffenheffing is de belastingcapaciteit dus ook volledig benut.

Onbenutte belastingcapaciteit onroerende-zaakbelastingen

De maximering van de tarieven OZB is losgelaten. De gemeente is weer vrij om zelf de hoogte van het tarief te bepalen. Een verhoging met 1% geeft een meeropbrengst van afgerond € 14.000.

Voor het bepalen van de belastingcapaciteit OZB kan de zogenaamde artikel 12-norm worden gebruikt. Dit is de norm die gehanteerd wordt bij aanvragen artikel 12 steun. De berekening van de norm is met ingang van 2009 veranderd.

Berekening van de ruimte met behulp van de nieuwe norm geeft aan dat de gemeente Bedum voor 2016 niet voldoet aan de minimale opbrengst OZB, indien er een beroep zou worden gedaan op een uitkering artikel 12. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt bijna € 131.000.

In de begroting 2016 is de opbrengst OZB verhoogd met 6,5%: 3,5% hoger dan de macronorm. De macronorm is een landelijke norm voor de totale OZB opbrengsten in Nederland. Een individuele gemeente mag/kan de norm overschrijden. Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit rekenen we met een landelijk gemiddeld OZB-tarief, deze zetten we af tegen een gewogen OZB-tarief van de gemeente Bedum.

Onbenutte belastingcapaciteit op roerende woon- en bedrijfsruimten

Gelet op de totale opbrengst geeft een verhoging van de tarieven slechts een geringe meeropbrengst.

Onbenutte belastingcapaciteit hondenbelasting

De hondenbelasting kent geen wettelijke limiet. De gemeente kan zelf de hoogte bepalen van het tarief. Een verhoging van het tarief met 10% geeft een meeropbrengst van afgerond € 5.600 per jaar.

Onbenutte belastingcapaciteit leges en heffingen

De kostendekkendheid van de overige leges en heffingen is redelijk te noemen. Het dekkingspercentage zit nog niet op 100%; dit is echter ook niet reëel.

Bij de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit is € 546.400 (4 jaren à € 128.000 + vier jaren à € 5.600 per jaar) meegenomen aan onbenutte belastingcapaciteit.

Stille reserves

Er is sprake van stille reserves, indien de marktwaarde van de bezittingen hoger is dan de boekwaarde daarvan. Voorbeelden van stille reserves zijn: gronden, gebouwen en aandelen. Ook vermogen bij gemeenschappelijke regelingen kan onder het begrip stille reserve vallen. Ten slotte kan een overschot op een exploitatiegebied ook worden gezien als een “stille” reserve.

Bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit is het van belang in hoeverre de gemeente deze stille reserves binnen een korte tijd liquide kan maken, zonder dat de uitoefening van de publieke taak in gevaar komt. In veel gevallen zal dit niet lukken. Gebouwen en terreinen zijn in gebruik. Aandelen zijn niet direct verhandelbaar en het opvragen van vermogen van een gemeenschappelijke regeling zal op veel weerstand stuiten bij de overige deelnemers. Een overschot op een exploitatiegebied voor woningbouw mag pas opgenomen worden op het moment van afsluiten van (een deel van) het gebied. Er is een aantal stille reserves aanwezig binnen de gemeente. Op een deel van de in gebruik zijnde gebouwen voor onze organisatie zit een mogelijke overwaarde. Deze gebouwen zullen we echter niet verkopen.

Conclusie is dat er sprake is van stille reserves, maar dat deze niet op korte termijn liquide zijn te maken. Derhalve zijn bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit de stille reserves als P.M. post opgenomen.

Reserves

Algemene reserve, vrij aanwendbaar

De omvang van de vrij aanwendbare algemene reserve bedraagt per 31-12-2016 (afgerond) € 4.951.576. Inclusief het rekeningsaldo 2016 dat wordt toegevoegd (bijna € 315.000) bedraagt de vrij aanwendbare algemene reserve ultimo 2016 € 5.526.576. Op dit bedrag ligt voor een bedrag van € 1.820.000 (afgerond) aan claims voor de jaren 2017 tot en met 2020 (exclusief de saldi van de begrotingen uit de meerjarenraming).

Bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt een bedrag van € 3.706.576 (saldo van de vrij aanwendbare algemene reserve ultimo 2016 ad € 5.526.576 minus de claims ad € 1.820.000) meegenomen.

Algemene reserve, niet vrij aanwendbaar

De omvang van de niet vrij aanwendbare algemene reserve bedraagt per 31-12-2016 € 1.566.657.

Hierop rust echter een claim van € 731.064 voor de (gedeeltelijke) afdekking van de kapitaallasten van de uitbreiding van het gemeentehuis. Het “niet belaste” deel ten bedrage van € 835.593 wordt meegenomen bij de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De rente van de niet vrij aanwendbare algemene reserve wordt toegevoegd aan de begroting en gebruikt voor structurele uitgaven. Dit betekent dat aanwending van de niet vrij aanwendbare algemene reserve direct gevolgen heeft voor de exploitatie. Derhalve dient dit deel pas te worden ingezet, indien alle andere onderdelen van de beschikbare weerstandscapaciteit zijn uitgeput.

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve hebben we ultimo 2016 nog een bedrag van afgerond € 5.791.000 aan bestemmingsreserves. In totaal ligt er een bedrag van € 760.000 aan claims op de bestemmingsreserves, zodat een bedrag van € 5.031.000 resteert. Conform de nota “Weerstandsvermogen gemeente Bedum” wordt 25% van de omvang van de bestemmingsreserves meegenomen bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit is € 1.257.750.

Samenvatting beschikbare weerstandscapaciteit

De totaal beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt:

- onbenutte belastingcapaciteit	€ 546.400
- stille reserves	PM
- algemene reserve, vrij aanwendbaar	€ 3.706.576
- algemene reserve, niet vrij aanwendbaar	€ 835.593
- bestemmingsreserves	<u>€ 1.257.750</u>
Totaal	€ 6.346.319

Benodigde weerstandscapaciteit

Om benodigde weerstandscapaciteit te bepalen is een risico-inventarisatie gemaakt. In eerste instantie zijn de risico's geïdentificeerd en geclassificeerd. De risico's zijn onderverdeeld naar risico's die (vooral nog) niet relevant zijn voor het weerstandsvermogen en risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Van deze laatste zijn risicokaarten gemaakt, die hierna worden weergegeven.

De risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen, zijn beoordeeld op het financiële effect (impact) en de kans dat ze zich daadwerkelijke voordoen. Hierbij is niet alleen gekeken naar de kans op maximale of minimale schade, maar tevens naar de mogelijkheid dat een schade tussen beide waarden ligt. Door deze werkwijze zijn risico's zodanig gekwantificeerd dat een bandbreedte met kansverdeling ontstaat, waarbinnen de financiële risico's zich voordoen. De vertaling naar de benodigde weerstandscapaciteit is gemaakt met speciale software van Deloitte, met gebruik van de zogeheten Monte Carlo Simulatie. In de uitkomsten is er rekening mee gehouden dat het zeer onwaarschijnlijk is dat alle risico's zich tegelijkertijd en in de volle omvang voor zullen doen.

In de nota “Weerstandsvormogen gemeente Bedum” is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald op € 3,6 miljoen. Na vaststelling van de nota “Weerstandsvormogen gemeente Bedum” op 29 maart 2012 zijn er ontwikkelingen geweest in het risicoprofiel die aanleiding hebben gegeven om de benodigde weerstandscapaciteit bij te stellen. De risico’s zijn toen opnieuw beoordeeld op het financiële effect (impact) met kansverdeling en vervolgens opnieuw doorgerekend. Met behulp van de Monte Carlo Simulatie is een benodigde weerstandscapaciteit berekend van € 2,8 miljoen.

Risico 1: Overschrijding budgetten WWB - inkomensdeel

Risico-eigenaar: Teamleider Sociale Zaken en Werk

Toelichting:

Gemeenten zijn financieel verantwoordelijk voor de WWB (openeind financiering). Voor de verstrekking van uitkeringen ontvangt de gemeente een budget, het inkomensdeel. Dit is een niet-geoordeeld budget. Een overschot op dit budget mag de gemeente besteden aan andere zaken. Is er sprake van een tekort, dan zal de gemeente dit zelf moeten bekostigen tot maximaal 10% van het jaarlijkse budget. Is er sprake van een groter tekort, dan kan de gemeente onder strikte voorwaarden verzoeken om een aanvullend budget, de vangnetuitkering (voorheen IAU).

Voor een gemeente met een aantal inwoners tussen de 10 en 40 duizend inwoners, gelden twee voorwaarden:

- het tekort van meer dan 10% is niet het gevolg van een onrechtmatige uitvoering van de WWB, de Bbz, de IOAW of de IOAZ;
- er moet sprake zijn van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt.

De Toetsingscommissie WWB hanteert voor de vaststelling of er sprake is van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt een drietal statistische criteria. Als aan één van de criteria wordt voldaan, is dat voldoende voor de verkrijging van de IAU. Over de jaren 2011, 2012 en 2013 is destijds vastgesteld dat Bedum voldoet aan twee van de drie criteria. Voldoet een gemeente niet aan tenminste één van de criteria, dan zal die gemeente de Toetsingscommissie er zelf van moeten overtuigen dat er sprake is van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt.

In de begroting 2016 hebben we rekening gehouden met een tekort van ruim € 170.000. Dat is ongeveer het bedrag dat maximaal voor rekening van de gemeente blijft, i.c. het 10%-aandeel.

Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit houden we rekening met een extra tekort (dus bovenop het 10% aandeel) van maximaal € 50.000 per jaar. Omdat we al enkele jaren voldoen aan de criteria voor het verkrijgen van de IAU, schatten we de kans dat we voor 2016 en voor de komende jaren een IAU ontvangen van het ministerie, hoog in. De maximale impact bedraagt in de gehanteerde scope van vier jaar (4 x € 50.000) € 200.000.

Impact en kans:

Impact (€)	0	1.000	50.000	50.000	200.000	200.000
Kans	40 %	30%		20 %		10 %

Beheersmaatregelen:

De uitgaven in de begroting en meerjarenraming worden zo actueel mogelijk geraamd en in de voor- en najaarsnota eventueel bijgesteld.

Recente ontwikkeling:

In de begroting 2016 is een verwacht tekort geraamd van € 170.000. In de najaarsnota 2016 is dit bijgesteld tot een tekort van € 367.000. Het tekort is uitgekomen op bijna € 376.000. Er is een aanvraag vangnetuitkering gedaan voor ruim € 192.000.

Risico 2: Hogere bijdrage WSW - Ability

Risico-eigenaar: Teamleider Sociale Zaken en Werk

Toelichting:

Voor de uitvoering van de Wsw is de gemeenschappelijke regeling Ability opgericht. Door de afbouwende rijksvergoeding voor de WSW komen de resultaten van het WSW bedrijf verder onder druk te staan. Meerjarig gezien lopen de tekorten van Ability op tot € 1,8 miljoen in 2018. Dit is de verwachting op basis van ongewijzigd beleid. Er wordt momenteel gewerkt aan de invulling van de nieuwe Participatiewet, die vanaf 1 januari 2015 van kracht is. Het is de vraag op welke wijze en in welke vorm Ability een rol krijgt en wat de budgettaire gevolgen zijn. De verwachte tekorten op basis van ongewijzigd beleid zijn tot en met 2018 afgedekt in onze begroting. Afhankelijk van het om te vormen beleid zal in de toekomst blijken wat de bijdrage van onze gemeente uiteindelijk wordt. De maximale impact van € 400.000 is bepaald op basis van een optelling van de verwachte tekorten gedurende de komende vier jaren, bovenop de nu geraamde tekorten.

Impact en kans:

Impact (€)	0	1.000	100.000	100.000	400.000	400.000
Kans	20 %	30 %		30 %		20 %

Beheersmaatregelen:

- De uitgaven in de begroting en meerjarenraming worden zo actueel mogelijk geraamd en in de voor- en najaarsnota eventueel bijgesteld.
- Het maken van prestatieafspraken en het vastleggen van de afspraken over de beheersing van risico's.
- Het maken van afspraken over toezicht en verantwoording.

Recente ontwikkeling:

In de primitieve begroting 2016 hebben we een bijdrage in het tekort geraamd van ruim € 73.000 (deel Bedum). Zoals het zich nu laat aanzien komt het resultaat van Ability in 2016 uit op € 60.000 winst (totaal).

Risico 3: Bouwgrondexploitatie Ter Laan 4 Bedum

Risico-eigenaar: Afdelingshoofd VROM

Toelichting:

De laatste, door de raad vastgestelde, exploitatieopzet gaat uit van een sluitende exploitatie. In deze actualisatie van de exploitatie is rekening gehouden met een vertraagde uitgifte: de looptijd is nu tot en met 2020. Door de economische crisis en de problemen op de woningmarkt blijven de verkopen achter t.o.v. de uitgangspunten bij start van de exploitatie. Ook in 2014 zijn de gerealiseerde verkopen achtergebleven bij de geraamde bedragen. Vertraging in de verkopen kan er toe leiden dat de exploitatieopzet nogmaals verlengd moet worden. Het financieringsrisico op Ter Laan 4 wordt in beginsel voor een deel afgedekt binnen de afspraken die gemaakt zijn met de projectontwikkelaar. Zolang de projectontwikkelaar over voldoende middelen beschikt, wordt het rentenadeel aan de gemeente deels vergoed. Door de gewijzigde afspraken met de projectontwikkelaar is het nu mogelijk ook andere ontwikkelaars toe te laten, hierdoor wordt het aanbod gedifferentieerder en biedt meer mogelijkheden voor verkoop. Ook is in de raad van 16 juni 2014 ingestemd met de beschikbaarheidstelling van startersleningen.

De verwachting is dat voor 2016 de geraamde verkopen niet gerealiseerd kunnen worden. Het risico, zijnde het verwachte verlies in de grondexploitatie bij verlenging van de looptijd met twee jaar, bedraagt ongeveer € 200.000. Het tweede risico is dat door tegenvallende verkopen de afdracht aan de bestemmingsreserve Herstructurering niet gerealiseerd kan worden; daarmee komt mogelijk de uitvoering van andere (centrum)projecten onder druk te staan. De mogelijke gevolgen worden bij die projecten uitgewerkt.

Impact en kans:

Impact (€)	0	1000	100.000	100.000	200.000	200.000
Kans	5 %	15 %		70 %		10 %

Beheersmaatregelen:

- De grondexploitaties jaarlijks actualiseren.
- Uitgaven monitoren t.o.v. de ramingen en sturen op zo weinig mogelijk overschrijdingen.
- Blijven inzetten om verkopen te stimuleren.
- Afspraken met projectontwikkelaars bewaken

Recente ontwikkeling:

De actualisatie van de exploitatieopzet per 1-1-2017 is vastgesteld. De actualisatie van de exploitatieopzet per 31-12-2016 zal in de raadsvergadering van mei of juni worden voorgelegd.

Risico 4: Overschrijding budgetten WMO/decentralisaties Jeugd en AWBZ

Risico-eigenaar: Coördinator Welzijn

Toelichting:

Het betreft "open-eind" regelingen: kan in de praktijk - ten opzichte van de begroting - meer kosten met zich mee brengen dan was voorzien.

Wmo: De vergrijzing heeft uiteraard ook een behoorlijke invloed op de benodigde middelen. Door de vergrijzing zijn met name de uitgaven voor huishoudelijke hulp behoorlijk gestegen. Met ingang van 2015 heeft er een forse korting op de rijksvergoedingen van ongeveer 40% plaatsgevonden. Het moet blijken of deze korting met het bijgestelde beleid kan worden opgevangen.

Decentralisaties Jeugdzorg en AWBZ: Deze zijn vooralsnog budgettair neutraal in onze begroting verwerkt. Het betreft hier echter ook open einde regelingen. De historische kosten zijn hoger dan de budgetten die wij van rijkswege ontvangen. Het zal moeten blijken of wij deze regelingen binnen de beschikbare middelen van het rijk kunnen uitvoeren. Tevens zijn er minimale middelen beschikbaar voor de bedrijfsvoering ten behoeve van de uitvoering van deze regelingen. Ook hier ligt een groot financieel risico.

Vooralsnog gaan we uit van een maximale overschrijding van 10% van het rijksbudget van ongeveer € 3.500.000 per jaar. € 350.000 per jaar.

De maximale impact bedraagt derhalve in de gehanteerde scope van vier jaar (4 x € 350.000) € 1.400.000.

Impact en kans:

Impact (€)	0	1.000	500.000	500.000	1.000.000	1.000.000	1.400.000
Kans	5%	25 %		40 %		30 %	

Beheersmaatregelen:

De uitgaven in de begroting en meerjarenraming worden zo actueel mogelijk geraamd en in de voor- en najaarsnota eventueel bijgesteld.

Recente ontwikkeling:

In 2016 laten de zorgbudgetten een positief resultaat zien. Of dit ook structureel is, is op dit moment nog niet aan te geven. Wel zien we dat de verwachte inkomsten van het Rijk een dalende lijn laten zien. Zoals het zich nu laat aanzien kunnen de dalende inkomsten worden opgevangen binnen de bestaande ramingen.

Risico 5: Wachtgeldverplichtingen

Risico-eigenaar: Gemeentesecretaris/afdelingshoofd staf Concern

Toelichting:

In 2009 is een wachtgeldverplichting naar bestuurders ontstaan. In verband met mogelijke verrekeningen is de hoogte en lengte daarvan moeilijk in te schatten. Voor één bestuurder loopt de verplichting af in augustus 2015. Voor 2014 en 2015 is € 106.000,- als claim op de ABR opgenomen. Dit bedrag is toereikend. Daarna is de claim verlaagd naar € 66.000,-. Dit zou hoger kunnen uitvallen (schatting € 14.000) vanwege aanvullende kosten in de pensioenopbouw als gevolg van de hogere AOW leeftijd. De totale verplichting loopt door tot mei 2020.

De maximale verplichting voor de komende meerjarenraming periode is als (maximale) risico becijferd.

Impact en kans:

Impact (€)	0	1.000	50.000	50.000	100.000	100.000
Kans	1 %	9 %		40 %		50 %

Recente ontwikkeling:

In de begroting 2016 is de wachtgeldverplichting structureel geraamd. Daarmee is dit risico komen te vervallen. Wij zullen, in 2017, bij de actualisatie van de risico's en de doorrekening daarvan, dit risico dan ook achterwege laten.

Risico 6: Niet realiseren taakstellingen bezuinigingen

Risico-eigenaar: Afdelingshoofd Middelen

Toelichting:

In de begroting 2016 zijn voor de jaren 2016 tot en met 2020 diverse bezuinigingsmaatregelen opgenomen, oplopend van € 420.000 in 2015 tot € 707.000 in 2019. De realisatie van voorgenomen maatregelen is altijd een onzekere factor en daarmee een financieel risico. Gezien de verwachting dat een aantal bezuinigingstaakstellingen sowieso gerealiseerd kan worden, gaan we uit van een maximale impact van € 500.000.

Impact en kans:

Impact (€)	0	1.000	200.000	200.000	500.000	500.000
Kans	5 %	50 %		40 %		5 %

Beheersmaatregelen:

De realisatie van de maatregelen moet actief worden opgepakt in de organisatie. Het MT moet actief sturen en toezicht houden. Via de P&C cyclus dient verantwoording te worden afgelegd over de realisatie.

Recente ontwikkeling:

Zowel lokaal, regionaal als landelijk zijn er veel ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. De kans op extra bezuinigingen blijft dan ook reëel.

Risico 7: Achterstallig onderhoud kapitaalgoederen

Risico-eigenaar: Afdelingshoofd Openbare Werken

Toelichting:

De kosten van onderhoud van kapitaalgoederen maken een substantieel deel uit van de exploitatie. Een helder en volledig overzicht van deze kosten, van de kwaliteit en het onderhoud van de kapitaalgoederen, is van groot belang voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente. Voor een groot aantal onderdelen beschikken we over beheersprogramma's: Afvalwaterbeleidsplan, Groenbeleidsplan, Beheerplan Wegen, Onderhoudsplan Bruggen, Beleidsplan Openbare verlichting en het Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen.

Wat nu nog ontbreekt, is een goed beeld van de onderhoudstoestand van alle beschoeiingen en kademuren die wij in eigendom en beheer hebben. De beschoeiingen en kademuren in het Boterdiep zijn inmiddels geïnventariseerd en geïnspecteerd. Aan de hand hiervan wordt gewerkt aan een meerjaren vervangingsprogramma. Deze afscheidingen hebben te lijden onder bodemdaling, waterpeilverlaging, slijtage en mogelijk ook aardbevingen. Het waterschap is al veel eerder aansprakelijk gesteld; we laten nader onderzoek verrichten en gaan (Europese) subsidiemogelijkheden verkennen. Het risico van instorten is de moeite in te schatten. We nemen een bedrag mee van € 1.000.000 (€ 250.000 per jaar) voor "calamiteiten"/noodreparaties.

De beschoeiingen in de gemeentelijke vijvers en watergangen zijn nog niet geïnventariseerd. De kans op instorten en gevolgschade is hier aanzienlijk kleiner dan bij de beschoeiingen en kademuren in het Boterdiep.

Impact en kans:

Impact (€)	0	1.000	500.000	500.000	1.000.000	1.000.000
Kans	0 %	45 %		45 %		10 %

Beheersmaatregelen:

Beheersplannen actueel houden en onderhoudsniveau van beschoeiingen en kademuren in beeld brengen.

Risico 8: Verlaagde algemene uitkering uit het gemeentefonds

Risico-eigenaar: Afdelingshoofd Middelen	
Toelichting: De omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds blijft de komende jaren een belangrijke onzekere factor. Nieuwe Rijksbezuinigingen kunnen niet worden uitgesloten. Deze zullen dan ongetwijfeld ook weer effect hebben op het gemeentefonds. Uitgaande van de vorige bezuiniging is een korting van maximaal 5% niet ondenkbaar. Dit zou neer komen op ongeveer € 500.000. De impact en de kans zijn echter zeer moeilijk in te schatten en hoogst onzeker.	

Impact en kans:					
Impact (€)	0	1.000	250.000	250.000	500.000
Kans	10 %	50 %		30 %	10 %

Beheersmaatregelen: In de begroting voorzichtig ramen en de ontwikkelingen nauwlettend volgen.	

Risico 9: Extra kosten invoering Antwoord ©

Risico-eigenaar: Gemeentesecretaris/afdelingshoofd staf Concern	
Toelichting: Betreft kosten voor realisatie van o.a. DMS, Kennisbank, inrichting koppelingen/zaakgericht werken, virtueel KCC. Op dit moment vallen de kosten lastig in te schatten. Op de algemene reserve is een claim van € 300.000 opgenomen. Voorts is in de meerjarenraming ingaande 2015 structureel € 70.000 geraamd. De daadwerkelijke kosten hangen sterk af van ons ambitieniveau. We geven echter uitvoering aan “Antwoord ©” in samenwerking met Winsum en De Marne. Dit betekent dat we op onderdelen mee gaan doen en dus niet volledig autonoom zijn. Er is een risico aanwezig dat € 300.000 incidenteel, onvoldoende zal zijn om alle kosten in de komende jaren te dekken. Dit houdt verband met het feit dat de aanbesteding nog niet is afgerond.	

Impact en kans:					
Impact (€)	0	1.000	100.000	100.000	250.000
Kans	30 %	30 %		30 %	10 %

Beheersmaatregelen: Ontwikkelingen goed in de gaten houden en sturen op onze ambities. Deze zullen voor een groot deel het risico bepalen.	

Conclusie ten aanzien van het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De beschikbare weerstandscapaciteit is idealiter minimaal gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit. Indien dit niet het geval is, met andere woorden de beschikbare weerstandscapaciteit is lager dan de benodigde weerstandscapaciteit, zijn er onvoldoende middelen om de nadelige financiële gevolgen van de risico's op te vangen.

Gezien het feit dat onze beschikbare weerstandscapaciteit momenteel afgerond € 6.346.319 bedraagt en onze benodigde weerstandscapaciteit € 2.800.000 bedraagt, mag geconcludeerd worden dat onze weerstandsvermogen momenteel ruim voldoende is.

Kengetallen

Om de raad meer inzicht te geven in de financiële positie van gemeenten heeft de wetgever een aantal kengetallen voorgeschreven. Naast het structurele begrotingsevenwicht wordt het belang van de financiële positie ook steeds meer van belang geacht. Onderstaand is een overzicht opgenomen met de voorgeschreven kengetallen. Deze worden daarna kort toegelicht.

	Kengetallen	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
1)	Netto schuldquote	57%	74%	53%
2)	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	31%	47%	30%
3)	Solvabiliteitsratio	52%	47%	63%
4)	Kengetal grondexploitatie	21%	24%	18%
5)	Kengetal structurele exploitatieruimte	0%	0%	2%
6)	Kengetal belastingcapaciteit	100%	98%	98%

Norm

De gezamenlijke provinciale toezichthouders hebben normen opgesteld. Zij hebben gekozen voor een indeling in drie categorieën. Waarbij kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en C het meest risicovol. In onderstaande tabel hebben wij de normering opgenomen.

	Kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1)	Netto schuldquote	<90%	90%-130%	>130%
2)	Netto schuldquote gecorrigeerd	<90%	90%-130%	>130%
3)	Solvabiliteitsratio	>50%	20%-50%	<20%
4)	Kengetal grondexploitatie	<20%	20%-35%	>35%
5)	Kengetal structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
6)	Kengetal belastingcapaciteit	<95%	95%-105%	>105%

Toelichting

1) Netto schuldquote/

2) Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de totale baten. Het kengetal geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Bij 1) worden de leningen die we hebben uitstaan buiten beschouwing gelaten, bij 2) is hiermee wel rekening gehouden.

Een netto schuldquote (1)) tussen 0% en 100% is acceptabel/wordt als normaal beschouwd, boven de 100% is er weinig leencapaciteit over. Wanneer het percentage boven de 130% uitkomt, is er sprake van een zeer hoge schuldpositie.

3) Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Voor gemeenten geldt dat een ratio tussen de 20% en 70% als normaal wordt gezien. Voor solvabiliteit geldt dat hoe hoger het percentage hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

4) Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de waarde van de (bouw-)gronden en het totaal aan (geraamde) baten. Het percentage geeft een indicatie van het risico, hoe lager het percentage des te geringer het risico.

5) Kengetal structurele exploitatieruimte

Dit kengetal maakt het mogelijk om het structurele evenwicht van de begroting te beoordelen. Het percentage geeft een verhouding weer tussen structurele lasten en structurele baten. Een positief percentage geeft aan de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten af te dekken.

6) Kengetal belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hieruit valt af te leiden of de gemeente nog ruimte heeft om financiële tegenvallers op te kunnen vangen, middels een verhoging van belastingen.

3.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De kosten van onderhoud van kapitaalgoederen maken een substantieel deel uit van de exploitatie. De kosten komen op diverse plaatsen in de begroting voor. Een helder en volledig overzicht van deze kosten is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente.

De gemeente Bedum is, voor een plattelandsgemeente, qua oppervlakte redelijk compact. De openbare ruimte is grotendeels bij de gemeente in beheer. Voor het goed kunnen functioneren van de inwoners zijn veel kapitaalgoederen nodig: wegen, riolering, verlichting, openbaar groen, bruggen, gebouwen en sportvoorzieningen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is mede bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten. Voor de kapitaalgoederen geldt dat er geen noemenswaardig achterstallig onderhoud is. In financieel opzicht zijn de beheerplannen meegenomen in de begroting.

Omschrijving	Huidig niveau	Gewenst niveau	Huidig budget expl. 2016	Realisatie 2016	Investerings-krediet 2016	Realisatie invest.krediet 2016	Budget-overheveling	Toevoeging/ onttrekking res./vrz.
Wegen	goed	goed	975.791	779.208	-	-	-	191.757
Riolering/Water	goed	goed	795.518	458.735	481.430	28.562	-	151.222
Groen	redelijk	goed	671.007	635.514	-	-	40.536	-
Gebouwen	goed	goed	184.059	184.059	48.794	-	-	71.042
Bruggen	goed	goed	68.663	207.500	-	-	-	-138.838
Openbare verlichting	redelijk	goed	125.183	101.996	127.500	11.258	-	-

Voor een aantal onderdelen beschikken wij over beheersprogramma's.

Het beleid van de gemeente Bedum voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018
- Groenbeleidsplan
- Groenbeheerplan Gemeente Bedum 2013-2018
- Beheerplan Wegen 2014-2018
- Beleidsplan Openbare Verlichting Gemeente Bedum 2013-2018
- Onderhoud Bruggen 2016 t/m 2020
- Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen

Wegen

Binnen onze gemeente werken wij met een systeem van rationeel wegbeheer. Hiervoor is de nodige software aangeschaft die werkt volgens de landelijk erkende CROW systematiek.

Hiertoe worden regelmatig alle wegen op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Deze gegevens worden in het systeem ingelezen waarna de benodigde onderhoudsbehoefte kan worden bepaald. Bij deze onderhoudsbehoefte behoren de benodigde financiële middelen voor het komende jaar als ook voor een langere periode. Tevens wordt aangegeven welke maatregelen voor welke wegen nodig worden geacht.

In het verleden is op basis van een meerjarig overzicht de gemiddelde benodigde financiële onderhoudsbehoefte bepaald. Conform de besluitvorming hierover is het beschikbare budget bepaald voor een langere periode.

In de raadsvergadering van 18 juni 2014 is het beheerplan wegen vastgesteld voor de jaren 2014-2018. Op grond van dit plan wordt jaarlijks het onderhoud aan de wegen uitgevoerd.

Er vindt afstemming plaats met andere aspecten waarbij gedacht kan worden aan rioleringswerkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

Riolering

Ook voor onze riolering beschikken wij over een systeem van rationeel rioolbeheer. De systematiek is vergelijkbaar met die van wegbeheer. Ook hierbij worden, zij het niet jaarlijks, inspecties aan het riool uitgevoerd. Het voor onderhoud opgenomen budget is bepaald door het budget van het afgelopen jaar, verhoogd met een index voor prijsstijgingen. Voor investeringen zijn reserveringen opgenomen op de investeringslijsten.

In 2013 heeft de clustersamenwerking BMW/NZV een nieuw gezamenlijk product gerealiseerd. Het Afvalwaterbeleidsplan is de vervanger van de individuele gemeentelijke rioleringsplannen. In het hoofddocument van het Afvalwaterbeleidsplan is de gezamenlijke visie en een maatregelenpakket gedefinieerd. In de gemeentelijke specificaties zijn de individuele maatregelen en de rioolheffing vastgelegd. Voor het uitvoeringsprogramma zal afstemming plaatsvinden met het meerjarenonderhouds-programma wegen.

Groen

Ook voor ons openbaar groen beschikken wij over een systeem van rationeel groenbeheer. Hierbij is de totale hoeveelheid groen opgenomen en uitgesplitst naar diverse soorten. Al deze soorten vergen bepaalde onderhoudsmaatregelen met bepaalde frequenties. Deze gegevens worden gebruikt bij het vergelijken met de aanbidding van Ability die een deel van ons openbaar groen onderhoudt. Het andere deel wordt onderhouden door eigen personeel van de gemeente.

In de raadsvergadering van 21 januari 2010 is het Groenbeleidsplan voor het openbaar groen binnen de bebouwde kommen vastgesteld. Het groenbeleidsplan geeft de richting aan waar we naar toe willen met het groen in de gemeente. Het laat de hoofdlijnen zien voor het openbaar groen voor de komende 10-15 jaar. In 2013 is het Groenbeheerplan 2013-2018 vastgesteld. Dit plan dient als handvat voor het onderhoud in de komende 5 jaar. Voor ieder jaar wordt een onderhouds- of werkplan gemaakt om de doelen en aanbevelingen uit het beheerplan te verwezenlijken.

Het blijft een opgave om ondanks kostenstijgingen en bezuinigingen een traditioneel hoog onderhoudsniveau vast te houden. Door omvorming van groen en door een effectieve inzet hopen we de onderhoudskosten te verlagen en daarmee dat niveau vast te houden.

Gebouwen

Voor alle gemeentelijke gebouwen is een systeem van planmatig meerjarig onderhoud (MJOP) uitgewerkt. Hiervoor is door een extern adviesbureau het benodigd onderhoud voor de komende 10 jaar in beeld gebracht. Op basis van inspecties zal per jaar bekeken worden welke onderhoudswerkzaamheden voor dat jaar en het komend jaar benodigd zijn. Een actualisatie van het gehele onderhoudsplan zal om de 3 à 4 jaar plaatsvinden; dan zal het plan zo nodig worden bijgesteld. De benodigde bedragen zijn opgenomen in de begroting. Deels zijn de middelen in een onderhoudsvoorziening opgenomen, deels zijn de middelen opgenomen op de investeringslijsten. De onderhoudsvoorziening wordt gevoed door een vaste dotatie per jaar.

Water

In 2008 en 2009 zijn alle gemeentelijke watergangen gebaggerd. Wat nu nog ontbreekt, is een goed beeld van de onderhoudstoestand van alle beschoeiingen die wij in eigendom en beheer hebben. Een inventarisatie hiervan moet nog plaatsvinden. Onze gemeente doet mee aan het project ecologie en water, dat erop is gericht om de waterkwaliteit van oppervlaktewater te verbeteren.

In 2008 is ingestemd met de beslisnota Kader Richtlijn Water, “Schoon en gezond water in Noord-Nederland. Daar waar mogelijk wordt hemelwater afgekoppeld van de riolering. Afkoppelen verkleint de kans op overlopende riolen en vermindert de vuiluitworp uit het riool. Samen met de BMW gemeente en

het waterschap Noorderzijlvest wordt in het afvalwaterteam gewerkt aan optimalisatie van het afvalwatersysteem

Bruggen

In 2014 is een nieuwe inspectieronde uitgevoerd van alle bruggen die wij in eigendom en beheer hebben. Aan de hand van deze inspectie is een beheerplan bruggen 2016-2020 opgesteld. Deze is in 2016 aan uw raad aangeboden en vastgesteld.

Openbare Verlichting

In 2013 is het beleidsplan Openbare Verlichting 2013-2018 door uw raad behandeld. Doel van dit beleidsplan is om dicht bij alle ontwikkelingen op de markt te blijven en om te zorgen voor de bestuurlijke en financiële waarborging van keuzes die gemaakt worden. In het beleidsplan wordt aandacht besteed aan de functies van openbare verlichting, keuzemogelijkheden, technologische ontwikkelingen als energiebesparing, duurzaam inkopen en dergelijke. Onderdeel van het beleidsplan is ook een maatregelenplan en een financiële onderbouwing voor een periode van 10 jaar.

Diversen

Naast de hierboven al genoemde zaken beschikt onze gemeente over meer kapitaalgoederen. Hierbij valt te denken aan verkeersborden, sportvelden e.d. De daarvoor beschikbare middelen in de begroting zijn afgeleid van de vorige begroting en worden meestal alleen gewijzigd met het index percentage.

3.2.4 Financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) geeft een belangrijk, bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van de treasuryfunctie, alsmede voor het scheppen van voorwaarden om deze te kunnen uitvoeren.

Door uw raad is op 29 oktober 2009 het treasurystatuut vastgesteld. In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten.

De treasuryfunctie van de gemeente Bedum richt zich op:

- a. het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- b. het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente) resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico, koersrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico;
- c. het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- d. het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Algemeen beleid

Het door ons al jaren gevoerde beleid wordt gecontinueerd. Dit betekent dat de rente – ontwikkelingen nauwgezet worden gevolgd, met name indien onze financieringspositie aanleiding geeft tot het aantrekken van vaste geldleningen. Bij het aantrekken van geld doen wij veelal zaken met de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten te Den Haag.

Voor het uitzetten van geld is voorwaarde dat onze belegging uitsluitend wordt toevertrouwd aan een instelling met een AA – rating. In de praktijk betekent dit, mede op grond van onze overeenkomst met de BNG (AAA – rating), dat wij ons geld bij deze bank beleggen. Naast beleggingen bij instellingen met een zogenaamde AA – rating hebben wij een tweetal leningen verstrekt aan woningstichting Wierden en Borgen. Deze verstrekking vindt plaats in het kader van onze publieke taak.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een instrument ter beperking van het renterisico. Tot de limiet mag met kort geld worden gefinancierd; bij overschrijding van de limiet dient op termijn voorzien te worden in vaste financiering. Op een begrotingstotaal van bijna € 22.500.000 bedraagt de kasgeldlimiet voor 2016

€ 1.912.500. Dit is 8,5% van het begrotingstotaal. Onze netto vlottende schuld (exclusief saldo crediteuren) mag gedurende het dienstjaar deze limiet niet overschrijden.

Risicobeheer

Vanuit de doelstellingen van het treasurybeleid valt af te leiden dat risico's zijn te onderkennen ten aanzien van de rente, krediet en liquiditeit. De Wet Fido geeft een aantal verplichte elementen aan die de genoemde risico's beperken of elimineren. Het doel van het treasurystatuut is o.a. deze risico's te beperken c.q. te beheersen. Een belangrijke eis uit de Wet Fido is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer voorzichtig dient te zijn. De gemeente Bedum heeft geen beleggingen die niet in het verlengde van de publieke taak liggen.

Renterisico

De rentegevoeligheid, het renterisico, kan worden gedefinieerd als het gevaar van ongewenste veranderingen van de financiële resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. De wettelijke vastgestelde renterisiconorm van 20% houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Op een begrotingstotaal van bijna € 22.500.000 bedraagt de renterisiconorm € 4.500.000. Gezien het feit, dat onze jaarlijkse verplichte aflossingen € 1.300.000 bedragen en we niet te maken hebben met renteherzieningen, blijven we ruim binnen de wettelijk vastgestelde norm.

Rentevisie

Een rentevisie is een toekomstverwachting over de renteontwikkeling, op basis waarvan een financierings- en beleggingsbeleid wordt gevoerd. Afhankelijk van de (interne of externe) ontwikkelingen zal de gemeente haar rentevisie actualiseren. De rentevisie kan daarbij gebaseerd worden op de rentevisie van enkele gezaghebbende financiële instellingen, zoals onze “huisbankier” de BNG.

De rente op de kapitaalmarkt (lang geld) schommelt de eerste maanden van 2016 rond de 1,0%. Voor eigen financieringsmiddelen en voor de berekening van de kapitaallasten hebben wij gecalculeerd met 3,5% rente.

De rente voor aan te trekken kort geld schommelt rond de 3,30% en de rente voor weg te zetten kort geld is op het moment van schrijven 0,5%.

Renterisico op kasgeld

Voor het liquiditeitenbeheer heeft de gemeente lopende rekeningen bij de BNG, de Rabobank en de ING. De betalingen en ontvangsten lopen hoofdzakelijk via de BNG. Om een lagere EMU-schuld te bewerkstelligen voor de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden) is per 1 januari 2014 het ‘schatkistbankieren’ verplicht gesteld voor decentrale overheden. Het aanhouden van middelen in de schatkist van het Rijk moet zorgen voor een lagere financieringsbehoefte van het Rijk.

Het schatkistbankieren houdt in dat ‘overtollige’ liquide middelen van decentrale overheden moeten worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Aan het schatkistbankieren zijn regels en voorwaarden verbonden. Onder andere moeten liquide middelen boven een drempel van 0,75 % van het begrotingstotaal worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Hierbij geldt een minimum van € 250.000,00. Overtollige middelen moeten dagelijks worden overgeboekt naar de schatkist. Over de middelen die aangehouden worden bij de schatkist wordt een daggeldrente vergoed tegen het zogenaamde eoniatarief. Op dit moment (medio april 2017) is dit rentetarief -/- 0,358%.

Tevens wordt er een kas bijgehouden. Kastransacties worden tot een minimum beperkt. Ook de omvang van de kas is minimaal.

Liquiditeitsrisico's

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat ontstaat, indien door wijzigingen in de liquiditeitenplanning en meerjaren investeringsplanning de financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen.

Zoals uit bovenstaande blijkt kunnen er, indien de liquiditeitsplanning anders loopt dan gepland, behoorlijke fluctuaties ontstaan met alle financiële gevolgen van dien. Vooralsnog is er sprake van een evenwichtige spreiding over het gehele jaar. Ook de uitvoering van het investeringsplan speelt een belangrijke rol: Hiervoor is het noodzakelijk om op het juiste moment de financieringsmiddelen beschikbaar te hebben. Tot nu toe zijn de liquiditeitsrisico's altijd beperkt geweest.

Debiteurenrisico's

Ten aanzien van de post debiteuren kan het risico gedefinieerd worden als de kans op het te laat of niet-ontvangen van gelden van debiteuren. Door de aard van de gemeentelijke activiteiten loopt de gemeente een gering debiteurenrisico. Voornamelijk hogere overheden zijn de belangrijkste debiteuren. Daar waar nodig worden tijdig invorderingsmaatregelen getroffen

Koers- en valutarisico's

Deze risico's hebben betrekking op de kans dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen op de valutamarkt. De gemeente loopt geen risico's als het gaat om koers- en valutarisico's omdat geen gelden zijn uitgezet in vreemde valuta.

3.2.5 Bedrijfsvoering

Doel van de paragraaf bedrijfsvoering

In het duale stelsel gelden voor de gemeenteraad de zogenaamde 3 W's: wat willen bereiken, wanneer moet het gerealiseerd zijn en wat mag het kosten. Het college draagt zorg voor de uitvoering van het programma en gebruikt daarvoor het beschikbare budget op de meest effectieve en efficiënte wijze. In de opzet van de paragraaf bedrijfsvoering wordt dit onderscheid vastgehouden. Deze paragraaf gaat vooral in op de hoofdlijnen van beleid. Verder worden de bestuurlijke wensen ten aanzien van bestaand en nieuw beleid in beeld gebracht. Op grond van de controlerende taak, waarvoor de rekenkamerfunctie is ontwikkeld, kan de raad toetsenderwijs het zoeklicht op bepaalde zaken zetten in relatie tot het doel waarvoor budget beschikbaar is gesteld.

Aangezien de te bereiken doelen sterk samenhangen met de gemeente als dienstverlenende organisatie, wordt de raad in de paragraaf bedrijfsvoering een indruk gegeven van de wijze waarop de bedrijfsvoering plaats vindt en welke ontwikkelingen gaande zijn. Dit is noodzakelijk vanwege de directe relatie tussen de bedrijfsvoering en het middelenbeleid. In de kaderstellende functie van het middelenbeleid is een hoofdrol voor de raad weggelegd.

Planning- en Controlcyclus

De Planning- en Controlcyclus is erop gericht systematisch en gemeentebreed de gewenste effecten en doelen af te wegen, prioriteiten te bepalen, uit te voeren en te verantwoorden. Met een meerjarig beeld van een sluitende exploitatie kan evenwichtige besluitvorming plaatsvinden, mits ook de risico's goed in beeld zijn gebracht. Vanaf 2004 is de cyclus afgestemd op de duale verhouding tussen raad en college. De begroting en de jaarrekening zijn afgestemd op de aangepaste rollen van raad en college. Dit geldt ook voor de tussentijdse rapportages. Het tussentijds wijzigen van de begroting (niveau van aan de raad voor te leggen begrotingswijzigingen) is veranderd. Verfijning in het systeem van budgethouderschap en budgetbewaking is gerealiseerd en wordt verder geïmplementeerd. De regeling is inmiddels aangepast. De verfijning heeft er toe geleid dat budgetten nog adequater worden bewaakt en de "juiste" houder van het budget verantwoording aflegt over de uitvoering van het programma. Dit laatste is vooral van belang voor budgetten waarvan het houderschap en de uitvoering zijn verdeeld over meerdere afdelingen. Sinds 2010 wordt gewerkt met het pakket Civision Middelen. Qua functionaliteit beantwoordt dit pakket aan de door ons in het kader van de P&C – cyclus gestelde doelen.

Communicatie

Een belangrijke inspanning is gelegen in de verdere verbetering van de relatie met de burger. Hiertoe is in het verleden een klanttevredenheidsonderzoek gehouden. De uitkomsten waren bemoedigend maar nodigen uit tot het doorvoeren van verbeteringen. In werkgroepverband en op managementniveau is dit verder opgepakt. In 2011 is het onderzoek in het kader van www.waarstaatjegemeente.nl doorgevoerd. In 2013 is dit onderzoek herhaald. In vergelijking met 2011 is de waardering voor de gemeentelijke dienstverlening minimaal gelijk gebleven en op onderdelen zelfs nipt toegenomen. Dit stemt tevreden omdat de formatie met bijna 5 fte is ingekrompen. Ondanks alle technische ontwikkelingen blijven wij een beleid voorstaan waarin burgers langs alle kanalen met de gemeente in contact kunnen komen maar waarin de fysieke balies vooralsnog een belangrijk kanaal blijven. Herhaling daarna is achterwege gebleven, mede vanwege de voorgenomen plannen ten aanzien van de bestuurlijke inrichting.

De website is opgeleverd en voldoet aan de laatste richtlijnen. Verdere digitale dienstverlening wordt uitgerold door uitbreiding van het aantal producten in de gemeentewinkel, zij het binnen verantwoorde financiële kaders. Tezamen met Gemeenteoplossingen wordt geïnvesteerd in beveiliging van DigiD. Op last van de Minister wordt bij gemeenten een assessment afgenomen om te kunnen beoordelen of een veilig gebruik van DigiD is geborgd. De gemeente heeft dat assessment doorstaan en mag daarom DigiD blijven gebruiken.

In BMW verband is verder een start gemaakt met Antwoord©. Met dit concept zijn gemeenten in 2015 de herkenbare ingang voor de overheid. Met de komst van de RUD, nu Omgevingsdienst, dienen gemeenten per 1 januari 2014 te beschikken over een front – office voor de Wabo – taken in de vorm van een Klant Contact Centrum. Ter voorbereiding op de inrichting c.q. vormgeving van een KCC zijn de klantcontacten

geanalyseerd. De uitkomsten vormen de basis voor onze gedachtenvorming inzake verbetering van onze dienstverlening aan de burger zonder ingrijpende aanpassingen aan het gebouw. Annex aan deze ontwikkeling is de invoering van digitaal zaakgericht werken. Dit betekent een andere rol van het archief omdat informatie meer binnen handbereik van de medewerkers komt te liggen. Uitrol over de organisatie vindt gefaseerd plaats. Deze ontwikkeling kan niet los worden gezien van maatschappelijke ontwikkelingen. Zo is bij wet vastgelegd dat Omgevingsvergunningen digitaal moeten kunnen worden afgewikkeld. Dat dwingt ons die faciliteit te bieden en zorg te dragen voor digitale archivering. In aanvulling hierop is in BMW verband een start gemaakt met het gebruik van VIND ter ondersteuning van de klantcontacten. Met het gebruik van VIND wordt beoogd nog meer vragen dan nu het geval is in het eerste klantcontact van een passend antwoord te voorzien waardoor doorverwijzing verder wordt teruggedrongen. Daarnaast is, zoals boven aangegeven, in 2015 een start gemaakt met de inrichting van JOIN, een zaakstelsel dat dient ter ondersteuning van onze bedrijfsprocessen. Af te wikkelen zaken kunnen digitaal beter en meer integraal in de afwikkeling worden gevolgd. In 2016 is een start gemaakt met de eerste processen. In 2016 is bescheiden budget vrijgemaakt voor gebruik van social media. Implementatie daarvan vindt in 2017 plaats.

De gemeente als werkgever

Na de vaststelling van de toekomstvisie buitendienst zijn op een aantal vacatures gekwalificeerde medewerkers aangetrokken. Overigens kent de organisatie nog steeds weinig verloop. Gelet op de toenemende vergrijzing zal de gemeente als werkgever zich echter nadrukkelijk als interessante en moderne werkgever moeten manifesteren. De kracht van de gemeente ligt daarbij met name in de ontwikkeling van een goed stelsel van secundaire arbeidsvoorwaarden, een krachtige, veelzijdige werkgever en het bieden van faciliteiten voor ‘eigen kweek’ van jonge mensen tot vakspecialisten in het openbaar bestuur. Dit kan worden gerealiseerd door een systeem van strategisch opleiden waarin onder meer door competentie management wensen van zowel werkgever als werknemer nader op elkaar worden afgestemd. In het verband van BMW is een voorzichtige start gemaakt met Het Nieuwe Werken. De eerste ervaringen zijn positief en leiden ertoe dat daar waar mogelijk het concept onder voorwaarden wordt ingevoerd. Als gevolg van de regionalisering van de brandweer zijn zowel de vrijwilligers als de beroepsmedewerkers per 1 januari 2014 over gegaan naar de regio. Dit laat onverlet dat wij, ondanks de gewijzigde werkgeversrol, de voor onze gemeente actieve vrijwilligers koesteren om hun vrijwillige inzet voor deze verantwoordelijke taak vanuit de overtuiging dat we op deze wijze de brandweezorg betaalbaar kunnen houden.

De huidige structuur, met vier lijnafdelingen en een staforgaan, dateert van 1 maart 2006.

De structuur is inmiddels geëvalueerd en in onze vergadering van 24 september 2013 vastgesteld. Belangrijkste conclusie is dat de structuur op dit moment voldoende waarborgen biedt voor een adequaat functionerende organisatie.

Op basis van deze structuur ziet de personele bezetting van de gemeente Bedum er als volgt uit:

Afdeling		Fte
Middelen		12,55
VROM *		11,89
Openbare werken	voorbereiding	6,00
	beheer en onderhoud*	18,80
Welzijn & Burgers		13,75
Concern		4,01
Gemeentesecretaris		1,00
Griffier		0,72
Totaal		68,75

* In vorenstaande cijferopstelling is rekening gehouden met de beschikbare formatie voor schoonmaak (VROM) en beheer sportaccommodaties (OW).

In het kader van de bezuinigingen is € 200.000 ingeboekt als taakstellende bezuiniging op de ambtelijke formatie. Ingaande 1 januari 2013 is deze taakstelling gerealiseerd. De ambtelijke formatie is uit hoofde van bezuiniging tot en met 2014 met 5,4 FTE ingekrompen. In 2014 is aanvullend € 52.000,- op de ambtelijke formatie bezuinigd en desondanks is voor uitbreiding van taken formatie op de begroting gebracht, te weten voor BAG / BWT en voor archiefbeheer.

Met ingang van 2005 neemt de gemeente Bedum het zogenaamde IZA bedrijfszorgpakket af. Het IZA Bedrijfszorgpakket omvat een pakket middelen, waarmee het verzuim in de organisatie kan worden verminderd. Het pakket is ontwikkeld op verzoek van bonden en werkgevers. Het pakket is al bij tal van gemeenten in gebruik. Het IZA Bedrijfszorgpakket voorziet in een eigen “zorgnetwerk” waardoor lange wachttijden worden vermeden. Deelname aan de bedrijfszorg wordt gecontinueerd. Uit de evaluatie is gebleken dat Bedum de geboden mogelijkheden optimaal benut.

Verder maken wij sinds april 2006 gebruik van een zelfstandig gevestigde bedrijfsarts. Alhoewel de ervaringen overwegend positief zijn en zich kenmerken door een directere relatie met medewerker en direct leidinggevende is besloten om samen met onze beoogde fusiepartners te kiezen voor een gezamenlijke bedrijfsarts. Na aanbesteding is dat Zorg van de Zaak geworden.

De laatste jaren is er een duidelijke tendens bij overheidsorganisaties om in te kunnen spelen op ruimere opvattingen over functiewaardering en de mogelijkheid die dit instrument biedt als proces voor beheersing van de organisatie en de werkprocessen.

Het vanuit de organisatie beschrijven van functies biedt de mogelijkheid ook rekening te houden met organisatiedoelen. Deze wijze van functie beschrijven wordt “organiek beschrijven” genoemd.

Dit verschilt duidelijk van de “mensgerichte beschrijvingen”. De organieke beschrijving geschiedt door het management. De medewerker mag daar inhoudelijk op reageren.

Organieke beschrijvingen bevorderen de efficiency en doelmatigheid door eenvoudige procedures met een korte doorlooptijd. Organieke beschrijvingen kunnen worden gebruikt voor andere onderdelen van het personeelsbeleid, bijvoorbeeld de werving van personeel.

Inmiddels is een nieuw systeem opgeleverd onder de naam HR21. Dit systeem is ontwikkeld onder eindverantwoordelijkheid van de VNG. De VNG wordt tevens eigenaar van het systeem. Na de beoogde fusiepartners is in 2016 ook Bedum op dit systeem overgegaan. Met ondersteuning van Leeuwardaal is de implementatie voorspoedig en in een kort tijdsbestek ingevoerd. Op 22 maart 2011 is door ons college het levensfasebeleid vastgesteld, gericht op de duurzame inzet van medewerkers. In dit beleid is rekening gehouden met de uitkomsten van externe onderzoeken van zowel het ABP (Active Aging) en IZA (Duurzame inzetbaarheids monitor).

Actualisatie van de RI&E (Risico Inventarisatie en Evaluatie) is een proces waaraan permanent aandacht wordt besteed. Bedum is tot slot in het bezit van een gemotiveerde BHV – organisatie.

Actueel is de afschaffing van de ambtenarenstatus. Ook de Eerste Kamer heeft inmiddels ingestemd. De invoering is voorzien per 1 januari 2019.

Bij de voorjaarsnota is eenmalig extra budget beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van ons zorgloket en voor ondersteuning van de afdeling openbare werken vanwege langdurige ziekte. In de najaarsnota is budget bij geraamd voor extra formatieve inzet voor de WOZ vanwege de aardbevingsproblematiek.

Ondernemingsraad

De gemeente kent een actieve en betrokken Ondernemingsraad. In 2014 hebben vier leden afscheid genomen. Inmiddels is de Ondernemingsraad weer op sterkte. Met de regionalisering van de Brandweer en de overgang van de medewerkers naar de Veiligheidsregio is de Onderdeelcommissie voor de brandweer vervallen. De Ondernemingsraad wordt in de verslaglegging ambtelijk ondersteund. Met de inzet van de leden voor de vervulling van de OR – taken is in de berekening van productieve uren rekening gehouden; vervangende inzet in budget is niet beschikbaar. Grosso modo gaat het om een bedrag van € 50.000. Alhoewel in de CAO sector Gemeenten 2007 – 2009 is vastgelegd dat gemeentelijke werkgevers aan het begin van iedere zittingsperiode een convenant sluiten met daarin afspraken over de benodigde inzet voor het

OR – werk en de compensatie daarvoor, is dit convenant in Bedum nog niet ondertekend. Budgettaire redenen liggen hieraan ten grondslag. Met de Ondernemingsraad is bezien op welke wijze in het kader van de bedrijfsvoering tot een passende oplossing kan worden gekomen. Door aanpassing van de vergaderstructuur is de Ondernemingsraad erin geslaagd de beschikbare tijd effectief in te zetten. Binnen de stafafdeling Concern is vier uur formatie beschikbaar voor het ambtelijk secretariaat.

Informatiebeleid

Per 1 mei 2012 is sprake van één afdeling I&A voor de BMW gemeenten. Beide medewerkers van Bedum zijn op alternatieve functies geplaatst en zijn niet meegegaan naar de nieuwe organisatie. Sinds maart 2013 draait Bedum ook op het serverpark in het gemeentehuis van De Marne. Realisatie van de zogenaamde i – NUP doelstellingen wordt geïnitieerd door de nieuwe I&A - afdeling en realisatie in gezamenlijkheid opgepakt. Tot 2015 betekent dit voor gemeenten dat gewerkt wordt aan een herkenbare ingang voor burgers tot de overheid via KCC's, herkenbare telefoonnummers en digitale loketten. Gemeenten worden geacht de basisgegevens kwalitatief op orde te hebben. Waar nodig wordt onderling samengewerkt en waar nodig en gewenst basisgegevens van andere overheden gebruikt en (werk)processen zo vormgegeven dat gegevens eenmalig worden vastgelegd en meervoudig gebruikt.

Met Winsum en De Marne is gezamenlijk opgetrokken in de invoering en upgradering van Melddesk. Voor de drie gemeenten is Melddesk per 1 januari 2010 geoperationaliseerd. De afwikkeling van klachten wordt dan, ook in communicatieve zin, verder geprofessionaliseerd en het systeem gaande weg verder uitgerold. Op dit moment wordt VIND geïmplementeerd waarmee burgers langs digitale weg antwoord wordt geboden op een belangrijk deel van hun vragen. De aanbesteding van zaakgericht digitaal werken is in het verslagjaar afgerond en gestart is met de implementatie van het systeem.

Huisvesting

Zowel het gemeentehuis als het onderkomen aan de Industrieweg voldoen naar de huidige inzichten aan de daarvoor geldende wettelijke regels. De rookruimte is onderwerp van aandacht en nadere studie vanwege de inrichting en ontoereikende ventilatie.

Organisatieontwikkeling

Het mandaatstatuut is op dit moment onderwerp van herziening. Afronding is voorzien in 2017. Daarnaast is de buitendienst nu VCA gecertificeerd. Een nieuwe, zware, audit is voorzien in het eerste kwartaal 2017.

Samenwerking

In de gemeenteraad van 3 juni 2010 is de samenwerking met Winsum en De Marne geformaliseerd met de vaststelling van een convenant. De in gang gezette trajecten zijn in het verslagjaar bestendig. Vooral is ingezet op de samenwerking sociale zaken die begin 2012 materieel geëffectueerd is. Door de discussie over toerekening van overhead over samengevoegde bedrijfsonderdelen en aansluitende de discussie inzake de vorming van een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie in het kader van de Participatiewet is de overgang nog niet geformaliseerd. I&A en P&O zijn per 1 mei 2012 respectievelijk 1 juli 2012 samengevoegd. Voor de samengevoegde bedrijfsonderdelen was het plan, de gemeenschappelijke regeling sociale zaken Winsum en De Marne om te vormen tot een brede regeling waarin de huidige en mogelijk toekomstige samenwerking wordt ondergebracht. Dat voornemen lijkt ingehaald door de plannen in het kader van Werk aan de Winkel. In die plannen was beoogd om de GR Ability te gebruiken voor de bundeling van krachten in het sociale domein. Dat oogmerk wordt, na de vaststelling van het uitvoeringskader, gerealiseerd. In het verslagjaar zijn daarom de voorbereidingen getroffen om sociale zaken BMW, het werkplein en Ability onder te brengen in een nieuwe uitvoeringsorganisatie. Hiervoor is de bestaande GR Ability omgevormd tot de uitvoeringsorganisatie Participatie Noord – Groningen.

De gemeenschappelijke commissie voor de behandeling van de bezwaarschriften is per 1 september 2011 geïnstalleerd. Het functioneren is inmiddels geëvalueerd en geeft geen aanleiding tot aanpassingen.

Per 1 november 2013 is de RUD Groningen (de Omgevingsdienst) operationeel. Plaatsing van de medewerkers is inmiddels afgerond. Het functioneren van de RUD is onderwerp van evaluatie. Daaruit blijkt dat de Omgevingsdienst niet naar behoren functioneert. Hiervoor is een verbeterplan opgesteld. Omdat Bedum slechts de wettelijke taken afneemt raakt het verminderd functioneren ons maar beperkt.

In het licht van de bevindingen van de commissie Jansen is besloten om geen nieuwe samenwerkingsprojecten meer te starten ter voorkoming van onnodige desintegratiekosten. Wel maken we af waar we mee bezig zijn. Zo trekken gemeenten gezamenlijk op in de aanschaf en implementatie van VIND en zaakgericht digitaal werken. Ook de voorbereiding op de uitvoering van de drie decentralisaties doen we in BMW-E verband. In die uitvoering is een soort van netwerkorganisatie ontstaan onder regie van stuurgroep sociaal domein en uitvoering van het MT sociaal domein. Middels kwartaalrapportages bent u geïnformeerd over de voortgang, de uitvoering en het financieel beheer.

Bestuurlijk inrichting provincie Groningen

Naar aanleiding van de bevindingen van de commissie Jansen inzake de bestuurlijke inrichting van Groningen is het provinciebestuur tot de conclusie gekomen dat per 1 januari 2019 gemeenten zouden moeten zijn heringedeeld. Dit zou voor Bedum een einde betekenen van de sedert 1808 bepaalde gemeentegrenzen. Omdat in de raden ook in tweede aanleg geen unanieme steun bleek voor de vorming van een G7 gemeente, is door provincie besloten aanvullende bestuurlijke bijeenkomsten te beleggen. Ook deze leverden geen andere uitkomsten op.

Hierop heeft het provinciebestuur de regie naar zich toe getrokken door open overleg met de G7 gemeenten te starten. Dit is een bevoegdheid op grond van de wet ARHI (spelregels bij herindeling). Tegelijk hebben de raden van de BMW-E (inclusief Eemshaven) gemeenten besloten die (meer haalbare) variant verder uit te werken. Dit heeft in oktober geleid tot een door de vier gemeenteraden bekrachtigde intentie tot fusie. Die intentie wordt vertaald in een herindelingsontwerp dat in januari 2017 in de respectieve gemeenteraden wordt geagendeerd.

Toezicht

Per 1 januari 2013 is het Interbestuurlijk Toezicht gewijzigd. In het kader van het IBT nieuwe stijl is gezocht naar een nieuw evenwicht in de toezichtrelatie met provincie en rijk. Centraal in die relatie staat de P&C – cyclus. Op basis van informatie die in deze cyclus tussen college en raad wordt gewisseld dienen provincie en rijk invulling te moeten geven aan hun toezichthoudende rol. Op onderdelen zal de informatieverstrekking in dat kader worden uitgebreid. Op basis van de evaluatie is gebleken dat afspraken tussen provincie en gemeenten niet helder waren. Hierdoor is de provincie naar haar eigen mening onvoldoende bediend in de eigen informatiebehoefte. Met verduidelijking van de gemaakte afspraken wordt aan die bezwaren tegemoet gekomen. Onze gemeente scoort overwegend goed in de beoordeling. In het verslagjaar is hard gewerkt om de kwaliteit van ons archief op een hoger plan te brengen.

3.2.6 Verbonden partijen

Deze paragraaf gaat in op de partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij tevens een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de deelneming en/of wanneer financiële problemen bij de deelneming kunnen worden verhaald op de gemeente.

Uitgangspunt is dus een financieel en bestuurlijk belang.

Bestuurlijk belang: er is sprake van een 'verbonden partij' als een lid van het college / de raad of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Bij alléén een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht - de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen - is er strikt genomen géén sprake van een verbonden partij (bijvoorbeeld Stichting Welzijn Bedum en de Muziekschool).

De achterliggende gedachte bij de paragraaf verbonden partijen is dat het aangaan van verbindingen met een derde partij voortkomt uit een publiek belang. Verbindingen worden aangegaan om bepaalde publieke taken (efficiënter) uit te voeren. Op degene die in het bestuur van een verbonden partij functioneert, berust de verplichting om (gevraagd of ongevraagd) zich te verantwoorden naar het bestuursorgaan dat betrokkene naar die partij heeft afgevaardigd. Het is voor de raad van belang om inzicht te hebben in de relatie tussen verbonden partij en het publieke belang.

Binnen de gemeente kan met betrekking tot de verbonden partijen een driedeling worden gemaakt in:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen;
- stichtingen.

Hierna wordt een overzicht gegeven van de partijen waarmee onze gemeente is verbonden. Per partij wordt informatie verstrekt.

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheidsregio Groningen

Besluit tot deelname

In de raadsvergadering van 19 september 2013 is besloten tot deelname aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Groningen per 1 januari 2014. Voorheen maakte dit onderdeel uit van Hulpverlening & Openbare Gezondheidszorg Groningen (H&OG).

Deelnemers

Alle 23 gemeenten in de provincie Groningen.

Doel

De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen:

- brandweezorg;
- geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- rampenbestrijding en crisisbeheersing;
- bevolkingszorg;
- melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.

Bestuurlijke deelneming

Namens de gemeente Bedum heeft de burgemeester zitting in het veiligheidsbestuur (algemeen bestuur). De wethouder met het sociaal domein in portefeuille, M. van Dijk, is zijn vervanger.

Financieel belang

In de rekening 2016 zijn de volgende bijdragen verantwoord:

<u>Regionale Brandweer</u>	
Brandweer (incl. meldkamer)	€ 461.038,58
Crisisbeheersing	€ 5.745,00
Gemeentelijke kolom	€ 10.986,00
GHOR	€ 8.010,00
Totaal	€ 485.779,58

Vestigingsplaats

Groningen.

Ontwikkelingen

Geen.

Jaarrekeningresultaat 2016	€ 1.4 mln. (winst na bestemming)	
Eigen Vermogen	€ 4,3 mln. (begin 2016)	€ 4,2 mln. (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 5,0 mln. (begin 2016)	€ 10,4 mln. (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017	€ 0	

Publieke Gezondheid & Zorg Groningen

Besluit tot deelname

In de raadsvergadering van 19 september 2013 is besloten tot deelname aan de gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen per 1 januari 2014. Voorheen maakte dit onderdeel uit van Hulpverlening & Openbare Gezondheidszorg Groningen (H&OG).

Deelnemers

Alle 23 gemeenten in de provincie Groningen.

Doel

De regeling wil bijdragen aan de verlenging van de gezonde levensverwachting en aan het verkleinen van de soms grote gezondheidsverschillen in de provincie Groningen.

Activiteiten die de GGD uitvoert zijn:

- Jeugdgezondheidszorg 0-19 jarigen (JGZ)
- Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz)
- Infectieziektenbestrijding
- Seksuele gezondheid en seksuele hulpverlening
- Tuberculosebestrijding (TBC)
- Forensische geneeskunde
- Reizigersadvisering
- Milieugezondheidszorg
- Technische Hygiëne-Inspecties
- Lokaal gezondheidsbeleid
- Gezondheidsbevordering
- Epidemiologie
- Crisisdienst
- GHOR

Bestuurlijke deelneming

Namens de gemeente Bedum heeft wethouder M. van Dijk, met het sociaal domein in portefeuille, zitting in het algemeen bestuur. Indien nodig, vervangt de burgemeester hem.

Financieel belang

In de rekening 2016 zijn de volgende bijdragen verantwoord:

GGD	Aantal inw.	Tarief	Bedrag
GGD Algemeen	10.440	€ 1,98	€ 20.671,20
Specialistische Zorg en Veiligheid (SZ&V);	10.440	€ 4,53	€ 47.293,20
Lokaal Gerichte Zorg en Jeugd (LGZ&J)	10.440	€ 6,92	€ 72.244,80
Totaal			€ 140.209,20

Vestigingsplaats

Groningen.

Ontwikkelingen

Geen

Jaarrekeningresultaat 2016	€ 460.000 (winst)	
Eigen Vermogen	€ 1,5 mln. (begin 2016)	€ 2 mln. (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 0,8 mln. (begin 2016)	€ 0,7 mln. (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017	€ 0	

Ability

Besluit tot deelname

In de raadsvergadering van 17 april 2003 is besloten tot deelname aan de gemeenschappelijke regeling Ability (voorheen WANN).

Deelnemers

De gemeenten Bedum, Eemsum, De Marne en Winsum.

Doel

Het samenwerkingsverband heeft tot doelstelling, het bevorderen of uitvoeren van activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen of in standhouden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt.

Bestuurlijke deelneming

De deelnemende raden wijzen ieder drie leden aan (waarvan één uit het college van burgemeester en wethouders) voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit één bestuurslid per gemeente aan te wijzen door het algemeen bestuur.

Namens de gemeente Bedum hebben zitting in het algemeen bestuur:

- namens het college: wethouder Van de Kolk (ook zitting in het dagelijks bestuur)
- namens de raad: de heren R. van Bruggen en K.W. Hoekzema (plv. J. Berghuis).

Financieel belang

De deelnemende gemeenten betalen aan Ability een vaste bijdrage van in totaal € 243.000. Daarnaast betalen we op basis van het geraamde tekort in de begroting een voorschot. De ontwerpjaarrekening wijkt positief af ten opzichte van het geraamde tekort.

Vestigingsplaats

Uithuizen.

Ontwikkelingen

Besloten is om één uitvoeringsorganisatie te gaan vormen, waarvan het werkplein Noord-Groningen, SoZaWe en Ability deel uitmaken. Op dit moment wordt door verschillende werkgroepen gewerkt aan de inrichting van de uitvoeringsorganisatie.

Jaarrekeningresultaat 2015	€ 186.000 (verlies)	
Jaarrekeningresultaat 2016	€ 60.000 (winst)	
Eigen Vermogen	€ 863.000 (begin 2016)	€ 922.000 (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 1,4 mln. (begin 2016)	€ 1,2 mln. (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017	n.n.b	

Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG)

Besluit tot deelname

Uw raad heeft in 1985 besloten tot deelname in de gemeenschappelijke regeling ARCG. In de raadsvergadering 20 september 2001 is besloten tot continuering van de gemeenschappelijke regeling.

Deelnemers

De gemeenten Bedum, Groningen, Haren, Grootegast, Leek, Marum, Ten Boer en Zuidhorn.

Doel

Het samenwerkingsverband heeft tot doel de behartiging van de belangen van preventie en het op milieuhygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig van de gemeenten uit de regio, het bevorderen van overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen en het ketenbeheer, en mogelijk andere milieu- en reinigingstaken.

Bestuurlijke deelneming

Per gemeente zit er één lid (door de raad aan te wijzen) in het algemeen bestuur. Namens de gemeente Bedum heeft zitting in het algemeen bestuur de portefeuillehouder dhr. J.W. van de Kolk.

Financieel belang

In 2016 is een bijdrage van € 547.965 betaald voor verwerking huisvuil, GFT en grof huisvuil.

Afvoer huisvuil, grijs afval	€ 463.294,00
Afvoer huisvuil, gft afval	€ 83.114,82
Afvoer grof huisvuil	€ 1.556,35
Totaal	€ 547.965,17

Vestigingsplaats

Groningen.

Ontwikkelingen

Geen.

Jaarrekeningresultaat 2015	€ 158.000 (winst)	
Jaarrekeningresultaat 2016	€ 0	
Eigen Vermogen	€ 1.419.000 (begin 2016)	€ 1.019.000 (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 0 mln. (begin 2016)	€ 0 mln. (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017	€ 0	

Omgevingsdienst Groningen (ODG)

Deelnemers

Alle 23 gemeenten in de provincie Groningen.

Doel

De ODG voert VRH-taken uit op het gebied van de fysieke leefomgeving, in opdracht van de gemeenten en de provincie. Doel is effectiever samenwerken aan toezicht en handhaving door een bundeling van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Bestuurlijke deelneming

Namens de gemeente Bedum heeft wethouder J.W. van de Kolk zitting in het algemeen bestuur.

Financieel belang

In 2016 is een bijdrage betaald van € 33.691.

Vestigingsplaats

Veendam

Ontwikkelingen

Geen

Jaarrekeningresultaat 2015	€ 158.000 (winst)	
Jaarrekeningresultaat 2016	n.n.b. (winst)	
Eigen Vermogen	€ 1.419.000 (begin 2016)	n.n.b. (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 2,7 mln. (begin 2016)	€ n.n.b. (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017	n.n.b	

Vennootschappen

Deelnemingen als gevolg van verkoop aandelen Essent

De aandelen Essent zijn in 2009 verkocht. Onderdeel van de transactie was dat gemeenten aandeelhouder werden van meerdere deelnemingen. In onderstaande tabel staat weergegeven welke nieuwe deelnemingen de gemeente Bedum heeft gekregen, de boekwaarde van de deelneming en een toelichting op de verschillende deelnemingen.

Deelneming	Boek-waarde	Toelichting	
Enexis Holding N.V.	€ 469,11	Essent is opgesplitst in Netwerkbedrijf en een Productie- en Levering Bedrijf. Het netwerkbedrijf blijft in handen van gemeenten en provincies. Het doel van deze vennootschap: a. het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water. b. het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie. c. het doen uitvoeren van alle taken die als gevolg van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld. d. Het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten.	
Jaarrekeningresultaat 2015		€ 265,5 mln. (winst)	
Jaarrekeningresultaat 2016		n.n.b. mln. (winst)	
Eigen Vermogen		€ 3.608 mln. (begin 2016)	n.n.b. mln. (eind 2016)
Vreemd Vermogen		€ 3.426 mln. (begin 2016)	n.n.b. mln. (eind 2016)

Deelneming	Boek-waarde	Toelichting	
Vordering op Enexis B.V.	€ 0.53	Het overnemen van het netwerk door Enexis kon door Enexis niet bekostigd worden. Daarom heeft Essent haar een lening verstrekt. Deze lening is buiten de deal met RWE gehouden. De aandeelhouders hebben deze lening overgenomen. Financiële risico's: De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.	
Jaarrekeningresultaat 2015		€ 22.200 (verlies)	
Jaarrekeningresultaat 2016		€ 16.900 (verlies)	
Eigen Vermogen		€ 850 mln. (begin 2016)	€ 350 mln. (eind 2016)
Vreemd Vermogen		€ 12.2 mln. (begin 2016)	€ 6.3 mln. (eind 2016)

Deelneming	Boek-waarde	Toelichting	
Verkoop Vennootschap B.V.	€ 0.53	Ter verzekering van eventuele schadeclaims is een bedrag uit de deal voor een bepaalde tijd apart gezet. Indien er binnen deze termijn geen schadeclaims worden ingediend, valt deze deelneming vrij. Financiële risico's: Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de Verkopende Aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 113 mln. dat nu nog in het General Escrow Fonds resteert. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.	
Jaarrekeningresultaat 2015		€ 48,9 mln. (winst)	
Jaarrekeningresultaat 2016		€ 430.000 (verlies)	
Eigen Vermogen		€ 84,8 (begin 2016)	€ 1,4 (eind 2016)
Vreemd Vermogen		€ 30,1 mln. (begin 2016)	€ 0 (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017		*	

* Naar verwachting wordt de vennootschap op korte termijn geliquideerd en valt een positief liquidatiesaldo vrij aan de aandeelhouders.

Deelneming	Boek-waarde	Toelichting	
Publiek Belang Electriciteitsproductie B.V.	€ 196,72	De rechter heeft bepaald dat Essent haar 50% belang in EPZ (ondermeer eigenaar van kerncentrale Borssele) niet mocht verkopen. Daarom is dit deel van Essent in handen gebleven van de oud-aandeelhouders van Essent. Financiële risico's: Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.	
Jaarrekeningresultaat 2015		€ 18.000 (verlies)	
Jaarrekeningresultaat 2016		€ 65.000 (winst)	
Eigen Vermogen		€ 1,6 mln. (begin 2016)	€ 1,6 mln. (eind 2016)
Vreemd Vermogen		€ 118.000 (begin 2016)	€ 45.000 (eind 2016)

Deelneming	Boek-waarde	Toelichting
CBL Vennootschap B.V.	€ 0,53	Deze vennootschap beheert een CBL-fonds die ervoor zorgt dat de verkoop op een adequate manier wordt afgehandeld. Deze vennootschap creëert de noodzakelijke randvoorwaarden voor een maximalisatie van de verkoop-

		opbrengst en een optimale (financiële) risicoafdekking. Financiële risico's: Met de voortijdige beëindiging van alle CBL-contracten is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders ter hoogte van het bedrag in het CBL Escrow fonds (\$ 19,7 mln.). Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.	
Jaarrekeningresultaat 2015		\$ 350.000 (verlies)	
Jaarrekeningresultaat 2016		\$ 270.000 (verlies)	
Eigen Vermogen		\$ 9,5 mln. (begin 2016)	\$ 830.000. (eind 2016)
Vreemd Vermogen		\$ 445.000 (begin 2016)	\$ 155.000 (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017		*	

* Naar verwachting wordt de vennootschap op korte termijn geliquideerd en valt een positief liquidatiesaldo vrij aan de aandeelhouders.

Deelneming	Boek-waarde	Toelichting	
CSV Amsterdam B.V. (voorheen Claim Staat Vennootschap B.V.)	€ 0,53	Er loopt nog een procedure tussen Essent en de Staat der Nederlanden. Deze BV draagt zorg voor de afwikkeling van deze procedure. Financiële risico's: Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de Verkopende Aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.	
Jaarrekeningresultaat 2015		€ 51.000 (verlies)	
Jaarrekeningresultaat 2016		€ 3.3 mln. (winst)	
Eigen Vermogen		-/- € 42.000 (begin 2016)	€ 3.2 mln. (eind 2016)
Vreemd Vermogen		€ 50.000 (begin 2016)	€ 162.000 (eind 2016)

NV Bank voor Nederlandse Gemeenten, Den Haag

De gemeente bezit 5.265 aandelen BNG. De aandelen hebben een nominale waarde van € 2,50 per stuk. Door middel van de aandeelhoudersvergadering kan de gemeente invloed uitoefenen op het beleid van de BNG.

De BNG keert jaarlijks een dividend uit. In 2016 is hiervoor een bedrag ontvangen van € 3.148,12. De aandelen BNG zijn voor € 5.370,30 opgenomen op de balans. Gelet op de hoogte van de jaarlijkse dividenduitkering is de marktwaarde van de aandelen vele malen hoger dan de balanswaarde. De aandelen zijn echter niet verhandelbaar.

Jaarrekeningresultaat 2015	€ 226 mln. (winst)	
Jaarrekeningresultaat 2016	€ 369 mln. (winst)	
Eigen Vermogen	€ 4.163 mln. (begin 2016)	€ 4.486 mln. (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 145.348 mln. (begin 2016)	€ 149.514 mln. (eind 2016)
Achtergestelde schulden	€ 31 mln. (begin 2016)	€ 31 mln. (eind 2016)

NV Waterbedrijf Groningen

De gemeente bezit 5 aandelen (nummers 6, 7, 8, 151, 152) van de NV Waterbedrijf Groningen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 453,78 (per aandeel). De aandelen zijn tegen deze waarde op de balans opgenomen. Door middel van de aandeelhoudersvergadering kan de gemeente invloed uitoefenen op het beleid. Op grond van de statuten kan aan de aandeelhouders een winstuitkering worden gedaan. Deze heeft de afgelopen jaren niet plaatsgevonden.

Jaarrekeningresultaat 2015	3.3 mln (winst)	
Jaarrekeningresultaat 2016	n.n.b.	
Eigen Vermogen	€ 67,5 mln. (begin 2016)	n.n.b. (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 76,2 mln. (begin 2016)	n.n.b. (eind 2016)

Stichtingen

Stichting “De Beemden”

Besluit tot deelname

In 1991 is door uw raad besloten deel te nemen in de Stichting De Beemden. In 2010 is besloten vooralsnog geen lid voor te dragen voor benoeming in het bestuur van Stichting “De Beemden”.

Doel

De stichting stelt zich ten doel de exploitatie van:

- het zwembad in de gemeente Bedum;
- andere sportaccommodaties in de gemeente Bedum.

Bestuurlijke deelneming

Het bestuur van de stichting bestaat uit minimaal drie leden. Ons college heeft op 27 april 2010 besloten vooralsnog geen lid voor te dragen voor benoeming in het bestuur van stichting “De Beemden”. Dit heeft vooral te maken met het behoud van een onafhankelijke positie van het betreffende collegelid (portefeuillehouder sportzaken).

Financieel belang

In de jaarrekening 2016 is een bijdrage van € 84.463 aan Stichting zwembad “De Beemden” verantwoord. Aan Stichting zwembad “De Beemden” zijn twee geldleningen verstrekt. De totale boekwaarde bedraagt per 31 december 2016 € 10.469,70.

Ontwikkelingen

Inmiddels is de nieuw aangebrachte technische installatie in het sportcomplex, waartoe ook het zwembad behoort, een jaar operationeel. Dit jaar heeft in het teken gestaan van de afstelling van de installatie. Voorts is het bestuur samen met de dagelijkse leiding bezig om door middel van product vernieuwing in te spelen op de behoeften onder (potentiële) bezoekers. Door middel van het opstellen van een inventief rooster wordt het effectief gebruik van de hoeveelheid oppervlakte water vergroot.

Jaarrekeningresultaat 2015	€ 17.131 (verlies)	
Jaarrekeningresultaat 2016	€ 11.836 (verlies)	
Eigen Vermogen	€ 53.949 (begin 2016)	18.171 (eind 2016)
Vreemd Vermogen	€ 22.875 (begin 2016)	n.n.b. (eind 2016)
Verwachte omvang financiële resultaat 2017	€ 18.861 (verlies)	

3.2.7 Grondbeleid

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van programma's zoals op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, milieu, verkeer en openbare ruimte, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Met grondbeleid kan op (onderdelen van) die programma's gestuurd worden; grondbeleid is een middel om ruimtelijk en sectoraal beleid te verwezenlijken. Tevens heeft grondbeleid een grote financiële impact. De grondexploitatie, inclusief de resultaten hieruit, is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente.

In deze paragraaf komen de ontwikkelingen in 2016, de stand van zaken van de verschillende exploitaties en de mogelijke risico's aan de orde.

Ontwikkelingen in 2016

Per 1 juli 2008 is als onderdeel van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) de Grondexploitatiewet in werking getreden. De centrale doelstelling van deze wet bij particuliere grondexploitatie een verbetering van het gemeentelijke kostenverhaal en de versterking van de gemeentelijke regie bij locatieontwikkeling te realiseren. Uitgangspunt is de verplichting tot kostenverhaal; de gemeente mag hier niet meer van afzien, de kosten moeten verhaald worden op de particuliere ontwikkelaar. In 2016 zijn er geen ontwikkelingen geweest die tot acties op grond van de Grondexploitatiewet nodig waren.

Stand van zaken

In onderstaand overzicht "toelichting op de complexen" zijn lopende en komende exploitaties opgenomen met onder andere de financiële stand van zaken. In het overzicht "toelichting bestemmingsreserves" wordt een overzicht van de bestemmingsreserve Herstructurering en van de bestemmingsreserve 'Bovenwijkse kosten' gegeven.

Toelichting op de complexen

Complex	Ter Laan 4 Bedum
Looptijd	2008 t/m 2020
Status	in exploitatie

Complexbeschrijving

In het uitbreidingsplan Ter Laan 4 worden maximaal 350 woningen gebouwd in verschillende categorieën; dit is het maximum op grond van de voorschriften van het bestemmingsplan. Voor de realisatie is een marktpartijen, namelijk Plegt-Vos ingeschakeld; met dit bedrijf is op 11 juli 2014 een aangepaste samenwerkingsovereenkomst aangegaan. De gronden zijn eigendom van de gemeente; in de overeenkomst is de uitgifteprijs, tempo van uitgifte, differentiatie etc. vastgelegd. Daarnaast vindt op projectniveau samenwerking met verschillende andere partners plaats.

Doelstelling

Realisatie van woningbouw om te voorzien in de woningbehoefte conform de uitgangspunten van het Woonplan en de Regiovisie Groningen-Assen 2030. Financieel het genereren van middelen om bij te dragen aan de herstructurering van binnenstedelijke projecten (voeding bestemmingsreserve Herstructurering).

Wat hebben we gedaan in 2016?

De start van de uitgifte is geweest in 2008. In 2016 zijn 22 kavels verkocht, de resultaten tot en met 2016 zijn:

- Particuliere kavels (vrijstaande woningen, uitgifte door de gemeente): van de nu in verkoop zijnde 29 kavels zijn 23 verkocht.
- Projectmatige bouw: Plegt-Vos heeft totaal 75 woningen verkocht, VDM 19 woningen, Warberfonds 3 woningen en Groothuis 10 woningen.
- Door woningstichting Wierden en Borgen zijn 26 woningen gebouwd.
- Totaal verkocht 157 woningen.

Financieel

De actualisatie van de grondexploitatie per 31 december 2016 laat een sluitende exploitatie zien.

Risico's

De wereldomvattende economische crisis heeft zijn invloed op de woningmarkt in Bedum. De verkoop van woningen stagneert hierdoor, maar trekt nu aan. Een andere rol van stagnatie is te vinden in de aardbevingen en de gevolgen voor woningen in constructieve zin. Ook is de ontwikkeling van andere bouwplannen in onze gemeente hierop van invloed. In 2012 zijn binnen de Regio Groningen-Assen woningbouwafspraken vastgesteld.

Het tempo van realisatie van de verkoop van de kavels is bepalend voor de uitkomst van de exploitatieopzet. De onzekerheden betreffende deze verkooprealisatie betekenen derhalve ook onzekerheden in de uitkomst van de exploitatie. Vooralnog gaan we ervan uit dat de exploitatie sluitend blijft.

Complex	Locatie Vogelzang / gemeentelijke kwekerij
Looptijd	2008 t/m 2016
Status	in exploitatie

Complexbeschrijving

Het plan bestaat uit het slopen en saneren van de bodem van een voormalige bedrijfsbebouwing (laatstelijk gebruikt en in eigendom van trailerbouw Vogelzang) en het geschikt maken voor woningbouw inclusief het achterliggend terrein van de voormalige gemeentelijke kwekerij.

Doelstelling

Door het verdwijnen van het bedrijf in een gebied met overwegend woonbestemming en het saneren van de vervuilde bodem en sloten wordt een positieve impuls aan de kwaliteit van de woonomgeving gegeven. De locatie wordt ingevuld met 5 vrije sector woningen op vrij uit te geven kavels (particuliere opdrachtgeverschap) en 14 (koop)woningen die door woningstichting Wierden en Borgen worden gerealiseerd. De bestaande voormalige bedrijfswoning Boterdiep Oz 19 is separaat verkocht. Deze is gesloopt en hier is ook een nieuwe vrijstaande woning gebouwd.

Wat hebben we gedaan in 2016?

- De verkoop van de vrije sector kavels is in 2010 gestart: alle kavels waren al verkocht.
- De sloop, de sanering en het bouwrijp maken is afgerond; het woonrijp maken is deels gestart en zal worden afgerond als de bouw van alle woningen gereed is.
- Woningstichting Wierden en Borgen is bezig met het voorbereiden van bouwplannen; het plan is in 2016 niet op de markt gebracht. De kavels waren al afgenomen. Het plan is inmiddels gewijzigd waardoor parkeren op eigen erf niet meer mogelijk is. De kosten voor het aanleggen van parkeermogelijkheid in het openbaar gebied worden voor 50% betaald door Wierden en Borgen; de gemeentelijke kosten zijn verwerkt in de actualisatie van de grondexploitatie per 31-12-2016.
- De looptijd van de exploitatie is verlengd omdat er nog woningen gebouwd moeten worden.

Financieel

De actualisatie van de exploitatie per 31 december 2016 laat een sluitende exploitatie zien.

Risico's

Nu de sanering en het bouwrijp maken zijn afgerond, zijn de financiële risico's voor die aspecten ook beëindigd. Het risico van vertraagde verkoop is ook niet meer aanwezig. Het enige financiële risico is dat door vertragingen in de bouw het woonrijp maken in tijd opschuift, waardoor de werkzaamheden door prijsstijgingen niet meer binnen de geraamde budgetten passen. Ook zullen er tussentijdse werkzaamheden voor het woonrijp maken moeten worden uitgevoerd vanwege de bereikbaarheid van de gereed zijnde woningen. De extra kosten kunnen zo mogelijk worden opgevangen door versobering van de werkzaamheden.

Complex   **Bedrijvenpark Boterdiep fase 1 Bedum**
Looptijd   **2002 t/m 2017**
Status   **in exploitatie**

Complexbeschrijving

Het aanleggen van een bedrijventerrein met nieuwe ontsluiting over het Boterdiep naar de Groningerweg.

Doelstelling

Ruimte creëren voor vestiging, verplaatsing of uitbreiding van bedrijven en hiermee een impuls geven aan de lokale economie en zo mogelijk door verplaatsing van bedrijven knelpunten binnen woongebieden te kunnen oplossen. Tevens door de aanleg van een nieuwe brug het verbeteren van de bereikbaarheid van het bestaande en nieuwe bedrijventerrein en het verminderen van de verkeersoverlast op de bestaande routes.

Wat hebben we gedaan in 2016?

Er resteert nog 1 te verkopen kavel. Op 23 april 2015 heeft uw raad ingestemd met verdere uitwerking van de bestemming van deze kavel van “kantoor” naar “werken en wonen”; deze bestemmingswijziging is inmiddels vastgelegd in het bestemmingsplan.

Financieel

De actualisatie van de grondexploitatie per 31 december 2016 is door uw raad vastgesteld; deze laat een tekort zien. Ten laste van jaarrekening 2016 is de in voorgaande jaren gevormde voorziening verhoogd met € 10.073. De benodigde kredieten zijn aangepast.

Risico's

Op dit moment is 1 kavel nog niet verkocht. De financiële risico's zijn daarmee beperkt.

Complex   **Bedrijvenpark Boterdiep fase 2 Bedum**
Looptijd   **2008 t/m 2017**
Status   **in exploitatie**

Complexbeschrijving

Het aanleggen van een bedrijventerrein (vervolg van fase 1).

Doelstelling

Ruimte creëren voor vestiging, verplaatsing of uitbreiding van bedrijven en hiermee een impuls geven aan de lokale economie en zo mogelijk door verplaatsing van bedrijven knelpunten binnen woongebieden te kunnen oplossen.

Wat hebben we gedaan in 2016?

De kavelverkoop is in 2009 gestart. In 2016 zijn geen kavels verkocht; nu zijn nog twee bedrijfskavels beschikbaar en van de woon-/werkkavels aan Noordwolderweg zijn nog drie beschikbaar. Op 23 april 2015 heeft uw raad ingestemd met verdere uitwerking van de bestemming van deze kavel van “kantoor” naar “werken en wonen”; deze bestemmingswijziging is inmiddels vastgelegd in het bestemmingsplan.

Financieel

De actualisatie van de exploitatieopzet is inmiddels door uw raad vastgesteld; deze sluit met een tekort. Om het tekort af te dekken is ten laste van jaarrekening 2016 de gevormde voorziening met € 23.497 verhoogd. Alle kredieten voor de werkzaamheden zijn door uw raad geactualiseerd.

Risico's

De meeste kavels zijn verkocht. De resterende kavels kennen planologische restricties (zichtlocatie en kantoorlocatie aan het Boterdiep -de zogenaamde Appelhof). Risico bij achterblijvende afname is dat de rente oploopt.

Complex	Terrein voormalige gasfabriek
Looptijd	2009 t/m 2018
Status	lopend krediet (gronden; geen exploitatieopzet)

Complexbeschrijving

Het plan bestaat uit het slopen en saneren van de voormalige gasfabriek met kantoorgebouw, hetgeen inmiddels heeft plaatsgevonden. In dit project wordt voor de sanering samengewerkt met de Provincie Groningen en Essent. Het plan is om grondgebonden woningen te bouwen; het bestemmingsplan is in 2016 aangepast.

Doelstelling

Het opruimen van een vervuild voormalig bedrijfsterrein en het realiseren van woningbouw.

Wat hebben we gedaan in 2016?

De sanering is in 2009 aanbesteed en in 2010 uitgevoerd; de grondwatersanering loopt ook in 2016 door. In 2010 is de planvoorbereiding gestart; het bestemmingsplan was onherroepelijk. We hebben een alternatief ontwikkeld voor grondgebonden woningen; het bestemmingsplan is inmiddels gewijzigd.

Financieel

De financiële opzet is vastgesteld in uw raad van december 2009. Door de financiële bijdragen van de provincie, het rijk en Essent, de opbrengsten van verkoop van grond –inclusief de lagere opbrengst door de scopewijziging- en een eigen bijdrage van € 400.000 is een sluitende exploitatie voorzien.

Risico's

De financiële risico's zijn voorlopig beperkt. Met de provincie en Essent is een samenwerkingsovereenkomst gesloten waarin de financiële bijdragen en afdekking van de mogelijke risico's worden geregeld. Alle kavels zijn begin 2017 verkocht.

Complex	Bedrijfslocatie Noordwolderweg te Bedum (De Plank)
Looptijd	2013 t/m 2017
Status	planvorming

Complexbeschrijving

Het plan bestaat uit het slopen en saneren van de bodem van een voormalige bedrijfsbebouwing en het geschikt maken voor woningbouw. De herontwikkeling is een particulier initiatief.

Doelstelling

Opruimen en saneren van een voormalige bedrijfslocatie en realisering van woningbouw.

Wat hebben we gedaan in 2016?

Het initiatief voor de ontwikkeling van plannen ligt bij een ontwikkelaar. In 2014 is het bestemmingsplan vastgesteld en is de verkoop gestart. Alle woningen zijn in 2016 opgeleverd. Afwerking van het openbaar gebied zal in 2017 plaatsvinden, waarna dit wordt overgedragen aan de gemeente.

Financieel

Inzet is een particuliere ontwikkeling met een gemeentelijke bijdrage voor overname van de openbare infrastructuur. Deze bijdrage is gereserveerd in de bestemmingsreserve Herstructurering. Voor het plan is ook nog een provinciale bijdrage ISV beschikbaar.

Risico's

Omdat het een particuliere ontwikkeling betreft, loopt de gemeente geen direct financieel risico. Eventuele kosten worden verhaald door het sluiten van een overeenkomst.

Complex	Centrumplan Bedum / nieuwbouw Bederawalda
Looptijd	2010 t/m 2021
Status	geen exploitatieopzet

Complexbeschrijving

We creëren hier een aantrekkelijk centrum waarmee het economisch draagvlak daarvan wordt versterkt. Dit wordt beoogd door het vervangen en bijbouwen van winkel- en maatschappelijke voorzieningen in het centrumgebied om de winkelveorzieningen voor zover mogelijk te kunnen concentreren, het creëren van een kwalitatief hoogwaardig openbaar gebied. Een parallelle ontwikkeling daarbij is het vervangen van het huidige woongebouw Bederawalda door eigentijdse appartementen en grondgebonden woningen in de koop- en huursector.

Doelstelling

Het versterken van het kwaliteitsniveau van de voorzieningen in Bedum, het versterken van de lokale economie door het mogelijk concentreren van de winkelveorzieningen, het verbeteren van de verkeerskundige structuur van Bedum, bereikbaarheid van het centrum en het toevoegen van parkeervoorzieningen en eventueel toevoegen van woningen aan de woningvoorraad. De nieuwbouw van Bederawalda is ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van de woningvoorraad. De combinatie geeft een wederzijdse versterking.

Wat hebben we gedaan in 2016?

Sinds begin 2010 wordt er gewerkt aan concrete plannen. In 2011 heeft de architectenselectie voor de nieuwbouw van Bederawalda plaatsgevonden (opdrachtgever is woningstichting Wierden en Borgen en stichting seniorenhuisvesting Bederawalda). Eind 2015 zijn de 15 appartementen van fase 1 opgeleverd, aansluitend is in 2016 het omliggende terrein afgewerkt. Ook in 2016 is de jeu-de-boules baan achter fase 1 weer aangelegd, evenals het parkeerterrein voor de auto's van de bewoners.

Voor fase 2 van Bederawalda is het terrein bouwrijp gemaakt (bouw start in 2017).

Over de verdere uitwerking van de andere centrumplannen is regelmatig contact geweest met ondernemers. Overigens is de rol van de gemeente conform eerdere besluiten vooral faciliterend en regisserend. Met de huisartsen is een intentieovereenkomst afgesloten over de locatie voor een gezondheidscentrum; waarschijnlijk begin 2016 wordt het besluit tot realisatie definitief genomen.

Verder zijn in 2016 de gesprekken met een ontwikkelaar en verschillende ondernemers over realisering van Blok A. Voor het openbaar gebied zijn de ontwerpen voor de inrichting gemaakt.

Financieel

De plannen zijn nog in ontwikkeling. Bij de uitwerking wordt een financiële paragraaf en exploitatie opgesteld. Voor de nieuwbouw op de locatie van Bederawalda is een samenwerkingsovereenkomst met Wierden en Borgen afgesloten.

Risico's

Er zijn nu drie panden aangekocht. De investeringen en plannen zijn tot nu toe, mede middels een bijdrage vanuit het Regiofonds Groningen-Assen en vanuit de Leefbaarheidsmiddelen van de Nam, financieel gedekt. Omdat een deel van deze dekking in de toekomst ligt, heeft dit risico's. Met name gaat het om het deel dat gedekt wordt uit de bestemmingsreserve Herstructurering waarvan de voeding komt uit verkoop van grond in Ter Laan 4.

Voor de verhuur van het pand De Vliet 6 en De Vliet 10 zijn contracten met meerdere huurders afgesloten. In het pand De Vliet 8 is een tijdelijke huurder gehuisvest.

Complex	Folkerda
Looptijd	2010 t/m 2020
Status	nog niet in exploitatie

Complexbeschrijving

Het realiseren van een nieuwe uitbreidingslocatie aan de west- en/of oostzijde van Bedum.

Doelstelling

Realisatie van woningbouw om te voorzien in de woningbehoefte conform de uitgangspunten van het Woonplan en de Regiovisie Groningen-Assen 2030. Financieel het genereren van middelen om bij te dragen aan de herstructurering van binnenstedelijke projecten.

Wat hebben we gedaan in 2016?

In 2016 zijn er geen ontwikkelingen geweest.

Financieel

Aan de westzijde van Bedum (het beoogde gebied Folkerda) zijn de gronden grotendeels in het bezit van de gemeente. Deze gronden zijn gesplitst naar hun toekomstige beoogde bestemming. De kosten van aankoop van gronden die in de toekomst voor een transitie naar woningbouw in aanmerking komen, worden t.z.t. in de grondexploitatie opgenomen. De boekwaarde is in 2012 bijgesteld naar de agrarische waarde.

De gronden zijn verhuurd middels geliberaliseerde pachtovereenkomsten.

Risico's

Omdat de boekwaarde van de gronden in gemeentebesit is teruggebracht naar de agrarische waarde, is het financieel risico vrijwel geheel beperkt.

Toelichting op de bestemmingsreserves

Complex	Bestemmingsreserve Herstructurering
Looptijd	2008 t/m 2020
Status	in uitvoering

Complexbeschrijving

Bij vaststelling van het woonplan in 2002 is door uw raad besloten een reserve Herstructureringsfonds in het leven te roepen. Hierin werden opbrengsten uit de grondexploitatie van (in ieder geval) de uitbreidingsgebieden gestort (dit is op grond van de gewijzigde BBV-voorschriften met ingang van 2016 niet meer toegestaan), worden incidentele baten uit andere grondexploitaties gestort en worden (andere) opbrengsten uit verkoop van onroerende goederen toegevoegd.

Doelstelling

Reserve voor het verrichten van onderzoeken en het bijdragen in herstructureringsprojecten binnen de gemeente Bedum.

Wat hebben we gedaan in 2016?

Aan de bestemmingsreserve is in 2016 de onderuitputting van de gereserveerde kapitaallasten herstructurering toegevoegd; andere toevoegingen zijn er niet geweest. Conform het vernieuwde BBV mogen vanuit de grondexploitatie Ter Laan 4 geen toevoegingen meer aan deze bestemmingsreserve worden toegevoegd. Aan de bestemmingsreserve zijn middelen onttrokken voor: plankosten Bederawalda/centrum.

Financieel

Het saldo van het fonds bedraagt per 31 december 2016 € 940.068.

Risico's

De bestemmingsreserve mag geen negatieve stand krijgen. Voeding van deze reserve mag, op basis van het gewijzigde Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) niet meer ten laste van de grondexploitaties gebracht worden. Eventuele positieve resultaten kunnen wel gestort worden in de bestemmingsreserve Herstructurering. Dit is dan ook het risico, wanneer de exploitaties geen positief resultaat laten zien is vorming van deze bestemmingsreserve niet (geheel) mogelijk.

Complex	Bestemmingsreserve Bovenwijkse kosten
Looptijd	2008 t/m 2020
Status	in exploitatie

Complexbeschrijving

De bestemmingsreserve Bovenwijkse kosten wordt per bestemmingsplan (dus per grondexploitatie) gevormd en beheerd.

Doelstelling

Door een opslag op de uitgifteprijs werd de bestemmingsreserve Bovenwijkse kosten gevoed om hieruit kosten te kunnen dekken die buiten het betreffende plangebied worden gemaakt. Met ingang van 2016 is dit op grond van de gewijzigde BBV-voorschriften niet meer toegestaan.

Wat hebben we gedaan in 2016?

- Uit de grondverkopen Bedrijvenpark Boterdiep fase 1 en fase 2, Vogelzang en Ter Laan 4 zijn geen bedragen meer toegevoegd.

Financieel

Per 31 december 2016 bedraagt de bestemmingsreserve Bovenwijkse kosten:

-	Bedrijvenpark Boterdiep fase 1	€	-,--
-	Bedrijvenpark Boterdiep fase 2	€	-,--
-	Ter Laan 4	€	117.902,50
-	Vogelzanglocatie	€	15.121,--
			----- +
-	Totaal	€	126.413,50

Risico's

Voor deze bestemmingsreserve zijn er geen risico's.

3.2.8 Interbestuurlijk Toezicht (IBT)

Op 1 oktober 2012 is de wet Revitalisering Generiek Toezicht van kracht geworden. Deze wet bevat een aantal fundamentele wijzigingen van het interbestuurlijk toezicht. Kernpunt van de nieuwe wet is o.a. dat het toezicht van rijk op provincies en van provincies op gemeenten en waterschappen soberder wordt en meer op risicoanalyse is gericht. Een ander belangrijk punt is, dat het in eerste instantie niet aan de toezichthouder, maar het aan vertegenwoordigende organen als gemeenteraad en Provinciale Staten is om in het kader van de horizontale verantwoording toezicht te houden op de uitvoering van taken (vooral taken in medebewind) door de colleges. Uitgaande van deze primaire rol voor de gemeenteraden, past de provincie terughoudendheid. “De provincie moet niet meer willen weten dan de gemeenteraad behoort te weten” is dan het motto.

Het accent is komen te liggen op de volgende toezichtgebieden: Financiën, Wabo, Ruimtelijke Ordening, Archief en Huisvesting Statushouders. In 2014 is daaraan het gebied ‘Monumenten’ toegevoegd. De provincie verwacht 2x per jaar in de P&C-cyclus (bij de begroting en bij het jaarverslag) een rapportage. Niet de hele inhoud van het toezicht, maar wel een compilatie van de resultaten / management-samenvatting. In elk geval wordt in het verslag voor alle beleidsterreinen een conclusie gegeven over de uitkomsten van het toezicht. Door de provincie wordt verwacht dat de gemeenten de resultaten van de bovengenoemde beleidsterreinen benoemen en daarbij ook aangeven of ze dat goed, matig of slecht doen. Om dit te beoordelen zijn samen met de provincie beoordelingscriteria vastgesteld. Deze zijn reeds bij de jaarrekening 2012 separaat aan u voorgelegd.

Financiën

Goed
1. Geraamde structurele uitgaven en structurele inkomsten zijn in evenwicht. GOED   2. Uit meerjarenbegroting is aannemelijk dat dit evenwicht wordt gecontinueerd. GOED   3. Er is voor zover bekend geen sprake van bestuurlijk relevante onderwerpen die de financiële positie substantieel kunnen beïnvloeden. GOED

De begroting is meerjarig structureel sluitend. Als gevolg van verschillende ontwikkelingen, zoals het aardbevingsdossier en de aanstaande herindeling, blijven er echter wel risico's bestaan. Deze risico's zijn grotendeels beschreven in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wij zijn van mening dat onze huidige financiële positie ruim voldoende is om deze risico's op te vangen.

Gelet op de zeven, samen met de provincie opgestelde, toets criteria kunnen we stellen dat we op deze criteria goed scoren. Dankzij de genomen bezuinigingsmaatregelen en de stijging van de algemene uitkering in de komende jaren is er inmiddels sprake van een structureel overschot voor alle begrotingsjaren.

Op basis van bovenstaande gegevens komen wij tot de conclusie dat wij de taak op het gebied van financiën goed uitvoeren.

WABO

Goed
Beleid, probleem- /risicoanalyse   1. Actueel beleid (minimaal vergunningen- en handhaving-beleid <u>inclusief brandveiligheid</u>, protocol bouwplantoetsing, bodembeleid) en probleem- en risicoanalyse (<4 jaar) is beschikbaar voor GS. Resultaat: GOED   2. Beleid bevat doelen en prioriteiten, ambitieniveau is in lijn met capaciteit. Resultaat: GOED

3. Beleid en probleem- en risicoanalyse besteedt aandacht aan de onderkende Wabo-risico's (asbest, verontreinigde grond, brandveiligheid bij de opslag van gevaarlijke stoffen, constructieve veiligheid en brandveiligheid) en is duidelijk over wat de specifieke gemeentelijke risico's zijn. Tevens wordt in kader toezicht en handhaving aandacht besteed aan de prioritaire RO belangen: veiligheid/ gezondheid, landschap, natuur en cultuurhistorie. Resultaat: **GOED**

Jaarprogramma

4. Voor 1 januari is het jaarlijkse uitvoeringsprogramma vth-taken vastgesteld door B&W en beschikbaar voor GS. Het programma wordt aangeboden aan de raad. Resultaat: **GOED**
5. Jaarprogramma heeft duidelijke relatie met risico's, doelen, prioriteiten en evaluatie vorig programma. Beschikbare middelen toereikend voor uitvoering. Resultaat: **GOED**
6. In jaarprogramma zijn vwb vergunningverlening in ieder geval de systematiek en werkzaamheden voor het actueel houden van vergunningen voor risicovolle activiteiten beschreven. Resultaat: **GOED**.

Jaarverslag

7. Voor 1 april, dan wel samen met de jaarrekening voor 15 juli, is het jaarverslag vth-taken aangeboden aan raad en beschikbaar voor GS. Resultaat: **GOED**.
8. Jaarverslag bevat duidelijke conclusies over mate van uitvoering jaarprogramma, de bijdrage aan beleidsdoelen, de beheersing van risico's en/of beleid, prioriteiten en/of programma bijgesteld dienen te worden. Resultaat: **GOED**

Ruimtelijke Ordening

Het interbestuurlijk toezicht op het terrein van de ruimtelijke ordening gaat nadrukkelijk niet over het toezicht op de naleving van de provinciale omgevingsverordening. Hier wordt niet (achteraf) op toegezien in het kader van het IBT, maar via de provinciale toezichtmogelijkheden op grond van de Wro en het Bro (overleg, zienswijze, reactieve aanwijzing of beroep).

Goed

Bestemmingsplan en beheersverordening:

1. Voor bijna het gehele grondgebied gelden actuele en aangepaste plannen / verordeningen. Het bestemmingsplan buitengebied is niet in overeenstemming met de Omgevingsverordening provincie Groningen 2009. In de begroting 2017 (in aansluiting op de voorjaarsnota) wordt hier aandacht aan geschonken. Er worden middelen gereserveerd om een nieuw bestemmingsplan buitengebied te gaan maken. De verwachting is dat we hier als gemeente geen risico's lopen. Gelijktijdig met de jaarrekening is het jaarverslag uitvoering Wro-taken aan de raad aangeboden en aan GS gestuurd. Resultaat: **MATIG**

Toezicht en handhaving

2. Voor 1 januari is het jaarlijkse programma voor toezicht en handhaving in het kader van de Wro aan de raad aangeboden en aan GS gestuurd. Resultaat: **GOED**
3. Gelijktijdig met de jaarrekening is het jaarverslag toezicht en handhaving in het kader van de Wro aan de raad aangeboden en aan GS gestuurd. Resultaat: **GOED**

Monumenten en Archeologie

Goed

Zijn de bestemmingsplannen of is de beheersverordening voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en zijn alle rijksbeschermden stads- en dorpsgezichten opgenomen in een bestemmingsplan of beheersverordening?

1. De vastgestelde of in procedure zijnde bestemmingsplannen zijn voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en alle rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten zijn erin opgenomen. Resultaat: **GOED**

Heeft de gemeente voor de gebouwde rijksmonumenten en monumentencommissie die voldoet aan artikel 15 van de Monumentenwet?

2. Een ingestelde monumentencommissie die voldoet aan artikel 15 Monumentenwet. Resultaat: **GOED**

Houdt het college voor de gebouwde rijksmonumenten een openbaar register bij van verleende omgevingsvergunningen (als bedoeld in artikel 20 Monumentenwet)?

3. Er is een openbaar en compleet register en er wordt voldaan aan de termijnen waarbinnen verleende vergunningen in het register moeten zijn opgenomen. Resultaat: **GOED**

Wordt in alle wettelijke verplichte gevallen voor gebouwde rijksmonumenten advies gevraagd aan de monumentencommissie?

4. In alle gevallen is advies gevraagd aan de monumentencommissie. Resultaat: **GOED**

Hebben er het afgelopen jaar incidenten in uw gemeente plaatsgevonden? Zo nee, dan is deze vraag niet van toepassing.

5. Er hebben zich geen incidenten voorgedaan. Resultaat: **GOED**

Archief

De Archiefwet 1995 bepaalt in artikel 30 lid 1 dat het college van burgemeester en wethouders zorgdraagt voor de archiefbescheiden van de gemeente. Zorg(dragen) betekent binnen het wettelijk kader de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de naleving van de bepalingen die in de archiefwetgeving ten aanzien van het vormen en beheren van archiefbescheiden zijn gesteld. In de Archiefverordening van de gemeente Bedum 1996 is vastgelegd dat het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bedum tenminste eenmaal per twee jaar verslag doet aan de gemeenteraad over de uitvoering van deze zorgplicht.

Onder ‘archiefbescheiden’ wordt in de Archiefwet 1995 verstaan: ‘bescheiden, ongeacht hun vorm, door [...] overheidsorganen ontvangen of opgemaakt en naar hun aard bestemd daaronder te berusten’. Een archiefstuk (enkelvoud van archiefbescheiden) is niets anders dan procesgebonden informatie die een organisatie vormt en hergebruikt bij het uitvoeren van haar taken, waarbij het geen verschil maakt of de informatie in papieren of digitale vorm voorkomt. Het is voor een overheidsorgaan als een gemeente zaak om per werkproces en aan de hand van de wettelijke selectielijst de vraag te beantwoorden of de waarde en het belang van de gegenereerde informatie, in dit verband in de context van het uitvoeren van een gemeentelijke taak, zodanig is dat de gemeente de informatie moet vastleggen en bewaren, en zo ja: hoe dan?

Met de inwerkingtreding van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wet rgt) per 1 oktober 2012 is de horizontale verantwoording van het college van B&W aan de gemeenteraad inzake eerdergenoemde zorgplicht nog eens herbevestigd en geaccentueerd. Door de Wet revitalisering generiek toezicht is het verticale archieftoezicht vanuit de provincie meer op afstand komen te staan en dient het horizontale archieftoezicht binnen de gemeente te worden versterkt. De verantwoording van het college aan de raad van de gemeente Bedum vindt nu voor de vierde keer in de huidige vorm plaats.

Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) gemeentelijke archiefketen

Ter ondersteuning van de verantwoordingsplicht van het college van B&W en gelet op de wijzigingen in het (archief)toezicht, heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een instrumentarium ontwikkeld, de zogeheten Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) gemeentelijke archiefketen. Het instrumentarium – in feite een vragenlijst over de kritieke punten van het archiefbeheer – kan niet alleen worden gebruikt bij de verantwoording van het college aan de gemeenteraad, maar ook ten behoeve van de verantwoording van de gemeente aan de externe toezichthouder (de provincie) en de burger.

De tien hoofdvragen van de Kritische Prestatie Indicatoren gemeentelijke archiefketen (hierna: Vragenlijst Archief-KPI's) zijn niet vrijblijvend, maar verplicht. Zij zijn afgeleid van de voor gemeenten geldende artikelen in de Archiefwet, het Archiefbesluit en/of de Archiefregeling. Door het invullen van genoemde vragenlijst kan worden bepaald of de gemeente voldoet aan de archiefwettelijke eisen, en wanneer niet, of er in zo'n geval dan sprake is van taakverwaarlozing. In het geval van taakverwaarlozing zonder adequaat verbeterplan kan de provinciale toezichthouder alsnog ingrijpen.

Cruciale thema's en (interne) beoordeling

Op basis van een risicoanalyse heeft Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen uit de tien KPI-hoofdvragen vier cruciale thema's gekozen als focus voor het (verticale) toezicht – zoals deze thema's overeenkomen met de aanbevelingen van de VNG. Wanneer aan ieder van de vier thema's wordt voldaan, zal de provincie de gemeente als 'goed' beoordelen. Als aan tenminste één van de vier niet wordt voldaan, is er sprake van taakverwaarlozing en zal de beoordeling 'slecht' zijn. Wanneer dit laatste echter tot aantoonbaar lage risico's leidt en/of vergezeld gaat van een adequaat verbeterplan, wordt als beoordeling 'matig' aangehouden. Bij de kwalificatie 'slecht' zullen de landelijke beleidskaders voor indeplaatsstelling en schorsing/vernietiging in werking treden, welke uiteindelijk tot ingrijpen kunnen leiden.

Het verslag van de verantwoording en interne beoordeling vormt, als bewijs van de interne beheersing, de belangrijkste informatiebron voor het provinciale toezicht. Afgesproken is dat voor een juiste interpretatie ook de onderliggende, ingevulde Vragenlijst Archief-KPI's voor de provincie beschikbaar komt. De conceptbeoordeling (door de provincie) van de interne beheersing van de vier thema's wordt vervolgens eerst ambtelijk aan de gemeente voorgelegd, zodat eventuele misverstanden of onvolkomenheden kunnen worden weggenomen. Daarna stelt de provincie de beoordeling officieel vast.

Hieronder zal op basis van de ingevulde Vragenlijst Archief-KPI's worden aangegeven hoe de gemeente Bedum zichzelf beoordeelt voor wat betreft het voldoen aan de archiefwettelijke eisen (zowel op het niveau van een thema als van een indicator). Overeenkomstig de indeling van de provincie zullen de KPI's telkens binnen een thema (of: thema's) worden geplaatst. De beoordeling als zodanig kan niet los worden gezien van de voorgestelde verbetermaatregelen.

De ingevulde Vragenlijst Archief-KPI's, de toelichting daarop en de verbetermaatregelen zullen nog voor uw raad ter inzage worden gelegd.

Matig		
THEMA 1 – Het beheer van zowel analoge als digitale overheidsinformatie voldoet aan toetsbare eisen van een toe te passen kwaliteitssysteem. MATIG KPI 1: Lokale regelingen - Voldoen de gemeentelijke regelingen aan de wettelijke eisen? MATIG KPI 2: Interne kwaliteitszorg en toezicht - Werkt de gemeente structureel aan de kwaliteit (sverbetering) van haar informatiehuishouding? MATIG KPI 9: Rampen, calamiteiten en veiligheid - Heeft de gemeente plannen voor het behoud van de (te bewaren) archiefbescheiden bij bijzondere omstandigheden? MATIG (HOEWEL GEEN SPRAKE VAN TAAKVERWAARLOZING) KPI 10: Middelen en mensen - Kan de gemeente beredeneerd aangeven, gelet op haar wettelijke taken voor de archiefzorg en het archiefbeheer, hoeveel middelen en mensen zij hiervoor ter beschikking stelt alsmede hun kwaliteitsniveau? MATIG (HOEWEL GEEN SPRAKE VAN TAAKVERWAARLOZING) <i>Omdat de gemeente tempo wil maken met de implementatie van het zaakgericht en digitaal werken (middels een zaakstelsel) en een gedeelte van het reguliere DIV-werk eind 2015/ begin 2016 bleef</i>		
	114	

liggen, is in maart 2016 besloten externe ondersteuning in te huren. Deze externe medewerker(s) begeleidt (begeleiden) de implementatie van het zaakgerichte en digitale werken en voeren daar waar nodig reguliere DIV-werkzaamheden uit.

THEMA 2 – Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht.

MATIG

KPI 3: Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden - Geschiedt de ordening planmatig, waarborgen het systeem en de materialen de authenticiteit, context, toegankelijkheid en de duurzaamheid van de archiefbescheiden?

MATIG

KPI 4: Digitale archiefbescheiden in het bijzonder - Werkt de gemeente inzake digitale archiefbescheiden systematisch aan digitaal informatiebeheer en voldoet ze aan de specifieke wettelijke voorschriften?

MATIG

THEMA 3 – Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt tijdig vernietigd dan wel overgebracht, openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld.

MATIG

KPI 5: Vernietiging, vervanging en vervreemding van archiefbescheiden - Weegt de gemeente zorgvuldig af wanneer het bezit van bescheiden niet meer van belang is voor bedrijfsvoering, democratische controle en cultuurhistorie?

MATIG

Op 29 augustus 2016 zijn de gemeentelijke archiefbescheiden die in 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 en 2015 voor vernietiging in aanmerking kwamen door Reisswolf Secret Service vernietigd. Het college van B&W heeft daartoe op 26 september 2016 een verklaring van vernietiging op- en vastgesteld. Verbetermaatregel KPI 5, punt 5 van de 'Toelichting IBT-paragraaf Jaarrekening 2015 – Onderdeel Archief' is daarmee doorgevoerd.

KPI 6: Overbrenging van archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats - Brengt de gemeente het principe van de Archiefwet 'te bewaren archiefbescheiden na 20 jaar overbrengen, tenzij met redenen omkleed' correct in de praktijk?

GOED

KPI 8: Terbeschikkingstelling van naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden - Voldoet de gemeente in de praktijk aan de openbaarheidseisen van de Archiefwet?

GOED

Zoals in de 'Toelichting IBT-paragraaf Jaarrekening 2015 – Onderdeel Archief' is vermeld, zijn de archiefbescheiden die behoren tot de 'Inventaris van de archieven van de gemeente Bedum (1882) 1941-1996 (2011)' in 2015 formeel overgebracht naar de archiefbewaarplaats (en daarmee openbaar). Aan het verder toegankelijk maken van deze archiefbescheiden – door de beschrijvingen van de bescheiden via Groninger Archiefnet te ontsluiten – is in 2016 voortvarend gewerkt.

THEMA 4 – Zowel analoge als digitale overheidsinformatie wordt duurzaam beheerd en is geplaatst in daartoe geëigende omgevingen.

MATIG

KPI 3: Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden - Geschiedt de ordening planmatig, waarborgen het systeem en de materialen de authenticiteit, context, toegankelijkheid en de duurzaamheid van de archiefbescheiden?

MATIG

KPI 7: Archiefbewaarplaatsen, archiefruimten en e-depots - Zijn de fysieke en digitale bewaaromstandigheden op orde?

GOED/MATIG

Huisvesting statushouders

Alle gemeenten hebben de wettelijke taak om vergunninghouders te huisvesten. Door het rijk wordt elk half jaar een taakstelling opgelegd voor het aantal te huisvesten vergunninghouders. Doordat veel gemeenten hierin regelmatig een achterstand hadden, is op 1 oktober 2012 een nieuwe toewijzingsprocedure geïntroduceerd. Vanaf deze datum krijgt een gemeente van het COA te horen welke vergunninghouder of welk gezin een huis moet krijgen. De gemeente doet vervolgens een passend aanbod, begeleidt de verhuizing in een termijn van 12 weken en start met het organiseren van uitkering, onderwijs en inburgering.

Op 10 november 2015 is het gewijzigde Beleidskader toezicht huisvesting vergunninghouders door de provincie vastgesteld. In het kort houdt dit in dat wanneer de taakstelling niet wordt gehaald, dat het college in de gelegenheid wordt gesteld om de taakstelling binnen een redelijke termijn alsnog te realiseren.

Matig

Na een behoorlijke stijging van de taakstelling voor statushouders voor 2015 (19 statushouders) ten opzichte van 2014 (10 statushouders), is de taakstelling voor 2016 door de vluchtelingenproblematiek verder gestegen naar 28 statushouders. De vluchtelingen kwamen ook in 2016 voornamelijk uit de landen Syrië en Eritrea.

Op 1 januari 2016 was er sprake van een achterstand van 1 statushouder die in het loop van het jaar is opgelopen naar 5 statushouders per 1 januari 2017.

Voor de provincie als toezichthouder was dit met betrekking tot de achterstand in de taakstelling ontstaan in de eerste helft van 2016 (2 statushouders) aanleiding om hun voornemen om over te gaan tot indeplaatsstelling voor deze taakstelling kenbaar te maken. Op basis van het in verband hiermee op te stellen plan van aanpak en het hierop volgend bestuurlijk overleg met de portefeuillehouder is het echter niet zover gekomen.

Door een tekort aan koppelingen van statushouders aan de gemeente Bedum is namelijk vastgesteld dat de toenmalige (rest)taakstelling voor de eerste helft van 2016 in de extra termijn (dus voor 1 januari 2017) niet te realiseren was. Voor de provincie is dat een verschoonbare reden, waardoor de provincie geen besluit tot indeplaatsstelling voor de gemeente Bedum zal nemen. Uiteraard moet de achterstand wel worden weggewerkt.

Gelet hierop is het meest reëel om te stellen dat de taakstelling voor 2016 matig is uitgevoerd.

Voor 2017 zal naar verwachting op basis van de taakstelling van 8 statushouders voor het eerste halfjaar de totale taakstelling uitkomen op 16. Deze lagere taakstelling is het gevolg van de deal die met Turkije is gemaakt over de opvang van vluchtelingen.

Op regionaal niveau vindt er nog steeds zo nu en dan overleg plaats met als deelnemende partijen de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum, Eemsum, regievoerder COA, provincie Groningen, woningbouwcorporaties en opvangorganisaties voor statushouders.

In het ambtelijk overleg van de 4 gemeenten is o.a. de mogelijkheid besproken van regionale samenwerking voor de taakstelling.

3.2.8 Gemeentelijke subsidies

In artikel 22 van de “Financiële verordening gemeente Bedum” vastgesteld door uw raad d.d. 22 maart 2007 is bepaald dat het college inzicht geeft in verstrekking subsidies. De verplichte paragraaf gemeentelijke subsidies van de begroting en jaarstukken dient te bevatten de kaders voor de verstrekking van de gemeentelijke subsidies en een overzicht van de toegekende structurele subsidies.

Kader

Uw raad heeft op 9 juni 2011 de “Algemene Subsidieverordening gemeente Bedum 2011” vastgesteld (de datum van inwerkingtreding is 1 juli 2011). De subsidieverordening bevat de procedureregels rond de behandeling van subsidieaanvragen. Voorts heeft ons college op 26 april 2011 de “Nadere regels Algemene Subsidieverordening gemeente Bedum 2011” vastgesteld. Hierin is geregeld waarvoor subsidie verstrekt kan worden.

Overzicht gemeentelijke subsidies

Op grond van artikel 3 van de subsidieverordening is het college van burgemeester en wethouders belast met de uitvoering en het toezicht op de naleving van de subsidieverordening en besluit uit dien hoofde over de subsidieverstrekking. In de begroting 2015 is rekening gehouden met verstrekking van subsidies aan diverse partijen. In onderstaande tabel treft u de subsidiebedragen aan.

	Raming primitief	Raming na Bijstelling	
Omschrijving			Werkelijk
Algemeen Maatschappelijk Werk	95.461	111.571	108.926
Buro Slachtofferhulp Groningen	2.395	2.395	2.612
Halt	2.379	2.379	2.390
Anti discriminatiemeldpunt	5.244	5.244	5.226
Stichting Openbare Bibliotheek	221.513	221.513	221.513
Stichting Muziekschool Hunsingo	84.463	109.463	92.500
Stichting De Beemden	119.080	99.080	109.463
Peuterspeelzalen	85.630	85.630	85.630
Muziek-/cultuur-/toneelverenigingen	12.114	15.764	15.139
Stichting Kulturele Kommissie Bedum	5.074	9.292	6.644
VVV-Lauwersland	5.599	8.099	7.099
Stichting Welzijn Bedum	228.295	204.671	202.645
WMO adviesraad	1.953	1.953	-
Stichting gemeentelijke opvang Vluchtelingen	18.682	18.682	15.590
St. agglomeratie Omroep Midden-groningen (RegioFM)	6.230	6.114	6.230
Oranjeverenigingen	1.508	1.488	1.294
Hertenkamp Bedum	687	687	-
	896.307	904.025	882.901

3.2.9 Controle en Onderzoek

De gemeente Bedum dient in het kader van de rechtmatigheid en de financiële verordeningen ex artikel 212 en 213a Gemeentewet jaarlijks diverse onderzoeken uit te voeren. In de paragraaf Controle en Onderzoek bij de begroting en in het jaarlijks vast te stellen onderzoeksplan wordt aangegeven welke onderzoeken er zullen worden uitgevoerd. Rapportage over de voortgang vindt plaats in de voor- en najaarsrapportage en in de paragraaf Controle en Onderzoek van de programmarekening.

Er worden drie soorten onderzoeken gedaan, namelijk:

- Financiële of volledigheidscntroles
- Rechtmatigheidcontroles
- Onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid

Financiële of volledigheidscntroles

Deze controles zijn er vooral op gericht of de juiste bedragen in de jaarrekening zijn verantwoord en om het risico van fraude te beperken. Ze zijn opgenomen in de werkprocessen bij diverse afdelingen en zijn periodiek uitgevoerd. Het betreft de volgende controles:

Wat	Wie	Wanneer
Opbrengst en volledigheid van de diverse belastingen	Afdeling Middelen, onderdelen Financiën en Belastingen	Per kwartaal
Jaarlijkse controle op de ontwikkeling van de WOZ-waarden	Afdeling Middelen, onderdeel Belastingen	Per kwartaal
Opbrengst en volledigheid van de leges	Afdeling Middelen, onderdelen Financiën en Belastingen	Per kwartaal
Opbrengst en volledigheid van de grafrechten	Afdeling Burgerzaken	Per kwartaal
Maandelijks controle op de salarisadm. (controle op mutaties)	Afdeling Staf Concern, P&O	Maandelijks
Uitvoering in het kader van opstellen voorjaarsnota	Alle betrokken afdelingen/leden MT	April/mei 2016
Uitvoering in kader van opstellen najaarsnota	Alle betrokken afdelingen/leden MT	Oktober/november 2016

Rechtmatigheidcontroles

De werkzaamheden van de gemeente worden voor een groot deel bepaald door interne en externe wet- en regelgeving. Voor de rechtmatigheid moet nagegaan worden of de gemeente werkt volgens deze regelgeving. Vanaf 2004 moet de accountant voor de financiële rechtmatigheid constateren, dat de regelgeving in acht is genomen en hierover een verklaring afleggen.

De kaders waarbinnen de accountant de rechtmatigheidstoets dient uit te voeren, worden door uw raad vastgesteld in een controleprotocol. Het controleprotocol heeft tot doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van diens controle, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening.

De financiële rechtmatigheid beperkt zich tot de regelgeving, waaruit financiële verplichtingen voortvloeien en de vraag of de gemeente bij niet naleven meer dan normale risico's loopt.

De gemeente is gebaat bij een organisatie die de regelgeving serieus neemt en ernaar handelt. De toets wordt gedaan met behulp van een samengesteld normen- en toetsingskader, waarin de interne (eigen: zoals verordeningen, besluiten en instructies) en externe regelgeving (wetgeving, maatregelen van bestuur,

verordeningen van andere overheidslichamen) is opgenomen, vastgelegd in het controleprotocol. Jaarlijks wordt de regelgeving bij de afdelingen geïnventariseerd en geplaatst in het toetsingskader, zodat alle aspecten van rechtmatigheid getoetst kunnen worden. Aan de hand van het aldus verkregen toetsingskader voor de afdeling worden checklists samengesteld of de al bestaande bijgewerkt.

De interne controle en beheersing op de naleving van de regels en procedures gebeurt binnen de afdelingen. Daarbij wordt door de medewerkers binnen deze afdelingen door middel van de gestandaardiseerde checklists vastgelegd welke stappen zijn gezet voor het plaatsvinden van een financiële handeling. Vastlegging van bevindingen in checklists op basis van steekproeven vinden controleerbaar plaats met uitgebreide achtergrond dossiers.

Het gaat hierbij vooral om processen waar meer dan 1% van de gemeentelijke omzet in geld omgaat en/of waar de gemeente een meer dan evenredige (financieel) risico loopt, zoals:

- Salarissen
- Vergoedingen wethouders
- Belastingen en heffingen
- Bouwleges
- Verleende kwijtscheldingen
- Verstrekte subsidies
- Uitvoering WMO
- Leerlingenvervoer
- Huisvesting onderwijs
- Afschrijvingen
- Verhuur (o.a. van sportaccommodaties)
- Inkoop/budgetbeheer
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid/Europese aanbestedingen
- Staatssteun
- Grondexploitatie inkopen en verkopen
- Treasury (liquiditeitenbeheer en geldstromen)
- Jeugdzorg
- AWBZ

De laatste jaren is een verklaring van rechtmatigheid ontvangen. Rechtmatig handelen ligt verankerd in de dagelijkse bedrijfsvoering. Processen zijn hier zo mogelijk op aangepast.

Het is zaak dat rechtmatig handelen zodanig organisatorisch wordt ingebed dat ieder jaar een zogenaamde rechtmatigheidsverklaring kan worden afgegeven. In 2012 is het handboek Administratieve organisatie en het daaruit voortvloeiende Intern controleplan vastgesteld.

Voor de hele organisatie zijn processen beschreven. Hierin is ook aandacht besteed aan het rechtmatig handelen. Zo maken de vorengenoemde checklists onderdeel uit van de beschrijvingen en is een verplichting opgenomen om periodiek interne controle uit te voeren naar het rechtmatig handelen. Per proces is een procesverantwoordelijke benoemd die inhoudelijk betrokken is bij het betreffende proces.

Voorts hebben wij, mee in het licht van onze financiële positie, besloten geen nieuwe verplichtingen aan te gaan zonder deze verplichtingen integraal te kunnen afwegen in het kader van de voorjaarsnota of de begroting. Verder is het systeem van budgethouderschap en budgetbewaking verder verfijnd met het oogmerk de organisatie verder “in control” te brengen.

Doelmatigheid en doeltreffendheidscontroles (213a onderzoek)

Dat de gemeente controles op de doelmatigheid en doeltreffendheid moet uitvoeren, is vastgelegd in de “*verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Bedum*”, de zogenaamde financiële verordening ex artikel 213a Gemeentewet.

De (herziene) verordening 213a is in uw raadsvergadering van december 2007 vastgesteld. Jaarlijks onderzoekt het college de doelmatigheid van (onderdelen van) organisatie-eenheden van de gemeente en de uitvoering van taken door de gemeente. Ons college toetst jaarlijks de doeltreffendheid van maximaal twee (delen van) programma's en paragrafen.

Onder doelmatigheid wordt verstaan:

De mate waarin de gewenste prestaties worden gerealiseerd met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen.

Onder doeltreffendheid wordt verstaan:

De mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald.

Het oogmerk is gericht op kwaliteitsverbetering. De overheid is een monopolist. Dat betekent dat er geen natuurlijke correctie is op de kwaliteit van het product, dat de gemeente aan de burgers levert. De doelstelling van het 213a onderzoek is gericht op het ontwikkelen van een lerende organisatie die voortdurend bezig is met het verbeteren van de door de gemeente te leveren producten. Om dit te bereiken zullen door ons college regelmatig onderdelen van de organisatie doorgelicht worden.

In 2015 en 2016 is de doelmatigheid van het groenbeleid onderzocht. Met het vaststellen van het groenbeheersplan, de uitwerking van dit plan wordt inhoud gegeven aan het doelmatig onderhouden van ons groen.

4. Jaarrekening 2016

4.1 Inleiding

Op de volgende bladzijden treft u de jaarrekening 2016 aan. De opzet van de jaarrekening 2016 wijkt niet af van de opzet van de jaarrekening 2015.

De jaarrekening 2016 sluit ook aan bij de wijze van presenteren van de begroting 2016 en voldoet aan de eisen van het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden).

De jaarrekening 2016 sluit met een batig saldo van € 2.620.637. Hiervan betreft € 1.323.529 een overheveling van geormerkte budgetten.

4.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties), dient wel een verplichting opgenomen te worden. Dit laatste is het geval in 2016. Met de invoering van het Individueel KeuzeBudget (IKB) per 1 januari 2017 wordt het vakantiegeld in het vervolg uitgekeerd in het jaar waarin het is opgebouwd. Hierdoor ontvangen de medewerkers van de gemeente Bedum in 2017 voor 19 maanden vakantiegeld (juni – dec. 2016 en jan. – dec. 2017). Daarmee kunnen we in 2016 niet meer spreken van een jaarlijks vergelijkbaar volume en daarom is het opgebouwde vakantiegeld 2016 opgenomen als een ‘nog te betalen-post’ in de jaarrekening 2016.

Vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut.

Investeringen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten, zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend, is niet relevant voor de classificatie.

Nota waardering en afschrijving vaste activa gemeente Bedum

In de raadsvergadering van 18 juni 2014 is de Nota waardering en afschrijving vaste activa gemeente Bedum (opnieuw) vastgesteld. De in deze nota vastgestelde richtlijnen zijn gehanteerd bij de opstelling van de jaarrekening 2016.

Materiële vaste activa met economisch nut.

In erfpacht uitgegeven gronden.

Onze gemeente heeft geen gronden in erfpacht uitgegeven. Wel worden gronden verpacht.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval, dan worden deze investeringen voortaan op de balans opgenomen in een aparte categorie: Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Een uitzondering hierop zijn de investeringen in het kader van de uitvoering GRP, bruggen en automatisering. Op deze investeringen wordt hoofdzakelijk annuïtair afgeschreven.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2004 gedaan zijn, soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt. Het is niet verplicht om deze gevallen te corrigeren.

Op de waarde van activa met economisch nut mogen vanaf 1-1-2004 reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringssubsidies en andere bijdragen van derden mogen wel in mindering worden gebracht. Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

In hoofdstuk 5, onderdeel 5.4. van de nota “Waardering en afschrijving vaste activa gemeente Bedum” zijn de volgende te hanteren afschrijvingstermijnen opgenomen:

- a. 40 jaar: nieuwbouw woonruimten, bedrijfsgebouwen en nieuwe schoolgebouwen en algehele renovatie woonruimten en (bedrijfs)gebouwen mits gemotiveerd aangegeven kan worden dat het gerenoveerde nog een gebruiksperiode/economische levensduur heeft van 40 jaar;
- b. 60 jaar: oude schoolgebouwen
- c. 50 jaar: rioleringen;
- d. 25 jaar: renovatie, restauratie en aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen;
- e. 15 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen;
- f. 10 jaar: veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen; telefooninstallaties; kantoormeubilair; schoolmeubilair; aanleg tijdelijke terreinwerken; nieuwbouw tijdelijke woonruimten en bedrijfsgebouwen; groot onderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen;
- g. 5-10 jaar: zware transportmiddelen; aanhangwagens; personenauto's; lichte motorvoertuigen;
- h. 3-5 jaar: automatiseringsapparatuur en software;
- i. niet: gronden en terreinen.

De genoemde afschrijvingstermijnen zijn op hoofdlijnen opgesteld. Bij de uitvoering kan discussie ontstaan over de vraag wat de juiste termijn is. De te hanteren termijn wordt dan in overleg met de interne deskundige bepaald waarbij uitgangspunt de gebruiksperiode is.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Overeenkomstig de nota “Waardering en afschrijving vaste activa gemeente Bedum 2014”(d.d. 18 juni 2014) worden infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals bijv. wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken onder aftrek van bijdragen derden en bestemmingsreserves ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan bij raadsbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het actief lineair afgeschreven (m.u.v. bruggen) over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door de raad aan te geven tijdsduur. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, mag op dergelijke activa (resultaatafhankelijk) extra worden afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien. Beleid is dat vervroegde of extra afschrijvingen op investeringen met maatschappelijk nut alleen plaats vinden, indien er sprake is van gewijzigde economische levensduur, buiten gebruikstelling of wettelijke maatregelen. Extra afschrijvingen op grond van het rekeningresultaat vinden niet plaats.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (“kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen” in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken.

Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Op grond van artikel 36 BBV worden in de balans onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- Kapitaalverstrekkingen aan:
  - *deelnemingen*
  - *gemeenschappelijke regelingen*
  - *overige verbonden partijen*
- Langlopende leningen aan:
  - *deelnemingen*
  - *woningbouwcorporaties*
  - *overige verbonden partijen*
- Overige langlopende leningen.
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Het begrip rentetypische looptijd verdient een toelichting. Het gaat bij dit begrip om de definitie vanuit de Wet fido en is ingegeven door beheersing van renterisico's. De definitie luidt: het tijdsinterval gedurende de looptijd van een geldlening, waarin op basis van de leningsvoorwaarden van de geldlening sprake is van een door de verstrekker van de geldlening niet beïnvloedbare constante rentevergoeding.

Voor een uitzetting die een looptijd kent van tien jaar met een vaste rente, geldt dat deze altijd als vast activum dient te worden opgenomen, ook al resteert er minder dan 1 jaar van de oorspronkelijke looptijd. Van een “deelneming” is krachtens artikel 1d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of lagere marktwaarde. De rente wordt bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden.

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddelde betaalde inkoopprijs.

De als “onderhanden werken” opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voorzover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Oninbare vorderingen worden afgeboekt. Voor het risico van oninbaarheid is een voorziening “dubieuze debiteuren” gevormd.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Passiva

Nota reserves en voorzieningen

In de raadsvergadering van 19 juni 2014 is de “Nota reserves en voorzieningen” (opnieuw) door uw raad vastgesteld. Met het beleid zoals vastgelegd in deze nota is rekening gehouden bij de opstelling van de rekening 2016.

Voorzieningen

Voorzieningen worden, voor zover mogelijk, gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De onderhoudsegalisatievoorziening stoelt op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf “onderhoud kapitaalgoederen”, die is opgenomen in het jaarverslag, is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

4.3 Balans per 31 december 2016

	31-12-2016	31-12-2015
ACTIVA		
<i>Materiële vaste activa</i>	19.148.925	18.915.061
- Investerings met een economisch nut		
- gronden uitgegeven in erfpacht	0	0
- overige investeringen met een economisch nut	10.468.244	10.496.278
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	5.293.141	5.415.851
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	3.387.540	3.002.932
<i>Financiële vaste activa</i>	5.857.917	6.061.559
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	63.405	63.405
- gemeenschappelijke regelingen	0	0
- overige verbonden partijen	14.215	14.215
- Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	2.944.972	3.075.080
- deelnemingen	249.271	249.271
- overige verbonden partijen	20.742	27.562
- Overige langlopende leningen u/g	2.565.313	2.604.911
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0
<i>Immatriële vaste activa</i>	25.520	
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	25.520	27.115
Totaal vaste activa	25.032.362	24.976.620
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>	4.826.525	5.017.527
- Grond en hulpstoffen		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0
- overige grond- en hulpstoffen	0	0
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	4.823.990	5.014.903
- Gereed product en handelsgoederen	2.535	2.624
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	6.339.508	5.158.832
- Vorderingen op openbare lichamen	1.399.905	1.185.045
- Verstrekte kasgeldleningen	0	0
- Rekening-courantverhoudingen met niet financiële instellingen	2.803	29.900
- Uitzettingen in s Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.937.571	2.581.185
- Overige vorderingen	999.230	1.362.702
- Overige uitzettingen	0	0
<i>Liquide middelen</i>	295.483	24.580
- Kassaldi	4.318	2.187
- Bank- en giroaldi	291.165	22.393
<i>Overlopende activa</i>	2.209.511	1.591.982
Totaal vlottende activa	13.671.028	11.792.921
Afrondingsverschillen		
Totaal generaal	38.703.390	36.769.541

	31-12-2016	31-12-2015
PASSIVA		
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	14.929.475	12.404.212
- Algemene reserve	6.518.233	6.227.127
- Bestemmingsreserves		
- voor egalisatie tarieven	0	0
- overige bestemmingsreserves	5.790.619	4.743.464
- Gerealiseerd resultaat	2.620.623	1.433.621
<i>Voorzieningen</i>	4.251.034	4.081.379
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	1.832.286	1.723.468
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen	866.218	794.773
- Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	1.552.530	1.563.138
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	15.045.076	16.365.178
- Obligatieleningen	0	0
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen/verzekeringsinstellingen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	15.045.076	16.365.178
- binnenlandse bedrijven		
- overige binnenlandse sectoren		
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
- Waarborgsommen	0	0
- Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten	0	0
Totaal vaste passiva	34.225.585	32.850.769
Vlottende passiva		
<i>Nettovlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	1.589.062	2.585.217
- Kasgeldleningen	0	0
- Bank- en giroaldi	2	344.584
- Overige schulden	1.589.060	2.240.633
<i>Overlopende passiva</i>	2.888.743	1.333.553
Totaal vlottende passiva	4.477.805	3.918.770
Afrondingsverschillen		2
Totaal generaal	38.703.390	36.769.541
Gewaarborgde geldleningen	27.255.000	27.442.000

4.4 Toelichting op de balans

Algemeen

In de bijlage “Toelichting Investerings- en financieringsstaat” treft u het verloop aan van de kredieten gedurende het jaar 2016. In paragraaf 4.8 wordt inzicht gegeven in het verloop van de reserves en voorzieningen. In deze paragraaf wordt daarom geen toelichting gegeven op de ontwikkelingen van de kredieten en reserves en voorzieningen gedurende 2016.

ACTIVA

Vaste activa

Materiële vaste activa

De post materiële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investeringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
In erfpacht uitgegeven gronden	0						0
Overige investeringen met een economisch nut	10.496.278	479.944	0	488.429	19.549	0	10.468.244
Investeringen met een economisch nut, wavoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	5.415.851	55.208	0	177.918	0	0	5.293.141
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	3.002.932	774.448	0	149.040	240.800	0	3.387.540
Totaal	18.915.061	1.309.600	0	815.387	260.349	0	19.148.925

Toelichting materiële vaste activa

Er zijn geen gronden in erfpacht uitgegeven. Wel zijn er gronden verpacht.

De afschrijvingen hebben conform besluitvorming van de raad plaatsgevonden.

De vermeerdering over 2016 bedraagt € 1.309.600. Deze vermeerdering heeft betrekking op diverse investeringen ter uitvoering van raadsbesluiten. In de navolgende overzichten is het verloop per onderdeel weergegeven met aansluitend een specificatie van de investeringen in 2016, deze overzichten geven daarnaast inzicht in de restantkredieten.

De “Overige investeringen met een economisch nut” kunnen uitgesplitst worden in:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings- Vermeerder.	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	2.546.459	14.183	0	17.361	19.549	0	2.523.732
Woonruimten	0	0	0	0	0	0	0
Gebouwen	6.407.707	113.885	0	308.923	0	0	6.212.669
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	424.623	0	0	27.120	0	0	397.503
Vervoermiddelen	355.780	261.756	0	40.913	0	0	576.624
Machines, apparaten en installaties	594.696	86.799	0	62.644	0	0	618.851
Overige materiële vaste activa	167.013	3.321	0	31.467	0	0	138.866
Totaal	10.496.278	479.944	0	488.429	19.549	0	10.468.244

De investeringen zijn als volgt te specificeren:

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Gronden en terreinen							
Voormalig gasfabrieklocatie Bedum				21.149-	21.149	14.183	6.966
					Totaal	14.183	

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Gebouwen							
Verbouw Horizon	U	5e/16	550.000	-	550.000	5.322	544.678
Verbouw Walfridus	U	5e/16	310.000	-	310.000	5.693	304.307
Nieuwbouw Togtemaarschool	U	5e/16	250.000	-	250.000	19.084	230.916
Verbouw Regenboog	U	5e/16	250.000	-	250.000	60.619	189.381
Nieuwbouw Groenland	U	5e/16	150.000	-	150.000	23.166	126.834
Toren Noordwolde voegwerk MJOP	U	2e/14	8.323	-	8.323	-	8.323
					Totaal	113.885	

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Vervoermiddelen							
Vervanging Pick-up	U	2e/14	38.504	-	38.504	42.945	4.441-
Vervanging Pick-up	U	2e/15	25.158	-	25.158	56.726	31.568-
Vervanging veegmachine	U	2e/15	155.000	159.400	4.400-	1.131-	3.269-
Vervanging busje 2016	U	2e/16	45.937	-	45.937	56.218	10.281-
Vervanging busje 98 - #	U	2e/16	40.335	-	40.335	28.248	12.087
Vervanging kleine zoutstrooier	U	2e/14	28.513	-	28.513	27.865	648
Vervanging sneeuwpluog	U	2e/14	9.644	-	9.644	13.605	3.961-
Vervanging grote zoutstrooier	U	2e/14	38.964	-	38.964	37.280	1.684
					Totaal	261.756	

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Machines. Apparaten en installaties							
CV-ketels gymzaal Schoolstraat MJOP	U	2e/14	17.176	-	17.176		17.176
Luchtheaters/gevelkachet buitendienst MJOP	U	2e/12	10.719	-	10.719		10.719
CV-ketels gemeentehuis	U	17e/12	8.264	4.972	3.292		3.292
CV-ketels De Vliet MJOP	U	2e/13	13.960	-	13.960	4.447	9.513
Vervanging Captor toegang en tijdregistratie	U	2e/14	10.482	-	10.482	-	10.482
Aanpassing CV-installatie buitendienst	U	2e/14	6.611	-	6.611	-	6.611
Geluidsinstallatie raadzaal	U	2e/11	12.605	-	12.605	-	12.605
Aanschaf vloeistoftank	U	8e/14	26.382	-	26.382	17.425	8.957
Aanschaf meteoconsult	U	8e/14	20.294	-	20.294	21.228	934-
Vervanging trilplaat wegen	U	3e/08	5.153	3.000	2.153	-	2.153
Heaters sporthal Beemden MJOP	U	2e/11	88.069	77.503	10.566		10.566
De Beemden fase 2 MJOP	U	2e/12	191.015	10.573	180.442	15.626	164.816
Installatie zwembad	U	2e/13	395.000	291.927	103.073	19.280	83.793
Schrobzuigmachine De Beemden	U	2e/16	3.306	-	3.306	8.793	5.487-
CV-ketels voetbal Bedum MJOP	U	2e/14	14.868	2.662	12.206	-	12.206
CV-ketels voetbal Noordwolde MJOP	U	2e/14	13.845	7.742	6.103	-	6.103
					Totaal	86.799	

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Overige materiele vaste activa							
Invoering zaakgericht en digitaal werken	U	8e/14	66.000	32.411	33.589		33.589
Afrastering buitendienst	U	2e/13	11.730	2.179	9.551	3.321	6.230
					Totaal	3.321	

De “Investerings met een economisch nut”, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen uitgesplitst worden in:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings Vermeerder.	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.399.411	55.208	0	172.438	0	0	5.282.181
Machines, apparaten en installaties	16.440	0	0	5.480	0	0	10.960
Overige materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	5.415.851	55.208	0	177.918	0	0	5.293.141

De investeringen zijn als volgt te specificeren:

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Grond -, weg -en waterbouwkundige werken Econ. Nut							
BRP Noordwolderweg	U	8e/14	9.500	-	9.500	-	9.500
BRP Herinrichting Kapelstraat/Coendersstraat	U	8e/14	421.500	288.755	132.745	14.230	118.515
BRP woonwijk Uilenest	U	8e/14	46.625	23.284	23.341	-	23.341
BRP bergbezinkzak GR-park	U	8e/14	20.000	-	20.000	-	20.000
BRP pompinstallaties 2014	U	8e/14	33.430	-	33.430	-	33.430
BRP maatregelen gemalen 2015	U	2e/15	33.430	8.845	24.585	-	24.585
BRP Tuinbouwstraat Zwolde	U	2e/15	194.750	2.993	191.757	-	191.757
BRP Van Berumstraat Zwolde	U	2e/15	66.000	2.993	63.007	-	63.007
BRP Industrieweg Bedum	U	2e/15	10.000	-	10.000	-	10.000
BRP Ter Laan 3 Bedum	U	2e/15	42.500	-	42.500	-	42.500
BRP herinrichting Almastraat Bedum	U	2e/15	25.300	32.887	7.587-	-	7.587-
BRP Centrumplan Bedum	U	2e/15	20.000	3.841	16.159	-	16.159
BRP herinrichting Stationsgebied Bedum	U	2e/15	175.000	-	175.000	-	175.000
BRP bergbezinkzak GR-park	U	2e/15	50.000	-	50.000	5.629	44.371
BRP afkoppelen inhv KRW/WB21	U	2e/15	40.000	-	40.000	-	40.000
BRP Centrumplan Bedum 2016	U	2e/16	300.000	-	300.000	11.258	288.742
BRP Afkoppelen inhv KRW/WB21 2016	U	2e/16	40.000	-	40.000	14.621	25.379
BRP maatregelen 2016	U	2e/16	33.430	-	33.430	2.684	30.746
Begraafplaats Bedum MJOP	U	2e/12	6.787	-	6.787	6.787	-
					Totaal	55.208	

De “Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut” kunnen uitgesplitst worden in:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.924.403	774.448	0	137.084	240.800	0	3.320.967
Machines, apparaten en installaties	78.529	0	0	11.956	0	0	66.573
Totaal	3.002.932	774.448	0	149.040	240.800	0	3.387.540

De investeringen zijn als volgt te specificeren:

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Machines. Apparaten en installaties Maatsch. Nut							
Reconstructie Molenweg	U	2e/10	100.000	-	100.000		100.000
Openbare verlichting 2014	U	2e/14	326.000	45.757	280.243	227.273	52.970
Uitvoering Bederawalda	U	9e/14	555.000	72.693	482.307	326.355	155.952
Openbare verlichting 2015	U	2e/15	127.500	5.536	121.964	11.258	110.706
Reconstructie Waldadrift	U	2e/15	1.180.548	48.211	1.132.337	76.583	1.055.754
Openbare verlichting 2016	U	2e/16	127.500	-	127.500	11.258	116.242
Uitvoering verkeersveiligheidsplan 2009	U	2e/09	45.000	31.909	13.091	578	12.514
Steiger/ kademuur uiterdijk O'dam	U	3e/16	135.000	-	135.000	120.644	14.356
Cofinanciering uitvoering ILG (2010)	U	2e/10	33.338	-	33.338	-	33.338
ILG cofinanciering uitvoering (2011)	U	2e/11	60.000	3.508	56.492		56.492
Cofinanciering uitvoering ILG (2007)	U	2e/07	35.176	-	35.176	-	35.176
Cofinanciering uitvoering ILG (2009)	U	2e/09	60.000	36.326	23.674	500	23.174
					Totaal	774.448	

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investe- ringen	Desinv.	Aflossingen/af schrijvingen	Afwaard./ Voorz.	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen aan:						
deelnemingen	63.405	0	0	0	0	63.405
gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0	0	0
Overige verbonden partijen	14.215	0	0	0	0	14.215
Leningen aan:						
woningbouwcorporaties	3.075.080	0	0	130.107	0	2.944.972
deelnemingen	249.271	0	0	0	0	249.271
overige verbonden partijen	27.562	0	0	6.820	0	20.742
Overige langlopende leningen	2.604.911	54.865	0	94.464	0	2.565.313
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
Totaal	6.034.443	54.865	0	231.391	0	5.857.918

Toelichting financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Er is aan de volgende organisaties kapitaal verstrekt:

- deelneming stichtingskapitaal Trefcentrum	€ 45.378,02
- deelneming "Vordering op Enexis"	€ 14,24
- deelneming "Verkoop Vennootschap BV"	€ 14,24
- deelneming "Publiek Belang Elektr.prod.BV"	€ 5.309,23
- deelneming "CBL Vennootschap BV"	€ 14,24
- deelneming "Claim Staat Vennootschap BV"	€ 14,24
- deelneming "Enexis Holding NV"	€ 12.660,47
Totaal per 31-12-2015	€ 63.404,68

De gemeente heeft geen kapitaal verstrekt aan gemeenschappelijke regelingen.

Kapitaalverstrekking aan overige verbonden partijen

5.265 aandelen A BNG à € 2,50	€ 11.945,76
5 aandelen Waterleidingmaatschappij	€ 2.268,91
	€ 14.214,67

Leningen aan woningbouwcorporaties

Door de woningbouwcorporatie is conform de leningsovereenkomsten een bedrag van €130.107 afgelost op de verstrekte geldleningen. Er zijn in 2016 geen nieuwe leningen verstrekt.

Leningen aan deelnemingen

De gemeente heeft een lening aan deelnemingen:

- lening aan deelneming "Vordering op Enexis BV", tranche D	€ 249.271

Leningen aan overige verbonden partijen

Er zijn aan 4 organisaties 5 leningen verstrekt. De totale boekwaarde van deze leningen per 31-12-2016 bedraagt € 20.742. In 2016 is door deze organisaties een bedrag van € 6.820 afgelost op de verstrekte leningen conform de leningsovereenkomsten. Er zijn in 2016 geen nieuwe leningen verstrekt.

Overige langlopende leningen u/g

De "Overige langlopende leningen u/g" kunnen uitgesplitst worden in:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossingen/af- schrijvingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
Leningen ambtenaren	2.560.524	0	0	83.979	0	2.476.545
Startersleningen	40.311	45.107	0	0	0	85.418
Fietsproject	4.076	9.759	0	10.484	0	3.350
Totaal	2.604.911	54.865	0	94.464	0	2.565.313

Ten aanzien van de startersleningen melden we dat het deel dat in 2015 is overgemaakt aan SVn, maar door de SVn nog niet is doorgestort aan de deelnemer gepresenteerd is onder uitzettingen korter dan 1 jaar in de jaarrekening 2015 (rekening-courantverhoudingen met niet fin.instellingen). In 2016 zijn deze middelen doorgestort naar de deelnemers en daarmee moeten ze in de jaarrekening 2016 gepresenteerd worden onder langlopende leningen. Om aansluiting te houden tussen de begin- en eindbalans wordt € 29.900 gepresenteerd als investering.

De investeringen zijn als volgt te specificeren:

Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind
Overige langlopende leningen							
Startersleningen	U	7e/14	100.000	-	100.000	18.010	81.990
Mutatie 2015 van vlottende activa naar vaste activa						29.900	
Mutatie 2016 van vaste activa naar vlottende activa						2.803-	
					Totaal	45.107	

Immatriële vaste activa

De post immatriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investe- ringen	Desinv.	Aflossingen/af schrijvingen	Afwaard./ Voorz.	Boekwaarde 31-12-2016
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	27.115	0	0	1.595	0	25.520
Totaal	27.115	0	0	1.595	0	25.520

Toelichting immatriële vaste activa

De bijdrage aan activa in eigendom van derden, betreft een bijdrage die de gemeente heeft gedaan in de modernisering van de Zijlvesterhoek in Onderdendam.

Vlottende activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde 31-12-2015	Vermee- dering	Verminde- ring	Mutatie Voorziening i.v.m. verwacht verlies	Boekwaarde 31-12-2016
Grond- en hulpstoffen:					
- niet in exploitatie genomen Bouwgronden	0	0	0		0
- overige grond- en hulpstoffen	0	0	0		0
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	5.014.903	659.749	817.127	33.534	4.823.990
Gereed product en handelsgoederen	2.624	3.978	4.067		2.535
Totaal	5.0175.527	663.727	821.194	33.534	4.826.525

Toelichting voorraden

Onder de boekwaarde “onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie” per 31-12-2016 valt:

- Bouwgrond Bedrijventerrein fase 1	€ 266.205,78
- Bouwgrond Bedrijventerrein fase 2	€ 876.717,93
- Bouwgrond Ter Laan 4	€ 4.123.790,80
- Bouwgrond Vogelzanglocatie/kwekerij	-/- € 119.411,06

Bedrijvenpark

Het verwachte verlies bij de exploitatie van Bedrijvenpark fase I bedraagt € 103.992 en bij de exploitatie van Bedrijvenpark fase II € 219.321. In totaal een verwacht verlies van € 323.313.

Voor dit bedrag is (conform de voorschriften BBV) een voorziening gevormd die in mindering moet worden gebracht op de boekwaarde.

Ter Laan 4

Het tempo van realisatie van de verkoop van de kavels is bepalend voor de uitkomst van de exploitatieopzet. De onzekerheden betreffende deze verkooprealisatie betekenen derhalve ook onzekerheden in de uitkomst van de exploitatie. Dit zou gevolgen kunnen hebben voor de ingecalculeerde bijdrage aan de bestemmingsreserve Herstructurering. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de exploitatie sluitend blijft.

Boekwaarde

De boekwaarde per 31-12-2016 van de voorraden onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie bedraagt:

Boekwaarde 31-12-2016	€ 5.147.303,--
Voorziening bouwgrond Bedrijvenpark fasen I&II	-/- € 323.313,--
Balans 31-12-2016	<u>€ 4.823.990,--</u>

De voorraad gereed product en handelsgoederen betreft de voorraad eigen verklaringen.

Het totaal van de voorraden op de balans op 31-12-2016 bedraagt: € 4.826.525.

Uitzettingen korter dan één jaar

De balansspecificatie van de uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar ziet er als volgt uit:

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Vorderingen op openbare lichamen	1.399.904	1.185.045
Verstrekte kasgeldleningen	0	0
Rekening-courantverhoudingen met niet fin.instellingen	2.803	29.900
Overige vorderingen	999.230	1.362.702
Overige uitzettingen	0	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.937.571	2.581.185
Totaal	6.339.508	5.158.832

Toelichting uitzettingen korter dan één jaar

De openstaande “overige vorderingen” betreffen:

- belastingkohieren t/m 2016:	€ 144.671
- debiteuren sociale zaken:	€ 397.075
- debiteuren algemeen	€ 618.323
Totaal	€ 1.160.069

Dubieuze debiteuren

In verband met dubieuze debiteuren (exclusief debiteuren sociale zaken) is een voorziening getroffen ad € 66.125,88. Dit bedrag is in mindering gebracht op de balanspost “overige vorderingen” per 31-12-2016. In verband met dubieuze debiteuren sociale zaken is een voorziening getroffen ad € 97.713,50. Dit bedrag is ook in mindering gebracht op de balanspost “overige vorderingen” per 31-12-2016.

Balans 31-12-2016 Overige vorderingen

Boekwaarde 31-12-2016	€ 1.160.070
Voorziening dubieuze debiteuren	€ 66.126
Voorziening dubieuze debiteuren SoZa	€ 94.714
	€ 999.230

Van de totale vordering per 31-12-2016 (exclusief debiteuren sociale zaken) ad € 2.162.898 staat op het moment van de opstelling van de jaarrekening (half april 2016) nog een bedrag van € 1.834.266. open. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- vordering op de belastingdienst	€ 1.323.001
- belastingenkohieren t/m 2016	€ 114.567
- overige posten	€ 396.698

Uitzettingen in 's Rijks schatkist

Het bedrag aan middelen, bedoeld in artikel 2, vierde lid, van de Wet financiering decentrale overheden, dat in het kader van het drempelbedrag buiten 's Rijks schatkist is aangehouden, bedraagt voor elk kwartaal in 2016 € 250.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	250			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	60	63	101	59
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	190	187	149	191
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	25.208			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	25.208			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	5.480	5.730	9.294	5.470
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	60	63	101	59

Liquide middelen

De balansspecificatie van de liquide middelen ziet er als volgt uit:

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Kassaldi	4.318	2.187
Bank- en girosaldi	291.165	22.393
Totaal	295.483	24.580

De specificatie van de bank- en girosaldi is als volgt:

	31-12-2016	31-12-2015
Bank Nederlandse Gemeenten	250.376	(*)
Rabobank	40.789	22.393
Totaal	291.165	22.393

(*) Het saldo van de Bank Nederlandse Gemeenten was per 31-12-2015 € 344.584.19 negatief en is derhalve opgenomen onder de vlottende passiva.

Overlopende activa

De balansspecificatie van de overlopende activa ziet er als volgt uit:

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Nog te ontvangen bedragen	2.154.495	1.514.836
Vooruitbetalingen	55.016	77.146
Totaal	2.209.511	1.591.982

Het saldo van de post “Nog te ontvangen bedragen” bestaat uit:

- nog te ontvangen 2016	€ 1.745.835
- overlopende activa Overheidsgelden	€ 463.676
Totaal	€ 2.209.511

Het saldo van de post “nog te ontvangen 2016” bestaat uit:

- declaratie BMW-SoZa 2016	€ 457.784
- suppletie BTW 2016	€ 187.965
- saldoregulatie schatkistbankieren	€ 185.284
- afrekening beschermd wonen	€ 174.841
- declaratie samenwerking sociaal domein	€ 135.803
- declaratie BMW-P&O 2016	€ 113.052
- ISV aanvraag De Plank	€ 96.250
- De Beemden	€ 70.445
- afrekening Afvalfonds	€ 38.864
- afrekening ARCG	€ 30.222
- afrekening Ability 2016	€ 24.392
- mantelzorg BMW 2016	€ 23.188
- huur brandweerkazerne	€ 19.865
- declaratie kosten brugbediening	€ 19.589
- declaratie maatschappelijke begeleiding asielzoekers	€ 16.590
- dwangbevelkosten	€ 8.559
- afrekening RIGG	€ 8.081
- leges omgevingsvergunning	€ 7.876
- afrekening Eneco	€ 6.828
- afrekening Essent	€ 6.144
- marktgelden 2016	€ 5.777
- diverse posten	€ 108.437
Totaal	€ 1.745.835

Overlopende activa Overheidsgelden

Op grond van het BBV moeten de door ons uitgegeven bedragen, waarvoor later subsidies van Nederlandse of Europese overheidslichamen worden ontvangen (zogenaamde voorfinanciering), als een afzonderlijk onderdeel binnen de balanspost Overlopende activa worden verantwoord.

Voor 2016 betreffen dit de volgende posten:

	Boekwaarde 31-12-2015	Vermeer- dering	Verminde- ring	Boekwaarde 31-12-2016
Berekende IAU 2014	57.439	0	57.439	0
Vangnetuitkering 2015	31.633	0	0	31.633
Subsidie toegankelijk maken bushaltes	90.080	0	0	90.080
Verbetering agrarische structuur buitenwegen maatregel 125	201.210	0	201.210	0
Vangnetuitkering 2016	0	192.328	0	192.328
BBZ 2016	0	149.635	0	149.635
Totaal	380.362	341.963	255.649	463.676

	142	

De boekwaarde van de vooruitbetaalde bedragen per 31-12-2016 bedraagt € 55.016. Het gaat hier om in 2016 betaalde bedragen die betrekking hebben op 2017. Te denken valt hierbij aan verzekeringspremies, contributies, abonnementen, voorschotten persoonsgebonden budgetten Wmo e.d.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten.

	Boekwaarde 31-12-2015	Vermeer- dering	Verminde- ring	Boekwaarde 31-12-2016
Algemene reserve:				
- niet vrij aanwendbaar	1.591.025	0	24.368	1.566.657
- vrij aanwendbaar	4.636.102	507.066	191.592	4.951.576
Bestemmingsreserves:				
- voor egalisatie tarieven	0	0	0	0
- overige bestemmingsreserves	4.743.464	2.494.118	1.621.804	5.615.778
Gerealiseerd resultaat	1.433.621	2.620.623	1.433.621	2.620.623
Totaal	12.404.212	5.621.807	3.271.384	14.754.634

Toelichting eigen vermogen

In paragraaf 3.2.2 “Weerstandsvermogen” wordt ingegaan op het eigen vermogen van de gemeente. Onderstaand is een specificatie van de diverse mutaties in de reserves opgenomen. Daarbij is ook aangegeven wat de aard en reden van de reserve is.

Algemene reserve (niet-vrij aanwendbaar)

Algemeen doel: de algemene reserve, niet vrij aanwendbaar, is nodig als buffer ter afdekking van risico's.

Specifiek doel: door de raad is op 22-9-2005 besloten om de reservering voor de bouw van het gemeentehuis toe te voegen aan deze reserve. Vanuit deze reserve wordt jaarlijks een bijdrage aan de exploitatie gegeven gedurende 40 jaar.

saldo 01-01-2016

bijdrag afdekking kapitaallast gemeentehuis

saldo 31-12-2016

Claim

uitbreiding gemeentehuis 731.064 (bijdr. ter afdekking kapitaallast gemeentehuis tot en met 2046)

Onttrokken:

Toegevoegd:

€ **1.591.025,26**

€ 24.368,00

€ **1.566.657,26**

Algemene reserve (vrij aanwendbaar)

De algemene reserve is de buffer om niet voorzienbare uitgaven en risico's af te kunnen dekken. Daarnaast wordt de algemene reserve gebruikt om nieuwe beleidskeuzes financieel uitvoerbaar te maken.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 4.636.101,78
batig saldo 2015		€ 1.909,90
bespaarde rente 2016		€ 505.156,24
eenmalige onttrekking t.b.v. BR Bruggen	€ 110.950,00	
bijdrage implementatie digitaal en zaakgericht werken	€ 24.146,00	
bijdrage implementatie digitaal en zaakgericht werken	€ 46.065,72	
bijdrage inhuur projectleider versterken onderwijsgeb	€ 2.320,00	
bijdrage OV-fonds Nrd-Gron (verv. WMO)	€ 5.500,00	
dekking bijdrage Bedrijfsadv. Ondern.huis EemsDelta	€ 2.610,00	
bijdrage in herijking voorziening wethouders	€ -	
Totaal	€ 191.591,72	
		€ 191.591,72
Saldo 31-12-2016		€ 4.951.576,20

Claims

Vj.nota 2010: realisatie midoffice en KCC	€ 116.948,28	
Co-financiering ILG 2011-2018 (meerjarenraming) (100.000/5 jaar vanaf 2014 t/m 2018)	€ 40.000,00	
Verkeersveiligheidsplan	€ 6.225,00	
Incidentele posten begroting 2017	€ 35.555,00	
Waar staat je gemeente onderzoek	€ 7.500,00	
Project ihkv herindeling	€ 6.778,00	
Projectleiding bouwkundige versterking onderwijshuisvestiging (bwn 13/2015)	€ 15.000,00	
Programmaplan onderwijshuisvestiging	€ 1.592.000,00	
Claims na balansdatum		€ 1.820.006,28
Saldo vrij aanwendbare algemene reserve na claims		€ 3.131.569,92

Bestemmingsreserves**Gemeentelijk monumentenbeleid**

Buffer voor de uitvoering van het monumentbeleid.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 11.600,56
mutaties		€ -
saldo 31-12-2016		€ 11.600,56

Claim:

subsidie kerkgebouw Onderdendam:	€ 10.000,00

Onderhoud begraafplaatsen

Reserve voor het toekomstig onderhoud van de begraafplaatsen (waaronder onderhoud graven).

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 475.689,93
toevoeging inz. bespaarde rente 2016		€ 16.649,00
bijdrage aan exploitatie onderhoud graven	€ 25.000,00	
		€ 25.000,00
saldo 31-12-2016		€ 467.338,93

Overlopende budgetten

Het veiligstellen van budgetten uit een bepaald jaar waarvan de uitgaven in een volgend jaar plaatsvinden.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016	€	-
toevoeging inz. bestemming rekening resultaat 2015		€ 1.431.725,00
onttrekking ivm gebruik budgetten 2016	€ 1.431.725,00	
		€ 1.431.725,00
saldo 31-12-2016		€ -

Frictie personeelskosten

Het opvangen van schommelingen in de personeelskosten als gevolg van ziekte, vacatures, incidentele werkzaamheden etc.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016	€	236.446,81
toevoeging exploitatiesaldo 2016		28.966,30
saldo 31-12-2016		€ 265.413,11

Onderhoud wegen

Doel is om de jaarlijkse fluctuaties in de kosten van onderhoud wegen op te kunnen opvangen.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016	€	1.354.096,02
toevoeging exploitatiesaldo 2016		€ 191.757,01
saldo 31-12-2016		€ 1.545.853,03

Kinderopvang

Budget voor financiële afdekking van het beleid t.b.v. kinderopvang in de breedste zin van het woord.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016	€	27.657,98
mutaties		€ -
saldo 31-12-2016		€ 27.657,98

Groot onderhoud dorpshuizen

Reserve om bijdragen te kunnen verstrekken in het groot onderhoud van dorpshuizen en verenigingsgebouwen.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016	€	33.379,50
Jaarlijkse toevoeging 2016		€ 5.000,00
saldo 31-12-2016		€ 38.379,50

Instrumenten/Uniformen

Vorming van een reserve om bijdragen te kunnen verstrekken aan muziekverenigingen voor de aanschaf van instrumenten en uniformen.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016	€	21.377,95
Jaarlijkse toevoeging 2016		€ 1.951,00
saldo 31-12-2016		€ 23.328,95

Bruggen

Middelen voor planmatig onderhoud van de gemeentelijke bruggen.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016	€	130.385,00
Eenmalige dotatie BR bruggen (tlv AR)		€ 110.950,00
onttrekking i.v.m. exploitatiesaldo 2016	€ 138.838,32	
		€ 138.838,32
saldo 31-12-2016		€ 102.496,68

Sociaal Domein

Reserve voor overschotten en tekorten op de invoering/uitvoering van regelingen in het sociale domein (Participatiewet, Jeugdzorg, WMO).

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 442.646,00
exploitatie saldo 2016		€ 587.536,00
beschermde wonen		€ 174.841,00
saldo 31-12-2016		<u>€ 1.205.023,00</u>

Ontsluiting Bedum

Reservering voor onze gemeentelijke bijdrage in een rondweg ter ontlasting van de Wilhelminalaan en de Stationsweg.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 1.000.000,00
mutaties		€ -
saldo 31-12-2016		<u>€ 1.000.000,00</u>

Spaarverlof

Budget om in geval van opname van gespaard verlof door medewerkers externe ondersteuning te kunnen aantrekken.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 54.810,75
opgenomen verlof 2016	€ 24.375,30	€ 24.375,30
saldo 31-12-2016		<u>€ 30.435,45</u>

Bovenwijkse kosten Ter Laan 4

Bovenwijkse voorzieningen t.g.v. Ter Laan 4

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 117.902,50
mutaties		€ -
saldo 31-12-2016		<u>€ 117.902,50</u>

Bovenwijkse kosten Vogelzanglocatie

Bovenwijkse voorzieningen t.g.v. locatie Vogelzang.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 15.121,00
mutaties		€ -
saldo 31-12-2016		<u>€ 15.121,00</u>

Herstructureringsfonds

Vorming van een reserve voor het verrichten van onderzoeken en het bijdragen in herstructureringsprojecten binnen de gemeente Bedum.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 822.349,47
toev. '16 Herstructurerings budget Centrumplannen		€ 119.584,38
Bijdr. '16 BR Herst. inz. Ont. Bederawalda/centrum	€ 1.865,49	€ 1.865,49
saldo 31-12-2016		<u>€ 940.068,36</u>

Claims:

Bijdrage gasfabriek locatie	€ 360.000,00
Planvorming centrumplan/Bederawalda	€ 6.778,00
Bijdrage De Plank	€ 300.000,00
Planvorming centrum	€ 80.000,00

Gerealiseerd resultaat

Het nog te bestemmen resultaat ad € 1.433.621 (resultaat jaarrekening 2015) is verdeeld conform het besluit van uw raad d.d. 22 september 2016.

Ten aanzien van de bestemming van het resultaat 2016 ad € 2.620.623 dient uw raad nog een besluit te nemen. We verwijzen naar het collegevoorstel in de inleiding.

Voorzieningen

De balansspecificatie van de voorzieningen ziet er als volgt uit:

	Boekwaarde 31-12-2015	Vermeer- dering	Verminde- ring	Boekwaarde 31-12-2016
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	1.723.468	108.818	0	1.832.286
Onderhoudsegalisatie-voorzieningen	794.773	184.059	112.614	866.218
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	1.563.138	64.276	74.884	1.552.530
Totaal	4.081.379	357.153	187.498	4.251.034

Toelichting voorzieningen

Een specificatie van de diverse posten is te vinden in paragraaf 4.8.

Onderstaand is een specificatie van de diverse mutaties in de voorzieningen opgenomen. Daarbij is ook aangegeven wat de aard en reden van de voorziening is. Voor een nadere doelomschrijving van de voorzieningen, alsmede de bepaling van de boven- en ondergrens, wordt verwezen naar de "Nota reserves en voorzieningen", vastgesteld in de raadsvergadering van 19 juni 2014. Binnen de meerjarenraming 2016-2019 zijn de voorzieningen toereikend.

Ten aanzien van de 'door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting' merken we op dat dit de voorziening 'egalisatie afvalstoffenheffing' (art. 44, lid 2 BBV) en de voorziening 'egalisatie rioolheffing' (art. 44, lid 2 BBV) betreft.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Wethouders pensioenen

Wethouders zijn niet aangesloten bij een pensioenfonds. Gemeenten moeten voor hun pensioen sparen. Het doel van de voorziening wethouderspensioenen is het vormen van een buffer om te kunnen voldoen aan de toekomstige pensioenverplichtingen.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 1.723.468,00
herijking n.a.v. actuariële berekening		€ 108.818,00
saldo 31-12-2016		<u>€ 1.832.286,00</u>

Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting

Egalisatie afvalstoffenheffing (o.b.v. art 44 lid 2 BBV)

Voorziening voor het opvangen van schommelingen in de tarieven.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 232.189,23
saldo exploitatie 2016	€ 74.884,00	€ 74.884,00
saldo 31-12-2016		<u>€ 157.305,23</u>

Egalisatie rioolheffing (o.b.v. art 44 lid 2 BBV)

Het opvangen van de jaarlijkse fluctuaties in de kosten van onderhoud en vervanging riolering.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 1.330.948,51
saldo exploitatie 2016		€ 64.276,00
saldo 31-12-2016		<u>€ 1.395.224,51</u>

Onderhoudsegalisatievoorzieningen**Onderhoud gemeentelijke gebouwen**

Middelen voor het plegen van onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen.

	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
saldo 01-01-2016		€ 794.773,26
toevoeging 2016		€ 184.059,00
onderhoud gebouwen 2016	€ 113.016,63	€ 113.016,63
saldo 31-12-2016		<u>€ 865.815,63</u>

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Obligatieleningen	0	0
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en Verzekeringsinstellingen	0	0
- binnenlandse banken en overige financiële Instellingen	15.045.076	16.365.178
- binnenlandse bedrijven	0	0
- overige binnenlandse sectoren	0	0
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	0	0
Waarborgsommen	0	0
Verplichtingen uit hoofde van financial lease overeenkomsten	0	0
Totaal	15.045.076	16.365.178

Specificatie onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen:

Stand 31/12/2015	opname geldleningen	aflossing normaal	aflossing vervroegd	stand 31/12/2016
16.365.178	0	1.320.102	0	15.045.076

De totale rentelast voor het jaar 2016 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 725.265.

Vlottende passiva

Schulden met een looptijd korter dan één jaar

De balansspecificatie van de schulden met een looptijd korter dan één jaar ziet er als volgt uit.

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Kasgeldleningen	0	0
Bank- en giroaldi	2	344.584
Overige schulden	1.589.060	2.240.633
Totaal	1.589.060	2.585.217

Toelichting schulden met een looptijd korter dan één jaar

Er zijn geen kasgeldleningen opgenomen gedurende 2016. Het saldo is daardoor per 31 december 2016 nul.

Het saldo van de Bank Nederlandse Gemeenten (sociale zaken) was per 31-12-2016 € 2 negatief en is derhalve opgenomen onder de vlottende passiva.

Bij de overige bankinstellingen, waar rekeningen worden aangehouden, zijn in rekening-courant per 31-12-2016 geen schulden. Zie voor het inzicht in de diverse saldi de toelichting op de post "Liquide middelen" onder de vlottende activa.

De overige schulden bestaan uit diverse crediteuren 2016. Op het moment van opstelling van de jaarrekening (half april 2016) staat nog € 33.063 open.

Overlopende passiva

De balansspecificatie van de overlopende passiva ziet er als volgt uit:

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Overlopende passiva	2.888.743	1.333.553
Totaal	2.888.743	1.333.553

De specificatie van de boekwaarde per 31-12-2016 ziet er als volgt uit.

Nog te betalen bedragen:

- transitorische rente	€ 256.375
- vooruit ontvangen bedragen	€ -
- nog te betalen 2015/2016	€ 2.629.820
- bedragen buiten rekening	€ 1.000
- afrekening BTW 2016	€ 1.548
- overlopende passiva "nog te besteden Overheidsgelden"	€ -
Totaal	€ 2.888.743

Nog te besteden Overheidsgelden: overzicht per doeluitkering/subsidie.

	Boekwaarde 31-12-2015	Vermeer- dering	Verminde- ring	Boekwaarde 31-12-2016
Declaratiedeel Bbz 2015	15.773	0	15.773	0
Projectplan Beter Wonen	20.000	0	20.000	0
WSW afrek. 2012 en 2013	4.960	0	4.960	0
Niet-krimpgelden	15.508	0	15.508	0
Totaal	56.241	0	56.241	0

Het saldo van de post “nog te betalen 2015/2016” bestaat uit:

- kosten samenwerking sociaal domein	€ 447.705
- kosten bedrijfsvoering SoZaWe-BMWE	€ 446.945
- afrekening I&A	€ 319.913
- kosten jeugdzorg (RIGG)	€ 175.253
- aflossing vaste geldleningen	€ 153.638
- vakantiegeld 2016	€ 117.509
- kosten De Plank	€ 116.463
- zorgkosten WMO	€ 115.457
- verrekening heffingskorting	€ 60.944
- nascheiding kunststoffen	€ 54.145
- doorschuif BTW sociaal domein	€ 52.567
- kosten afvalinzameling	€ 51.725
- loonheffing SoZa	€ 51.708
- kosten re-integratie	€ 39.122
- PGB jeugd	€ 38.177
- kosten leerplicht	€ 30.889
- subsidie De Beemden	€ 25.000
- kosten pijlerpartners	€ 22.065
- doorschuif BTW SoZa	€ 20.750
- regiotaxi	€ 16.141
- informatiebeveiliging	€ 13.581
- kosten inhuur WMO	€ 13.437
- kosten herindeling	€ 10.856
- Vennootschapbelasting 2016	€ 10.000
- diverse posten	€ 225.830
Totaal	€ 2.629.820

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan, niet uit de balans blijvende, financiële verplichtingen. Het gaat daarbij met name om leasecontracten voor hard- en software en kopieermachines. De verplichtingen die uit deze contracten voortvloeien zijn als last in de exploitatie opgenomen.

Het betreft:

- huurcontract diverse kopieermachines (loopt van 1-1-'13 tot 1-5-'18) € 11.800 per jaar;

Gewaarborgde geldleningen

Het in de balans opgenomen bedrag kan als volgt gespecificeerd worden.

	stand 31/12/16	stand 31/12/15
Waarborgfonds Sociale Woningbouw	27.255.000	27.442.000

De gemeente Bedum heeft de borgstelling/garanties ondergebracht bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), waaraan de gemeente ook deelneemt. Deze regeling houdt in dat de garantieverplichting berust bij het waarborgfonds met een achtervang van de deelnemende gemeente als het waarborgfonds in financiële problemen komt. Volgens opgave van het Waarborgfonds bedraagt ons achtervangrisico op 31 december 2016 € 27.255.000. De gelden zijn uitgeleend aan woningstichting Wierden en Borgen.

Overzicht gewaarborgde geldleningen 31 december 2016							
Financier	Code	Hoofdsom	Percentage lenings- bedrag borg	Schuldrestant per 1-1-2016	Schuldrestant per 31-12-2016	Totaalbedrag betalingen uit hoofde garantiestel- ling t/m 31-12-2016	Afloop
Bank Nederlandse Gemeenten 4,55%	83749	526.684,20	50%	371.403,57	341.249,43	185.434,77	2025
Bank Nederlandse Gemeenten 3,65%	83750	509.093,52	50%	368.750,48	337.534,94	171.558,58	2025
Gemeente Bedum 4,86%		2.608.000,00	100%	1.817.000,00	1.746.051,86	861.948,14	2032
Gemeente Bedum 3,84%		1.761.000,00	100%	1.185.000,00	1.130.186,38	630.813,62	2031
ABN AMRO N.V. 4,0%	241955491	4.500.000,00	100%	4.500.000,00	4.500.000,00	-	2027
ABN AMRO N.V. 4,10%	241955483	1.500.000,00	100%	1.500.000,00	1.500.000,00	-	2037
Nederlandse Waterschapsbank 4,32%	20026324	7.500.000,00	100%	7.500.000,00	7.500.000,00	-	2019
Aegon Levensverzekering N.V. 3,7%		10.200.000,00	100%	10.200.000,00	10.200.000,00	-	2052
Totaal		29.104.777,72		27.442.154,05	27.255.022,61	1.849.755,11	

Overige

Er loopt een bezwaarprocedure van de woningbouwcoöperatie tegen de aanslag rioolheffing. De uitkomsten zien we met vertrouwen tegemoet, we verwachten niet dat afwikkeling van deze procedure leidt tot een financieel nadeel voor de gemeente.

4.5 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Omschrijving programma	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Algemeen bestuur	187.914	1.684.017	-1.496.103	189.107	1.760.978	-1.571.871
Openbare orde en veiligheid	0	607.926	-607.926	0	663.425	-663.425
Verkeer, vervoer en waterstaat	22.029	1.817.338	-1.795.309	22.042	2.037.062	-2.015.020
Economische zaken	94.128	141.105	-46.977	94.128	183.145	-89.017
Onderwijs	31.195	762.060	-730.865	31.195	875.369	-844.174
Cultuur en recreatie	280.171	2.354.648	-2.074.477	287.813	2.642.314	-2.354.501
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	1.961.523	10.141.906	-8.180.383	2.419.829	10.972.019	-8.552.190
Volksgezondheid en milieu	2.445.554	2.927.521	-481.967	2.611.945	3.259.957	-648.012
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	323.312	1.236.022	-912.710	452.078	1.897.964	-1.445.886
Financiën	11.455	479.246	-467.791	270.383	965.584	-695.201
Subtotaal programma's	5.357.281	22.151.789	-16.794.508	6.378.520	25.257.817	-18.879.297
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen						
Lokale heffingen	1.729.249	0	1.729.249	1.850.382	0	1.850.382
Algemene uitkeringen	14.564.838	0	14.564.838	14.824.838	0	14.824.838
Dividend	127.470	0	127.470	127.470	0	127.470
Saldo financieringsfunctie	0	0	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	370.415	0	370.415	577.491	0	577.491
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	16.791.972	0	16.791.972	17.380.181	0	17.380.181
Onvoorzien	0	26.095	-26.095	0	0	0
Saldo van baten en lasten	22.149.253	22.177.884	-28.631	23.758.701	25.257.817	-1.499.116
Subtotaal mutaties reserves	285.626	321.681	-36.055	2.379.170	639.707	1.739.463
Resultaat	22.434.879	22.499.565	-64.686	26.137.871	25.897.524	240.347

	Realisatie			Verschil saldi
	begrotingsjaar			begroting na wijziging
				met realisatie
Omschrijving programma	Baten	Lasten	Saldo	
Algemeen bestuur	200.283	1.729.983	-1.529.700	42.171
Openbare orde en veiligheid	0	626.709	-626.709	36.716
Verkeer, vervoer en waterstaat	27.311	1.699.005	-1.671.694	343.326
Economische zaken	268.981	207.932	61.049	150.066
Onderwijs	51.015	819.998	-768.983	75.191
Cultuur en recreatie	316.731	2.455.525	-2.138.793	215.708
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	2.799.187	10.298.988	-7.499.801	1.052.389
Volksgezondheid en milieu	2.546.836	2.939.705	-392.869	255.143
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	1.023.691	1.635.147	-611.456	834.430
Financiën	668.191	1.173.379	-505.189	190.012
Subtotaal programma's	7.902.227	23.586.371	-15.684.145	3.195.152
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen				
Lokale heffingen	1.853.305	0	1.853.305	2.923
Algemene uitkeringen	15.625.580	0	15.625.580	800.742
Dividend	153.033	0	153.033	25.563
Saldo financieringsfunctie	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	577.491	0	577.491	0
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	18.209.409	0	18.209.409	829.228
Onvoorzien	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	26.111.635	23.586.371	2.525.264	4.024.380
Subtotaal mutaties reserves	3.271.399	3.176.026	95.373	-1.694.090
Resultaat	29.383.034	26.762.397	2.620.637	2.330.290

4.6 Toelichting op het Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

In 4.5 is in één overzicht weergegeven wat de realisatie per programma is geweest. De verklaringen van de verschillen per programma zijn opgenomen bij de programma's zelf.

In onderstaande tabel geven we aan waar de verschillenverklaring is opgenomen:

Programma	Verschillenverklaring
Algemeen bestuur	Pagina 17
Openbare orde en veiligheid	Pagina 20
Verkeer, vervoer en waterstaat	Pagina 26
Economische zaken	Pagina 31
Onderwijs	Pagina 35
Cultuur en recreatie	Pagina 39
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	Pagina 47
Volksgezondheid en milieu	Pagina 51
Ruimtelijke ordening en volkhuusvesting	Pagina 55/56
Financiën	Pagina 58/59

Lokale heffingen

Lokale heffingen	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
OZB gebruikers	239.575	239.170	233.962	405
OZB eigenaars	1.555.331	1.553.834	1.434.586	1.497
Belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten	2.411	1.364	1.281	1.047
Hondenbelasting	55.989	56.014	59.420	-25
Totaal	1.853.305	1.850.382	1.729.249	2.923

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.2.1 Lokale heffingen.

Algemene uitkering

Algemene uitkering	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Algemene uitkering	9.860.887	9.060.824	8.960.824	800.063
AU sociaal domein	5.764.693	5.764.014	5.604.014	679
Totaal	15.625.580	14.824.838	14.564.838	800.742

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.1.11 Algemene dekkingsmiddelen.

Dividend en rente

Dividend en rente	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Aandelen BNG	5.370	6.055	6.055	-685
Enexis N.V.	136.247	110.000	110.000	26.247
Enexis B.V.	11.415	11.415	11.415	0
NV Waterleidingmij Groningen	0	0	0	0
Totaal	153.033	127.470	127.470	25.563

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.1.11 Algemene dekkingsmiddelen.

Onvoorzien

Onvoorzien	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	0	0	0	0
Lasten	0	26.095	26.095	-26.095
Totaal	0	-26.095	-26.095	26.095

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.1.12 Onvoorzien.

Mutaties in de reserves

Mutaties in de reserves	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Baten	3.271.399	2.429.170	285.626	842.229
Lasten	3.176.026	639.707	321.681	2.536.319
Totaal	95.373	1.789.463	-36.055	-1.694.090

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf 4.8. De gerealiseerde toevoegingen en onttrekkingen zijn als volgt.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Overige algemene dekkingsmiddelen	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	verschil saldi begroting na wijziging met realisatie
Bespaarde rente	577.491	577.491	370.415	0
Totaal	577.491	577.491	370.415	0

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.1.11 Algemene dekkingsmiddelen.

Mutaties reserves per programma

Omschrijving programma	Realisatie begrotingsjaar		
	Baten	Lasten	Saldo
Algemeen bestuur			
onttrekking AR ter afdekking kapitaallast gemeentehuis	24.368		
onttrekking AR tbv implementatie digitaal en zaakgericht werken	24.146		
onttrekking AR tbv implementatie digitaal en zaakgericht werken	46.066		
onttrekking AR tbv wachtgeldverplichtingen vml bestuurders	64.925		
opname BR spaarverlof	24.375		
	183.880	0	-183.880
Openbare orde en veiligheid			
Verkeer, vervoer en waterstaat			
mutaties bestemmingsreserve wegen	110.950	191.757	
mutaties bestemmingsreserve bruggen	138.838		
	249.788	191.757	-58.031
Economische zaken			
onttrekking AR tbv Bedrijfsadv. Ondern.huis EemsDelta	2.610	0	
	2.610	0	-2.610
Onderwijs			
Onttrekking AR tbv projectleider bouwkundig versterken	2.320		
	2.320	0	-2.320
Cultuur en recreatie			
mutaties bestemmingsreserve instrumenten/uniformen		1.951	
	0	1.951	1.951
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening			
mutaties bestemmingsreserve groot onderhoud dorpshuizen		5.000	
mutaties bestemmingsreserve Sociaal Domein		587.536	
onttrekking AR tbv bijdrage OV-fonds	5.500		
	5.500	592.536	587.036
Volksgezondheid en milieu			
mutaties bestemmingsreserve onderhoud begraafplaatsen	25.000	16.649	
	25.000	16.649	-8.351
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting			
mutaties best.reserve bovenwijkse kosten Ter Laan 4			
mutaties bestemmingsreserve herstructureringsfonds	1.865	119.584	
	1.865	119.584	117.719
Financiën			
bestemming rekeningresultaat 2015	1.433.635	1.910	
bespaarde rente 2016 naar AR		505.156	
toev. BR wegen		110.950	
mutaties overlopende budgetten	1.431.725	1.431.725	
mutaties frictie personeelskosten		28.966	
	2.865.360	2.078.707	-786.652
Totaal generaal	3.336.324	3.001.185	-335.139

Overzicht structurele mutaties reserves

Overzicht structurele mutaties reserves		
	<u>Onttrokken:</u>	<u>Toegevoegd:</u>
<u>Algemene reserve</u>		
<i>Niet vrij aanwendbaar</i>		
Bijdrage ter afdekking kapitaallast gemeentehuis (t/m 2046)	€ 24.368,00	
<i>Vrij aanwendbaar</i>		
Co-financiering ILG (geraamd 2015 t/m 2018; totaal € 80.000)	€ 20.000,00	
<u>Bestemmingsreserves</u>		
Onderhoud begraafplaatsen		
onttrekking tgv exploitatie	€ 25.000,00	
Instrumenten/Uniformen		
Jarlijkse toevoeging		€ 1.951,00
Groot onderhoud dorpshuizen		€ 5.000,00
Jarlijkse toevoeging		
Onderhoud wegen	€ 114.791,00	
Onttrekking obv beheerplan wegen (t/m 2018)		

Overzicht incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten zijn reeds op diverse plaatsen in de toelichting aangegeven. Onderstaand wordt in grote lijnen inzicht gegeven in de gerealiseerde incidentele baten en lasten.

In onderstaand overzicht zijn niet meegenomen de incidentele baten en lasten die een gevolg zijn van een normale bedrijfsvoering, zoals bijdragen van en aan reserves en voorzieningen, bijdragen en subsidies bestemmingsplannen of aangepaste bekostigingsstelsels.

Incidentele baten en lasten per programma:	Baten	Lasten
<i>Programma Algemeen Bestuur:</i>		
Functiewaardering HR21		€ 18.000
Ondersteuning digitaal en zaakgericht werken		€ 30.200
<i>Programma Verkeer, vervoer en waterstaat:</i>		
Afwikkeling fietsverkeer Ter Laan, kentekenonderzoek ed		€ 15.400
<i>Programma Economische Zaken:</i>		
Vrijval voorziening op vordering op 'Verkoop Vennootschappen', in het kader van de aandelenverkoop Enexis.	€ 53.083	
<i>Programma Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting</i>		
Opstellen woonvisie		€ 22.400
Bijdrage RGA centrumplan	€ 250.000	€ 67.110
Kosten De Plank + ISV bijdrage	€ 96.250	€ 96.250
Bijdrage restauratiefonds toren Westerdijkshorn	€ 13.634	
<i>Programma Financiën:</i>		
Bijdrage project Wolddijk	€ 160.000	
Lumpsumvergoeding NCG 2015/2016	€ 333.853	€ 27.500
Aflossing lening EDON	€ 126.832	
Bijdrage rijk in scholenprogramma	€ 760.086	
Totaal incidentele baten en lasten	€ 1.793.738	€ 276.860

Overzicht afwijkingen ten behoeve van het begrotingscriterium

In de raadsvergadering van 21 december 2016 is het controleprotocol 2016 vastgesteld. Hierin zijn de richtlijnen voor de accountant vastgelegd met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2016.

In het kader van de oordeelsvorming met betrekking tot de rechtmatigheid is het begrip “begrotingscriterium” in het protocol genoemd. Hiermee wordt bedoeld dat uitgaven binnen de door uw raad beschikbare programmabudgetten dienen te blijven. Overschrijding is in strijd met het budgetrecht van uw raad.

Overschrijdingen dienen goed herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. Door vaststelling van de jaarrekening door uw raad worden deze overschrijdingen alsnog geautoriseerd.

Bij de programma's hebben wij de afwijkingen al toegelicht.

Uit de gepresenteerde programmarekening (zie paragraaf 4.5) blijkt dat bij de volgende programma's de inkomsten en uitgaven hoger zijn uitgekomen dan in de begroting geraamd. In deze gevallen betreft het echter een overschrijding van de lasten als gevolg van de administratieve verwerking en wordt de overschrijding aan de lastenkant gecompenseerd door een daaraan gelinkt voordeel in de baten van hetzelfde programma.

- Economische Zaken (toelichting; zie pagina 31);
- Financiën (toelichting; zie pagina 59/60).

De volgende kredieten laten een overschrijding zien:

Fcl	Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind	Krediet afgerond
70160007	Vervanging busje 2016	U	2e/16	45.937	-	45.937	56.218	10.281-	X
77220019	BRP herinrichting Almastraat Bedum	U	2e/15	25.300	32.887	7.587-	-	7.587-	X
70160005	Vervanging Pick-up	U	2e/15	25.158	-	25.158	31.561	6.403-	X
75300010	Schrobzuigmachine De Beemden	U	2e/16	3.306	-	3.306	8.793	5.487-	X
70160003	Vervanging Pick-up	U	2e/14	38.504	-	38.504	42.945	4.441-	X
72100005	Vervanging sneeuwplough	U	2e/14	9.644	-	9.644	13.605	3.961-	X
70160006	Vervanging veegmachine	U	2e/15	155.000	159.400	4.400-	1.131-	3.269-	X
72100009	Aanschaf meteoconsult	U	8e/14	20.294	-	20.294	21.228	934-	X

4.7 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

(Single Information Single Audit (Sisa-bijlage))

Met het Besluit (AmvB) van 4 juli 2006 is het principe van single information en single audit van kracht geworden: dit geldt met ingang van verantwoordingsjaar 2006.

Het doel is om de verantwoording over- en de controle op de specifieke uitkeringen van het rijk naar medeoverheden te vereenvoudigen.

Er hoeft niet speciaal meer een aparte verantwoording voor het rijk worden opgesteld, maar het eigen jaarverslag kan worden gebruikt. Er kan worden volstaan met een verantwoording in de jaarrekening/-verslag door middel van een verplichte bijlage.

In deze bijlage bij de jaarrekening wordt de verantwoordingsinformatie opgenomen over specifieke uitkeringen die het Rijk nodig heeft om de specifieke uitkeringen te kunnen beoordelen. De controle door de accountant wordt onderdeel van de reguliere controle van de jaarrekening.

Door middel van deze bijlage is de Sisa formeel onderdeel van de jaarrekening/-verslag.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

BZK	C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Cumulatieve bestedingen ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting afwijking
		Provinciale beschikking en/of verordening				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
		Project-gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)						
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 01	Aard controle R Indicatornummer: C7C / 02	Aard controle R Indicatornummer: C7C / 03	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 04	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 06
		1 2009-16915	€ 96.250	€ 2.262	€ 96.250	€ 2.262	nvt	
		Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording Ja/Nee	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen)	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen)	Activiteiten stedelijke vernieuwing	Toelichting afwijking	
				Afspraak	Realisatie			
				Alleen in te vullen na afloop project	Alleen in te vullen na afloop project	Alleen in te vullen na afloop project		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 08	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 09	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 11	
		1 2009-16915	Ja					
I&M	E6B	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen	Besteding (jaar T) aan samenloop	Besteding (jaar T) exclusief samenloop	Aandeel provincie in de besteding (jaar T) na aftrek van de lasten van samenloop	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen tot en met (jaar T)
		Tussen provincie en gemeenten afgesloten convenanten/overeenkomsten voor onderzoek en sanering van ernstig verontreinigde locaties						Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)						
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E6B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E6B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E6B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E6B / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 06
		1 ovk 23-06-2009	€ 0	€ 0	€ 13.324	€ 0	€ 400.000	

			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding aan samenloop tot en met (jaar T)	Cumulatieve besteding exclusief samenloop tot en met (jaar T)	Cumulatief aandeel provincie in de besteding na aftrek van de lasten van samenloop tot en met (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee	Toelichting
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 12</i>
			1 ovk 23-06-2009	€ 0	€ 1.800.565	€ 400.000	Nee	nvt
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	
			1 2008-15199	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 2010-18891	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10</i>	
			1 2008-15199	€ 68.998	€ 0	nvt	Nee	
			2 2010-18891	€ 200.000	€ 1.032.671	nvt	Nee	

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 1.931.592	€ 35.205	€ 250.343	€ 7.202	€ 15.888	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 37.132	€ 1.180	€ 0	€ 8.313	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 16.110	€ 201.500	€ 1.102	€ 40.711	€ 2.573	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

4.8 Overzicht bezoldiging topfunctionarissen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Gemeente Bedum van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor Gemeente Bedum € 179.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	de heer R. Wiltjer	De heer H.P. Reijssoo
Functiegegevens	gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang ¹ en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,72
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee	Nee
Individueel WNT-maximum²	179.000	128.880
Beloning	89.208	47.475
Belastbare onkostenvergoedingen	384	201
Beloningen betaalbaar op termijn	11.599	6.027
<i>Subtotaal</i>	101.192	53.702
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	101.192	53.702
Verplichte motivering indien overschrijding	PM	PM
Gegevens 2015		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	0,72
Beloning	87.368	46.492
Belastbare onkostenvergoedingen	402	200
Beloningen betaalbaar op termijn	12.410	6.264
Totaal bezoldiging 2015	100.180	52.956

5. Controleverklaring

Verklaring nog toevoegen

6. Vaststellingsbesluit

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Bedum;

Gelet op artikel 198 van de Gemeentewet;

B e s l u i t:

Het jaarverslag en de jaarrekening voor het dienstjaar 2016 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Bedum,
gehouden op 13 juli 2017.

drs. E. van Lente, voorzitter,

drs. H.P. Reijsoo, griffier,

7. Bijlagen

Overzicht begrotingswijzigingen 2016

NR.	OMSCHRIJVING	BEDRAG in €
1	Aanpassingen gemeentelijke tarieven	120.434,00
2	Voorgenomen investeringen	692.720,00
3	Wijkaanpak	150.000,00
4	Overheveling budgetten 2015 naar 2016	1.522.985,00
5	Actualisatie grondexploitaties	15.663,00
6	Actualisatie grondexploitatie Ter Laan 4	139.103,00
7	Voorjaarsnota	-
8	Beheerplan bruggen	110.950,00
9	Het Groene Ommetje	10.850,00
10	Vervanging 4 voertuigen	98.817,00
11	Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2016-2020	50.000,00
12	Transitie onderwijshuisvestiging	1.510.000,00
13	Steiger en kademuur Uiterdijk te Onderdendam	135.000,00
14	Najaarsnota	-

7.2 Overzicht investeringskredieten

Fcl	Omschrijving	Uitgaaf / Inkomst	Begr. wijz.	Raming	Mutatie 2012 en eerder	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015	Totaal vrgnd jaren	Stand begin	Mutatie 2016	Stand eind	Krediet afgerond	Opmerking
70120001	Invoering zaakgericht en digitaal werken	U	8e/14	66.000				32.411	32.411	33.589		33.589		
70130004	CV-ketels gymzaal Schoolstraat MJOP	U	2e/14	17.176				-	-	17.176		17.176		
70140002	Luchtheaters/gevelkachel buitendnst MJOP	U	2e/12	10.719	-	-	-	-	-	10.719		10.719		Wordt vervangen als de oude af is.
70140004	CV-ketels gemeentehuis	U	17e/12	8.264	4.361		-	611	4.972	3.292		3.292	X	
70140006	CV-ketels De Vlijt MJOP	U	2e/13	13.960			-	-	-	13.960	4.447	9.513		Uitgesteld i.v.m. centrumplan
70140007	Afrastering buitendienst	U	2e/13	11.730		1.268	911		2.179	9.551	3.321	6.230		
70140008	Vervanging Captor toegang en tijdregistratie	U	2e/14	10.482				-	-	10.482	-	10.482		
70140009	Aanpassing CV-installatie buitendienst	U	2e/14	6.611				-	-	6.611	-	6.611		
70160003	Vervanging Pick-up	U	2e/14	38.504				-	-	38.504	42.945	4.441-	X	
70160005	Vervanging Pick-up	U	2e/15	25.158					-	25.158	31.561	6.403-	X	
70160006	Vervanging veegmachine	U	2e/15	155.000				159.400	159.400	4.400-	1.131-	3.269-	X	
70160007	Vervanging busje 2016	U	2e/16	45.937					-	45.937	56.218	10.281-	X	
70160008	Vervanging busje 98 - #	U	2e/16	40.335					-	40.335	28.248	12.087	X	
70200001	Geluidsinstallatie raadzaal	U	2e/11	12.605	-	-	-	-	-	12.605	-	12.605		
72100001	Reconstructie Molenweg	U	2e/10	100.000	-	-	-	-	-	100.000		100.000		
72100004	Vervanging kleine zoutstrooier	U	2e/14	28.513				-	-	28.513	27.865	648	X	
72100005	Vervanging sneeuwpluog	U	2e/14	9.644				-	-	9.644	13.605	3.961-	X	
72100006	Vervanging grote zoutstrooier	U	2e/14	38.964				-	-	38.964	37.280	1.684	X	
72100007	Openbare verlichting 2014	U	2e/14	326.000			11.316	34.441	45.757	280.243	227.273	52.970		
72100008	Aanschaf vloestoftank	U	8e/14	26.382				-	-	26.382	17.425	8.957	X	
72100009	Aanschaf meteoconsult	U	8e/14	20.294				-	-	20.294	21.228	934-	X	
72100010	Uitvoering Bederawalda	U	9e/14	555.000			60.235	12.458	72.693	482.307	326.355	155.952		
	Uitvoering Bederawalda	I	9e/14	120.400			9.785	-	9.785	110.615	240.800	130.185-		
72100011	Openbare verlichting 2015	U	2e/15	127.500				5.536	5.536	121.964	11.258	110.706		
72100012	Reconstructie Waldadrijs	U	2e/15	1.180.548				48.211	48.211	1.132.337	76.583	1.055.754		
72100014	Openbare verlichting 2016	U	2e/16	127.500					-	127.500	11.258	116.242		
72108140	Vervanging trilplaat wegen	U	3e/08	5.153	-	-	-	3.000	3.000	2.153	-	2.153	X	
72112340	Uitvoering verkeersveiligheidsplan 2009	U	2e/09	45.000	31.338	571		-	31.909	13.091	578	12.514		
72210001	Steiger/ kademuur uiterdijk O'dam	U	3e/16	135.000					-	135.000	120.644	14.356	X	
74210002	Verbouw Horizon	U	5e/16	550.000					-	550.000	5.322	544.678		
74210003	Verbouw Walfridus	U	5e/16	310.000					-	310.000	5.693	304.307		
74210004	Nieuwbouw Togtemaarschool	U	5e/16	250.000					-	250.000	19.084	230.916		
74210005	Verbouw Regenboog	U	5e/16	250.000					-	250.000	60.619	189.381		
74210006	Nieuwbouw Groenland	U	5e/16	150.000					-	150.000	23.166	126.834		
75300004	Heaters sporthal Beemden MJOP	U	2e/11	88.069	13.170	18.232	43.031	3.070	77.503	10.566		10.566		
75300005	De Beemden fase 2 MJOP	U	2e/12	191.015			7.940	2.633	10.573	180.442	15.626	164.816		
75300008	Installatie zwembad	U	2e/13	395.000		7.420	276.567	7.940	291.927	103.073	19.280	83.793		
75300010	Schrobzuigmachine De Beemden	U	2e/16	3.306					-	3.306	8.793	5.487-	X	
75310004	CV-ketels voetbal Bedum MJOP	U	2e/14	14.868				2.662	2.662	12.206	-	12.206		

75310004	CV-ketels voetbal Bedum MJOP	U	2e/14	14.868				2.662	2.662	12.206	-	12.206		
75310005	CV-ketels voetbal Noordwolde MJOP	U	2e/14	13.845				7.742	7.742	6.103	-	6.103	X	
75310007	Realisatie beachvolleyballocatie	U	14e/15	12.950				12.950	12.950	-	-	-	X	
	Realisatie beachvolleyballocatie	I	14e/15	3.000				-	-	3.000	-	3.000	X	
75410001	Toren Noordwolde voegwerk MJOP	U	2e/14	8.323				-	-	8.323	-	8.323		
77220009	BRP Noordwolderweg	U	8e/14	9.500				-	-	9.500	-	9.500		
77220010	BRP Herinrichting Kapelstraat/Coendersstraat	U	8e/14	421.500			56.995	231.760	288.755	132.745	14.230	118.515		
77220011	BRP woonwijk Uilenest	U	8e/14	46.625			17.748	5.536	23.284	23.341	-	23.341		
77220012	BRP bergbezinkzak GR-park	U	8e/14	20.000				-	-	20.000	-	20.000		
77220013	BRP pompinstallaties 2014	U	8e/14	33.430					-	33.430	-	33.430		
77220014	BRP maatregelen gemalen 2015	U	2e/15	33.430				8.845	8.845	24.585		24.585		
77220015	BRP Tuinbouwstraat Zwolde	U	2e/15	194.750				2.993	2.993	191.757	-	191.757		
77220016	BRP Van Berumstraat Zwolde	U	2e/15	66.000				2.993	2.993	63.007	-	63.007		
77220017	BRP Industrieweg Bedum	U	2e/15	10.000				-	-	10.000		10.000		
77220018	BRP Ter Laan 3 Bedum	U	2e/15	42.500				-	-	42.500		42.500		
77220019	BRP herinrichting Almastraat Bedum	U	2e/15	25.300				32.887	32.887	7.587-	-	7.587-	X	
77220020	BRP Centrumplan Bedum	U	2e/15	20.000				3.841	3.841	16.159	-	16.159		
77220021	BRP herinrichting Stationsgebied Bedum	U	2e/15	175.000				-	-	175.000		175.000		
77220022	BRP bergbezinkzak GR-park	U	2e/15	50.000				-	-	50.000	5.629	44.371		
77220023	BRP afkoppelen ihkv KRW/WB21	U	2e/15	40.000				-	-	40.000		40.000		
77220026	BRP Centrumplan Bedum 2016	U	2e/16	300.000				-	-	300.000	11.258	288.742		
77220027	BRP Afkoppelen ihk KRW/WB21 2016	U	2e/16	40.000				-	-	40.000	14.621	25.379		
77220028	BRP maatregelen 2016	U	2e/16	33.430				-	-	33.430	2.684	30.746		
77240001	Begraafplaats Bedum MJOP	U	2e/12	6.787	-	-	-	-	-	6.787	6.787	-	X	
78100001	Cofinanciering uitvoering ILG (2010)	U	2e/10	33.338	-	-	-	-	-	33.338	-	33.338		
78100003	ILG cofinanciering uitvoering (2011)	U	2e/11	60.000	3.508			-	3.508	56.492		56.492		
78100005	Startersleningen	U	7e/14	100.000				-	-	100.000	18.010	81.990		
78102140	Cofinanciering uitvoering ILG (2007)	U	2e/07	35.176	-			-	-	35.176	-	35.176		
78102340	Cofinanciering uitvoering ILG (2009)	U	2e/09	60.000	16.383	3.853	11.036	5.054	36.326	23.674	500	23.174		
78306040														
78306140														
78306240	Voormalig gasfabrieklocatie Bedum							21.149-	21.149-	21.149	33.731	12.582-		

7.2.2 Grondexploitaties

Bestemmingsplan Bedrijventerrein fase 1:			
7830.1040 t/m	Uitgaven:	investeringen	€ 2.258,00
78.302.140		kapitaallasten	€ 7.759,56
			<u>€ 10.017,56</u>
	Inkomsten:	grondverkopen	€ -
	Mutatie voorraad bouwgrond		<u>€ 10.017,56</u>
Bestemmingsplan Bedrijventerrein fase 2:			
7830.2540 t/m	Uitgaven:	investeringen	€ 47.915,37
78.302.940		kapitaallasten	€ 29.008,09
			<u>€ 76.923,46</u>
78.302.580	Inkomsten:	grondverkopen	€ -
	Mutatie voorraad bouwgrond		<u>€ 76.923,46</u>
Bestemmingsplan Ter Laan 4:			
7830.3040 t/m	Uitgaven:	investeringen	€ 431.903,05
78.303.240			
78.303.840		kapitaallasten	€ 173.423,64
	Inkomsten:	grondverkopen	€ -817.126,94
	Mutatie voorraad bouwgrond		<u>€ -211.800,25</u>
Herontwikkeling Vogelzanglocatie			
78.305.440	Uitgaven:	investeringen	€ -
		kapitaallasten	€ 3.510,46
	Inkomsten:	grondverkopen	€ -
	Mutatie voorraad bouwgrond		<u>€ 3.510,46</u>
Voormalig gasfabriek Bedum			
7830.6040 t/m			
78.306.240	Uitgaven:	investeringen	€ 1.094,25
		kapitaallasten	€ 14.183,05
	Inkomsten (bijdragen):		<u>€ -20.643,01</u>
	Mutatie gronden en terreinen (MVA)		<u>€ -5.365,71</u>

7.3 Over te hevelen budgetten

Grootboeknr.	Omschrijving	Over te hevelen lasten	Over te hevelen baten	Motivering
600100 – 434701	Raad & Commissies :raadsexcursie	€ 5.533,00		Voorgesteld wordt dit bedrag naar 2017 over te hevelen voor een "grotere" educatieve excursie.
601200 - 434368	Rechtskundige bijstand	€ 6.668,00		Budget overhevelen naar 2017 in verband met nog lopende jaaroverstijgende procedures.
601300 – 434300	Voorlichting algemeen: Uitvoering Communicatienota	€ 15.000,00	€ 7.500,00	"Waar staat je gemeente" onderzoek nog niet uitgevoerd. Dekking van € 7,500,-- tlv Algemene reserve.
601300 – 434708	Voorlichting algemeen: voorlichting	€ 10.000,00		Budget wordt ingezet voor social media.
601300 – 434825	Voorlichting algemeen: advertentiekosten	€ 3.400,00		Budget wordt ingezet voor onderzoek.
601300 – 434901	Voorlichting algemeen: inhuur derden	€ 7.300,00		Betreft vervanging/ondersteuning ten behoeve van de herindeling 2017/2018.
602900	Samenwerking	€ 25.400,00	€ 6.778,00	Budget is beschikbaar voor kosten in het kader van de herindeling en ondersteuning in het aardbevingsdossier. Deze zullen in 2017/2018 verantwoord worden.
602910 – 434704	Representatie Internationale contacten	€ 6.434,00		Het restantbudget voor representatie internationale contacten dient, vanwege fluctuaties en een taakstellende bezuiniging, voor dit doel beschikbaar te blijven. Daarom wordt voorgesteld dit bedrag naar 2017 over te hevelen.
602970 – 434955	Kosten rekenkamer	€ 10.965,00		Beschikbaar houden budget rekenkamer, t.b.v. Rkc onderzoeken.
606000 - 434348	Opvang zwerfdieren	€ 4.000,00		Laatste kwartaal 2016 is nog niet afgerekend.
606500 – 434320	Veiligheidsmonitor	€ 5.000,00		Wordt in 2017 uitgevoerd.
606500 - 434377	Leefbaarheidsgelden NAM	€ 50.000,00		Uw raad heeft besloten jaarlijks een bedrag van 50.000 beschikbaar te stellen voor co-financiering van leefbaarheidsprojecten in het kader van de bevingproblematiek. Dit is in 2016 nog niet besteed. Budget moet wel beschikbaar blijven.
607700 – 434754	Straatmeubilair enabri's	€ 28.505,00		Budget reserveren voor uitbreiding fietsenstalling Schoolstraat. Uitvoering gelijktijdig met aanpak Waldadrift.
608100 - 434857	Overige zaken bibeko: drainage	€ 3.868,00		Wordt in 2017 uitgevoerd.
608200 - 434765	Onderhoud duikers	€ 9.632,00		Wordt in 2017 uitgevoerd.
609100 – 433108	Verkeersveiligheidsplan	€ 6.225,00	€ 6.225,00	Project loopt door in 2017: aanpak schoolomgeving. Dekking uit Algemene reserve.
610000 - 434700, 434754 en 434765	Onderhoud beschoeiing	€ 32.061,00		Inventarisatie, extra inspecties en het opstellen beheersplan zullen in 2017 uitgevoerd worden.
619000 - 430020	Huisvesting bijzonder basisonderwijs - inhuur derden bevingen	€ 12.680,00	€ 12.680,00	Restant budget overhevelen voor inhuur projectleiding voor de bouwkundige versterking van onderwijsgebouwen. Dekking uit de Algemene Reserve.
621200 - 442517	Uitvoering Wet OKE/Voor- en Vroegschoolse educatie	€ 15.600,00		Budget is bestemd voor projecten die nodig zijn om te voldoen aan de Wet OKE en Voor- en Vroegschoolse Educatie (Kids2B en GGD). Tezamen met Biblionet is het VVE project "Boekenpret" opgezet. In 2016 is voor € 15.600 beschikt. Dit zal uitbetaald worden in 2017 (€ 5.800), 2018 en 2019 (€ 4.900 jaarlijks).

Grootboeknr.	Omschrijving	Over te hevelen lasten	Over te hevelen baten	Motivering
625700 - 434871	Sporthal De Beemden: vervanging sportmateriaal	€ 3.705,00		De sterk verouderde basketbaltorens dienen te worden vervangen. Het restant 2016 wordt derhalve ingezet voor de vervanging in 2017.
630000 - 434787	Bestrijdingsmiddelen	€ 3.800,00		Uitvoering van ronde vier ter bestrijding van onkruid (d.m.v.branden) vindt plaats in 2017.
630000 – 434788	Plantsoenen, beplanting	€ 15.680,00		Een deel van de omvorming heeft inmiddels plaats gevonden. Er resteert nog een deel aan de Ommelanderdriфт en De Lijnbaan.
630000 – 434904	Onderhoud bomen	€ 8.556,00		Uitvoering in 2017. Betreft budget voor herplant van gekapte overlastgevende bomen.
630000 – 434968	Inspectie bomen plantsoenen c.a.	€ 12.500,00		De inspectie bomen moet nog worden uitgevoerd, opdracht is reeds verstrekt.
632000 - 433300, 434930	Speelterreinen, aankopen en inspectie	€ 4.575,00		Voor de inspectie en eventuele aanschaf (afhankelijk van burgerinitiatieven) moet het budget beschikbaar blijven voor uitgaven in 2017.
647700 - 434314	Gemeentelijke milieuzorg	€ 9.000,00		Budget voor energielabels gemeentelijke gebouwen (najaarsnota 2015). Uitvoering in 2017.
647700 – 434700	Gemeentelijke milieuzorg	€ 24.566,00		In 2007 t/m 2010 zijn van de VNG bedragen ontvangen uit het afvalfonds. Deze bedragen zijn gereserveerd voor milieuverbeterprojecten op basis van het milieubeleidsplan. Het restantbudget wordt ingezet voor nieuw milieubeleid in de periode 2013-2017.
647800 – 434700	Klimaatbeleid	€ 34.305,00		Betreft de overheveling beschikbaar budget meerjarig klimaatbeleid. Beschikbaar budget heeft een directe relatie met de 50% cofinanciering van het gemeentelijk klimaatbeleid met als basis de regeling Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven (SLOK). Het restantbudget wordt ingezet voor nieuw milieubeleid in de periode 2013-2017.
650000 – 433100	Ruimtelijke ontwikkeling: kosten algemene plannen	€ 15.370,00		t.b.v. opstellen van de Woonvisie. Project loopt door in 2017.
650000 – 433115	Plannen Bederawalda/Centrum	€ 7.812,00	€ 7.812,00	Project loopt door in 2017. Dekking uit bestemmingsreserve Herstructurering.
650000 – 433335	Herinrichting plein Kleinestraat	€ 8.473,00		Project loopt door in 2017.
650000 – 434721	Opstellen leefbaarheidsvisie	€ 1.500,00		Project loopt door en wordt afgerond in 2017. We hebben hiervoor een bijdrage van de provincie van € 15.000 ontvangen.
650000 - 434377	Leefbaarheids gelden NAM	€ 480.000,00		Betreft de in 2015 van de NAM ontvangen leefbaarheids gelden die nog niet zijn besteed. De ontvangen gelden zullen worden ingezet t.b.v. het Centrumplan.
650000 - 434379	Substantieel project RGA	€ 233.000,00		Betreft in 2016 van de Regio Groningen Assen ontvangen regiofondsbijdrage die nog grotendeels moet worden besteed. Deze zullen worden ingezet t.b.v. het Centrumplan.
653300 - 434931	Grootschalige basiskaart	€ 7.500,00		Project loopt door in 2017.

Grootboeknr.	Omschrijving	Over te hevelen lasten	Over te hevelen baten	Motivering
655000 - 434378	Besteding gelden St. Landarbeiderswet	€ 47.751,00		Betreft de opbrengst van de liquidatie van de Stichting Landarbeiderswet. Overhevelen naar 2017 t.b.v. Gebiedsplan Zuidwolde.
Kostenplaatsen				
5700 – 434600	Studiefaciliteiten personeel	€ 74.619,00		Naast lopende opleidingen, dient het budget beschikbaar te blijven voor scholing in het kader van de herindeling.
5705 - 434306	Huisvesting binnendienst: Telefoonkosten	€ 20.000,00		De ontvangen contractvergoeding voor meerdere jaren is ineens ontvangen. Dient ter dekking van meerjarige kosten.
5752 - 434871	Gymnastieklokaal Schoolstraat: vervanging sportmaterialen	€ 1.220,00		Op dit moment wordt gewerkt aan grootschalige vervanging van materialen, dit om aan de huidige maatstaven voor bewegingsonderwijs te kunnen voldoen. Afgelopen jaar is alleen in noodzakelijk vervanging geïnvesteerd. Restant blijft beschikbaar voor grootschalige vervanging.
5753 - 434871	Gymnastieklokaal De Vlijt: vervanging sportmaterialen	€ 6.563,00		In 2015 (najaarsnota) is een bedrag voor vervanging beschikbaar gesteld. Deze is deels besteedt in 2016. Uitvoering loopt door in 2017.
5782 - 434317	Automatisering: kosten modernisering GBA, I burgerzaken/Makelaar	€ 22.500,00		De geplande invoering van I-burgerzaken heeft nog niet plaatsgevonden. Dit zal in 2017 alsnog gebeuren.
5782 - 434745	Automatisering: programma's/programmatuur	€ 55.000,00		Verschillende voor 2016 geplande ICT projecten zijn nog niet afgerond. Deze projecten zullen verder opgepakt worden in 2017 (o.a. informatiebeveiliging en migratie I-series).
5784 - 434751	Ondernemingsraad	€ 8.258,00		Standaardafpraak om het restantbudget over te hevelen.
Subtotaal		1.364.524,00	40.995,00	
Saldo			1.323.529,00	